៨

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ

ឆ្នាំទី ៣៩ ខែ សីហា

ព.ស. ២៥១០ គ.ស. ១៩៦៧

– ភ្នំពេញ –

ÉCOLE FRANÇAISE D'EXTRÊME-ORIENT
BIBLIOTHÈQUE
F.205
P.O.

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ
ចេញរាល់ខែ ពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

ផ្នែកសាសនា — ទំព័រ

១ – បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា លោក សម-ថាំង ប្រែ-រៀបរៀង (ត) . . ៧៧៩
២ – សម្ដែងអំពីសុខនិងទុក្ខ ដែលកើតអំពីកម្ម ព្រះសាសនមុនី កិម-ទូ រៀបរៀង . ៧៨៩

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

៣ – ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា លោក ហ៊ុន-គីមសៀ រៀបរៀង (ត) . . . ៨០៤
៤ – វចនានុក្រម សំស្ក្រឹត-ខ្មែរ ព្រះមហា ជាំង–ខាត់ រៀបរៀង (ត) ៨១២
៥ – បណ្ដាំកសិករខ្មែរ ដោយសហ. អ៊ុង-ស៊ុមន៍ ៨១៦
៦ – ឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹតនិងក្រាំង លោក ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង (ត) ៨២៥
៧ – រឿងសាមកុក អ្នកឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា នូ-កន ប្រែរៀបរៀង (ត) ៨៣៦
៨ – ឯកសារកម្ពុជសុរិយា លោក ឌ.គាម ប្រមូលរៀបរៀង (ត) ៨៤៤
៩ – ជីវប្រវត្តិ ព្រះមុនីកោសល សួរ-ហាយ ចៅអធិការវត្តទីពោធិវង្ស អធិបតីរង ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ៨៥៨

ផ្នែកកំណត់ និង ប្រវត្តិការណ៍

១០ - សកម្មភាពនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្នុងខែមិថុនា និង កក្កដា ១៩៦៧ . . . . . ៨៨២

១១ - ពិធីប្រគល់បរិញ្ញាប័ត្រនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ៨៨៥

– សុន្ទរកថា របស់សហជីវិនអគ្គលេខាធិការ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ៨៨៦

– សុន្ទរកថា ឯកឧត្តមទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ. ៨៩៨

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ តម្លៃជារ ២៣០៛០០ ។

ផ្នែកសាសនា

ពាក្យឃាត់មិនឲ្យ ធ្វើការអាក្រក់
ជាការលាមក, ឲ្យធ្វើល្អទៅ,
ឲ្យជុសខាត់ចិត្ត កុំឲ្យហ្មងសៅ,
បីនេះលោកហៅ ពុទ្ធសាសនា ។

ប.ព.

បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា

(៣)

លោក សម-ថាំង ប្រែ - រៀបរៀង

ប្រ. ចូរអ្នកនាំឧទាហរណ៍ជាសំអាងបន្តិចមកមើល?

ឆ្លើ. (មានកាលថ្ងៃមួយ) ព្រះអានន្ទត្រាច់ទៅជិតអណ្តូងទឹកមួយ មានការស្រេកទឹក ក៏បិណ្ឌបាតទឹកនាងប្រក្រតី ដែលជាធីតានៃជនចណ្ឌាល ។ នាងនោះ ក៏ទូលតបទៅព្រះអានន្ទវិញថា ខ្ញុំម្ចាស់ជាកូនចណ្ឌាល ថោកទាបណាស់ លោកម្ចាស់ទានទឹកដែលខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្រគេននេះ សេចក្តីសៅហ្មងនឹងឆ្លងជិតជាមដល់លោកម្ចាស់ពុំខាន ។ ព្រះអានន្ទតបទៅវិញថា "អាត្មាពុំបានបិណ្ឌបាតវណ្ណៈទេ គឺសុំទឹកឆាន់ទេតើ" ។ នាងនោះក៏មានចិត្តរីករាយ ហើយប្រគេនទឹកដល់ព្រះអានន្ទ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ជ្រាបហើយ ក៏ទទួលអនុមោទនា ។

ប្រ. ក្នុងសេលសូត្រ ព្រះបរមគ្រូទ្រង់សំដែងអំពីមនុស្សម្នាក់ក្នុងពួក "បរិយសោឋាក" ថា ដូចម្ដេច?

ឆ្លើ. ថា ដោយការបំពេញកុសលធម៌ បុរសនោះក៏មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញទូទៅ, ថា ពួកក្សត្រិយ៍និងព្រាហ្មណ៍ សឹងនាំគ្នាចូលទៅបំរើ លុះរំលាងខន្ធទៅ បុរសនោះនឹងបានទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោក; ឯពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ នឹងធ្លាក់ទៅក្នុងនរក ដោយអកុសលកម្មរបស់ខ្លួន ។

ប្រ. ព្រះពុទ្ធសាសនាប្រដៅថាដួងព្រលឹងនឹងមិនចេះរលត់ឬ ?

ឆ្លើ. ពាក្យថាព្រលឹង ដែលអ្នកលង់ខ្លៅប្រើនោះ ព្រះពុទ្ធសាសនាសំគាល់ថាជាគំនិតខុស ។ កាលបើវត្ថុ ឬ ធម្មជាតិទាំងអស់ប្រែប្រួលហើយ មនុស្សក៏ដូច្នោះដែរ សរីរៈកងកាយក៏សឹងតែប្រែក្លាយគ្មានសល់ទាំងអស់ - វត្ថុដែលលុះដោយសេចក្ដីវិបរិត ប្រែប្រួលហើយគ្មានខ្លឹមអ្វីទេ, ហេតុដូច្នេះ គ្មានវត្ថុអ្វីមួយដែលតាំងនៅជានិច្ចថិតថេរសោះឡើយ ។

ប្រ. ហេតុដូចម្ដេចក៏មានទំនាស់នឹងពាក្យថាព្រលឹងនេះ?

ឆ្លើ. ស័ព្ទនេះ នាំឲ្យយល់ថាមនុស្សជាភាគមួយ ដែលឃ្លាតចេញអំពីភាគដទៃ ហើយជាចំណែកនៃភពទាំងមូលផង ។ គំនិតនេះមិនឈ្មោះថាត្រឹមត្រូវឡើយ ព្រោះបើក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ ក៏ពុំមានគ្រឿងអាងដែរ ។

ប្រ. បើដូច្នោះ គ្មានពាក្យថា "ខ្ញុំ" ដោយឡែក ឬ យើងនឹងហៅរបស់នេះនោះថា "ជារបស់ខ្ញុំ" ដូច្នេះ ពុំបានទេឬ?

វិ. ពិតមែនហើយ, មានតែជាគុម្ព្រាងទេ យើងនិងសត្វទាំងពួងនិងវត្ថុទាំងអស់ គ្រាន់តែជាចំណែកប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រ. បើត្រង់ដែលថា មនុស្សមាន "ព្រលឹង" នៅដោយឡែកពីប្រាណនោះ ត្រូវបដិសេធទៅហើយ ចុះអ្វីដែលនាំឲ្យមនុស្សនីមួយ ៗ ដឹងថាខ្លួនមានអត្តភាពតាំងនៅឋិតថេរនោះ ?

វិ. គឺតណ្ហា ឬ សេចក្ដីប្រាថ្នា ចំពោះការរស់នៅជាមនុស្សក្នុងលោកនេះ ។ សត្វណាដែលត្រូវបានទទួលផលបុណ្យ ឬ ផលបាប បើនៅមានសេចក្ដីប្រាថ្នានេះ នឹងមានជាតិជាថ្មីទៀតតាមយថាកម្មរបស់ខ្លួន ។

ប្រ. ចុះអ្វីដែលនាំឲ្យមានបដិសន្ធិ?

វិ. គឺវិញ្ញាណក្ខន្ធ ឬ ដួងវិញ្ញាណ ដែលកើតឡើងអំពីចិត្តគំនិតជាក្រោយបង្អស់ របស់បុគ្គលដែលជិតដល់នូវមរណកាល ។

ប្រ. ខន្ធមានប៉ុន្មានយ៉ាង?

វិ. មាន ៥ យ៉ាង ។

ប្រ. ចូររាប់មកមើល?

វិ. រូប, វេទនា, សញ្ញា, សង្ខារ និង វិញ្ញាណ ។

ប្រ. ចូរអធិប្បាយពីខន្ធនីមួយៗ មកមើល?

វិ. រូបជាគ្រោងកាយខាងក្រៅ, វេទនាជាការសោយ ឬទទួលនូវអារម្មណ៍, សញ្ញាជាធម្មជាតិដែលសំគាល់នូវអារម្មណ៍, សង្ខារជាសភាវៈដែលតុបតែងបង្កើតជានេះជានោះ, វិញ្ញាណជាធម្មជាតដឹងនូវអារម្មណ៍ ឬមនោ ។ កងកាយរបស់យើង ត្រូវប្រកបព្រមដោយខន្ធទាំងនេះ ចំពោះខ្លួនយើង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការរស់នៅ ត្រូវពឹងប្រាស្រ័យនឹងរបស់ដែលនៅជុំវិញយើង ដោយសារបញ្ចក្ខន្ធនេះ ។

ឬ. ហេតុម្តេច បានជាមនុស្សយើងមានរូបខុសគ្នា ហើយមានខន្ធប្រាំដូចគ្នាទេ?

វិ. ដោយកម្មនៃបុគ្គលនីមួយៗ ដែលបានបំពេញអំពីអតីតជាតិ ។

ឬ. ធម្មជាតិអ្វី ដែលនាំឲ្យកម្មមានកម្លាំង មានអានុភាព អាចនាំសត្វឲ្យមានជាតិកំណើតជាថ្មី?

វិ. គឺសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យជីវិតតាំងនៅ ។

ឬ. ដែលថា សត្វស្លាប់កើតវិញនោះ តើអាងដល់ធម៌ណា?

វិ. អាងដល់កុសលនិងអកុសលមួយ ដែលជាគ្រឿងទ្រទ្រង់ នឹងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដែលមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យឲ្យកើតឡើង ។ ពួកពុទ្ធ-មាមកជនមិនជឿថា ជីវិតរបស់មនុស្ស ទុកជារស់នៅប្រមាណ ៥០០ ឆ្នាំ ឬក៏លើសពីនេះនោះ ដើម្បីនឹងទទួលរង្វាន់ ឬទណ្ឌកម្មផ្ទាល់ខ្លួនដូច្នេះទេ គឺបុគ្គលនីមួយៗ ដែលអន្ទោលទៅមកក្នុងសង្សារវដ្ត ដោយយឺតយូរ ឬ

ឆាប់រហ័សនោះ មកពីកម្លាំងផលបុណ្យបាប ដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តក្នុងភពនោះ ។ ។

ប្រ. បញ្ចក្ខន្ធ ឬរូបកាយមនុស្សថ្មីនេះ ជារូបដដែលពីក្នុងជាតិមុន ដោយតណ្ហានាំមកបង្កើត ឬ ដូចម្តេច?

វិ. មិនមែនជារូបដដែលទេ ទាំងជារូបដទៃក៏មិនមែនដែរ ។ នៅក្នុងជាតិនេះ ខន្ធទាំង ៥ ក៏សឹងប្រែប្រួលជាដរាប ឧបមាដូចជា មនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ ក អាយុ ៤០ ឆ្នាំ ជាអ្នកដែលនៅមានរូបរាងកាយដូចមាណពឈ្មោះ ក កាលនៅក្មេងអាយុ ១៨ ឆ្នាំដោយពិត តែដោយសេចក្តីចាស់គ្រាំគ្រាប្រែប្រួលគ្មានឈប់ឈរនៃរូបកាយ ដោយការផ្លាស់ប្តូរចរិតចិត្តគំ-និតនិងកិរិយាប្រព្រឹត្តជាលំដាប់មក ក៏ត្រឡប់ទៅជាបុគ្គលដទៃ ពីកាលមុនស្រឡះ ។ កាលបើសេចក្តីចាស់ដរាបមកដល់ហើយ ឈ្មោះ ក ក៏ត្រូវទទួលផលកម្ម បុណ្យទោសទុក្ខលំបាក ដែលកើតមកអំពីចិត្តគំនិត និងអំពើកម្មអាក្រក់ ដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តជាលំដាប់មកក្នុងជីវិតរបស់ខ្លួន ។ ហេតុនេះ បុគ្គលដែលកើតថ្មីទៀតនោះ គឺជាបុគ្គលដដែលពីមុន គ្រាន់តែផ្លាស់ទ្រង់ទ្រាយរាងកាយនិងខន្ធ ជាថ្មីប៉ុណ្ណោះ ហើយជាអ្នកទទួលកម្រៃផលដែលកើតពីចិត្តគំនិតនិងកម្ម ពីជាតិមុននោះឯង ។

ប្រ. មនុស្សចាស់-ជរា អាចនឹករឭឃើញហេតុគេ ដែលខ្លួនបានជួបប្រទះកាលនៅពីក្មេងនោះ ពោះបីសរីរៈរាងកាយនិងស្មារតី ប្រែ

ប្រួលទៅកើតដោយ សឹងអាចចាំបានទាំងអស់ តែហេតុម្តេច ក៏ក្នុងជាតិនេះ ហេតុពុំដឹងនូវជាតិកំណើតរបស់ខ្លួនពីមុនមកផង?

វិ. ព្រោះសត្វគេ កើតអាស្រ័យនឹងខន្ធដែរ, កាលបើបញ្ចក្ខន្ធនេះបានប្រែប្រួលបដិសន្ធិក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះទៅហើយ សត្វតែថ្មីក៏ត្រូវកើតមានវិញដែរ ។ តែទោះយ៉ាងណា ក៏គង់នៅមានអ្នកនឹករឭកឃើញហេតុការណ៍ពីជាតិមុនមកដែរ ដូចយ៉ាងព្រះសិទ្ធត្ថបរមពោធិសត្វ កាលទ្រង់បានត្រាស់ដឹងជាព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធហើយ, ព្រះអង្គក៏ជ្រាបច្បាស់គ្មានសល់ចន្លោះអ្វីពីជាតិមុនៗមក, ប្រសិនបើហេតុការណ៍ទាំងនោះ គ្មានសល់សត្វមកខ្លួនទេ, ព្រះអង្គក៏ពុំអាចជ្រាបច្បាស់បានឡើយ ។ បុគ្គលណាដែលបានសម្រេចចតុត្ថជ្ឈាន នឹងអាចនឹកឃើញហេតុការណ៍ក្នុងបុព្វជាតិរបស់ខ្លួនបានដោយពិត ។

បុ. ការផ្លាស់ប្តូរនៃខន្ធនេះ នឹងមានទីបំផុតត្រឹមណា?

វិ. ត្រឹមព្រះនិព្វាន ។

បុ. ព្រះពុទ្ធសាសនា មានប្រដៅថា ត្រូវតែឲ្យយើងធ្វើអំពើល្អដើម្បីបានសម្រេចព្រះនិព្វាន ឬដូចម្តេច?

វិ ទេ, ប្រសិនបើសេចក្តីប្រាថ្នានេះ ចំពោះទៅរកការចង់បានមាសប្រាក់ ភពសម្បត្តិ ឬ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងកាមគុណនោះ គឺជាកិច្ចបំពេញតណ្ហាទេ ។ ព្រះនិព្វាន ពុំមែនសម្រេចដោយសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះទេ

ហើយអ្នកដែលធ្វើដូច្នេះ នឹងជួបប្រទះតែសេចក្តីតាមទស្សនៈរបស់ខ្លួន

ឬ. ចូរអ្នកអធិប្បាយពន្យល់រឿងនេះ ឲ្យពិស្តារបន្តិចមកមើល?

វិ. ពាក្យថា ព្រះនិព្វាន ជាគូតាមនឹងការបូលេះបង់ជីវិតរបស់ពួកមនុស្សណាៗ មនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ច្រើនច្រឡំថាបែកសេចក្តីសុខក្នុងព្រះនិព្វាន គ្មានគិតថា ព្រះនិព្វាននោះ យ៉ាងដូចម្តេច ។ ការគ្មានចិត្តអស្ចារ្យសេចព្រះនិព្វាន, ការប្រព្រឹត្តធ្វើអំពើល្អ ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃខ្លួន ឬ បួសជាតាបស ដោយមានបំណងចង់បានសេចក្តីសប្បាយក្នុងឋានសួគ៌ គុំមែនជាផ្លូវនៃព្រះនិព្វាន ដែលព្រះបរមគ្រូទ្រង់ត្រាស់សំដែងទេ ។ ការសេពគប់នៃព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ប្រពៃពន់ពេកណាស់, ព្រោះគ្មានបំណងចង់បានសេចក្តីសុខក្នុងភពទាំងបីនេះទេ ។ បុគ្គល អាចគ្មានសំណល់ចូលទៅព្រះនិព្វានក្នុងលោកនេះដោយពិត ។

ឬ. ចូរអ្នករៀបរាប់អំពីចំណងដែលគេតែងសត្វ មិនឲ្យបានសេចក្តីចម្រើន ១០ ប្រការ ដែលលោកហៅថា «សំយោជនៈ» នោះមកមើល?

វិ. គឺសេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ថា រូបកាយជារបស់ខ្លួន (សក្កាយទិដ្ឋិ), សេចក្តីសង្ស័យ (វិចិកិច្ឆា), ការប្រកាន់ជឿសីលព្រតមន្តអាគមនិងវត្តប្រតិបត្តិខុស (សីលព្វតបរាមាស), តម្រេកក្នុងកាមគុណ (កាម), សេចក្តីទាំងក្តៅក្តុកអន់ចិត្ត (បដិឃ), ការពេញចិត្តនឹងរូបភព (រូបរាគៈ), ការពេញចិត្តនឹងអរូបភព (អរូបរាគៈ), អំនួតវីងគ្រិះ (មានៈ), ចិត្តរវើ-

រវាយកយមាយ, (ឧទ្ធច្ចៈ) សេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ (អវិជ្ជា) ។

ប្រ. ដើម្បីឲ្យបានដល់នូវព្រះអរហត្ត តើត្រូវកំចាត់ចោលចំណង នេះប៉ុន្មាន?

វិ. ត្រូវកំចាត់ចោលទាំងអស់ ។

ប្រ. ធម៌ជាគ្រឿងកាំងខ្ទាំងខ្ទប់ទាំងប្រាំប្រការ ដែលលោកហៅ ថា "នីវរណៈ" គឺអ្វីខ្លះ?

វិ. គឺកាមច្ឆន្ទៈ, ព្យាបាទ, ថីនមិទ្ធៈ, ឧទ្ធច្ចៈ, កុក្កុច្ចៈ និង វិចិកិច្ឆា ។

ប្រ. ហេតុដូចម្ដេច កំពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ខាងផ្លូវចិត្ត ចេតសិក សុទ្ធតែប្រកបដោយចំណែកល្អិតល្អន់ខ្លាំងម៉្លេះ? ហេតុនេះនឹង នាំឲ្យអាទិកបុគ្គលរសេមរសោមគំនិត ដោយពិតឬទេ?

វិ. ដើម្បីជាជំនួយដល់យើង ឲ្យដឹងស្គាល់នូវអត្តភាពរបស់ខ្លួន ឲ្យ គំនិតយើងមានទម្លាប់ស្គាល់ហេតុនីមួយៗឲ្យបានគ្រប់ប្រការ ។ ដោយការ គិតពីនេះ យើងនឹងអាចដឹងស្គាល់នូវធម៌ដោយជាក់ស្ដែង ។ អាចារ្យទាំង ពួងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា តែងណែនាំឲ្យចម្រើនផ្លូវបញ្ញាតាមគន្លងនេះឯង ។

ប្រ. បណ្ដាសាវ័កទាំងអស់ របស់ព្រះបរមគ្រូ មានប៉ុន្មានអង្គ ដែល មានកិត្តិស័ព្ទល្បីល្បាញក្នុងផ្លូវវិជ្ជាផ្សេងៗ ។

វិ. មាន ៨០ ព្រះអង្គ គេសន្មតហៅថា "ព្រះអសីតិមហាសាវ័ក" ។

ប្រ. ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងអ្វីខ្លះ?

វិ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ នូវត្រៃលោក, វិជ្ជានិងអវិជ្ជា. ហេតុជាកុសលនិងអកុសល, ចិត្តគំនិតរបស់អ្នកដទៃ, ការសោយអារម្មណ៍ និងផ្លូវកំចាត់បង់នូវតណ្ហា, ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ នូវចុតិនិងបដិសន្ធិរបស់សត្វនិងហេតុដទៃទៀតជាអនេក ៗ

ប្ុ. ធម៌ជាប្រធាននៃពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ គេហៅថាដូចម្តេច?

វិ. ហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ។

ប្ុ. ចុះធម៌នេះ ងាយយល់ងាយចូលចិត្តឬទេ?

វិ. ធម៌នេះ ជ្រៅ ពិបាកយល់ណាស់ គឺមានអត្ថដ៏ជ្រាលជ្រៅធំទូលាយក្រៃពេក ហួសវិស័យនៃអ្នកដែលពុំបានបំពេញផ្លូវបញ្ញាយល់ចាក់ធ្លុះបាន ។

ប្ុ. ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ដែលជាអដ្ឋកថាចារ្យយ៉ាងឯក នោះលោកយល់ដូចម្តេច ក្នុងធម៌នេះ?

វិ. លោកពោលត្អូញត្អែរថា ពុំអាចយល់សព្វគ្រប់ក្នុងធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅនេះដែរ ហាក់ដូចជាមនុស្សសាត់អណ្តែតក្នុងទឹកមហាសមុទ្ររកកោះត្រើយពុំឃើញ ។

ប្ុ. ហេតុដូចម្តេច ក៏ក្នុងមហាបរិនិព្វានសូត្រ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់សំដែងថា " ធម៌វិន័យរបស់តថាគត ។ គ្មានលាក់ទុកដូចសាសនា

ដទៃ ដែលមានវត្ថុកាប់ទុកក្នុងដៃនោះទេ, បើព្រះធម៌ទាំងមូលរបស់ព្រះអង្គសឹងជាវិស័យនៃបុគ្គលទាំងពួង ហេតុម្តេចក៏ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ដែលជាអ្នកប្រាជ្ញយ៉ាងធ្ងន់ នៅពោលថា ពិបាកយល់ជាក់បានដូច្នេះ?

វិ. ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ សំដៅសេចក្តីថា ព្រះអង្គបានត្រាស់សំដែងប្រាប់សព្វគ្រប់ទាំងអស់ គ្មានសល់លាក់ទុកកន្លែងណាទេ ។ ឯអត្ថរសរបស់ព្រះធម៌នេះ អ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើនកងវៃ អាចយល់ជាក់ច្បាស់បានដោយងាយ ពុំកំបាំងឡើយ ។ ចំណែកខាងអ្នកដែលនៅមានសេចក្តីល្ងង់ ទើបកំបាំងមិនយល់មែន ។

ព្រ. ចុះដំណើរដែលព្រះបរមគ្រូទ្រង់ប្រៀនប្រដៅ ដល់វេនេយ្យសត្វនោះ ទ្រង់សំដែងបញ្ជាក់សេចក្តីនេះឬទេ?

វិ. ព្រះអង្គទាញយកអតីតនិទាន និងយកសេចក្តីងាយៗមកពន្យល់ដល់សត្វដែលនៅងងឹតល្ងង់, សត្វណាដែលដឹងគ្រាន់បើ ព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅសុត្តន្តបិដក, ព្រះអង្គបញ្ញត្តវិន័យបិដក ដើម្បីគ្រប់គ្រងពួកភិក្ខុ និងឧបាសក, ឯចំណែកអភិធម្មបិដក ដែលជាផ្លូវបរមត្ថ ព្រះអង្គប្រោសសំដែងតែដល់បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លាហើយ ។

(នៅមានត)

សម្តែងអំពី

សុខ និង ទុក្ខ

ដែលកើតអំពី

កម្ម

(គ)

ព្រះសាសនមុនី ហ៊ិម-ទួរ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

រៀបរៀង

អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី កសាងវត្តជេតពន

ក្នុងផ្នែករឿងនេះ មានសេចក្តីពិស្តារវែង ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះ សូមពណ៌នាដោយសង្ខេបថា អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ដោយមានករណីយកិច្ចអ្វីមួយ ក៏បានចូលទៅគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៗ ក្នុងខណៈនោះ ព្រះអង្គទ្រង់សំដែងអនុបុព្វីកថា គឺ ទានកថា (និយាយពីការឲ្យទាន) ១ សីលកថា (និយាយពីការរក្សាសីល) ១ សគ្គកថា (និយាយពីឋានសួគ៌) ១ កាមាទីនវកថា (និយាយពីទោសនៃកាម) ១ នេក្ខម្មានិសំសកថា (និយាយពីអានិសង្សនៃការចេញចាកកាម ឬ ការចេញកសាងផ្នួស) ១ ចំពោះអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ៗ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា កាលណាអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី មានចិត្តទន់ស្រួល មាន

ចិត្តប្រាសចាកនីវរណធម៌ មានចិត្តរីករាយជ្រះថ្លា, គឺធម្មទេសនាណា ដែលព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់លើកឡើងសំដែងដោយព្រះអង្គឯង ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ប្រកាសនូវធម្មទេសនានោះ ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ គឺ ទុក្ខសច្ច សមុទយសច្ច និរោធសច្ច និង មគ្គសច្ច ក្នុងកាលណោះ ៗ ប្រៀបដូចសំពត់ដ៏ស្អាត ដែលមិនទាន់មានពណ៌ទៅ តែងទទួលយកនូវទឹកជ្រលក់ដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ, ក៏ដូចជាធម្មចក្ខុ គឺសោតាបត្តិផល មានធូលីទៅប្រាសហើយ មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ ក៏បានកើតឡើងដល់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី លើអាសនៈនោះ ដូច្នេះថា ធម្មជាតណាមួយ មានសភាពកើតឡើងហើយជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះមានសភាពរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី បានឃើញធម៌ហើយ មានចិត្តចុះកាន់ធម៌ស៊ប់ហើយ ឆ្លងចាកសេចក្តីសង្ស័យហើយ ដល់នូវសេចក្តីក្លៀវក្លា លែងជឿនូវពាក្យនៃជនដទៃក្នុងសាសនារបស់ព្រះបរមសាស្តា ហើយក្រាបបង្គំទូលពាក្យនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគថា អភិក្កន្តំ ភន្តេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន, ពីរោះពេកណាស់ ! ធម៌ដែលព្រះអង្គទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ ភ្លឺច្បាស់ណាស់ គួរនាដូចជាមនុស្សបើកវត្ថុដែលគេផ្កាប់ឲ្យផ្ងារឡើង ឬដូចជាមនុស្សបើកបង្ហាញរបស់ដែលគេលាក់បិទបាំងទុក ពុំនោះសោត ដូចគេប្រាប់ផ្លូវដល់មនុស្សវង្វេង

ឬដូចជាគេកាន់ចង្កៀងទ្រោលបំភ្លឺក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា មនុស្សដែលមានភ្នែក នឹងមើលឃើញនូវរូបទាំងឡាយបាន ៗ លំដាប់នោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី បានប្រកាសប្រគល់ខ្លួនជាឧបាសក ដល់នូវត្រៃសរណគមន៍ថា ឯសាហំ ភន្តេ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គនេះ សូមដល់នូវព្រះមានព្រះភាគផង នូវព្រះធម៌ផង នូវព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹងទីរឭក សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថាជាឧបាសក ដល់ហើយនូវព្រះត្រៃសរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមតាំងអំពីថ្ងៃនេះជាដើមរៀងទៅ ។

មួយយ៉ាងទៀត បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន, សូមព្រះមានព្រះភាគមួយអន្លើដោយភិក្ខុសង្ឃ ទទួលនិមន្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីភត្តកិច្ចក្នុងថ្ងៃស្អែក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហីភាព ។ គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីបានដឹងច្បាស់ថា ព្រះអង្គទ្រង់ទទួលនិមន្តហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគក្រោកចាកអាសនៈ ធ្វើប្រទក្សិណ រួចថយចេញទៅ ។ កាលរាត្រីនោះកន្លងទៅហើយ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ក៏ឲ្យជនទាំងឡាយតាក់តែងខាទនីយភោជនីយាហារដ៏ឧត្តម ក្នុងគេហដ្ឋានរបស់រាជគហសេដ្ឋីជាបងថ្លៃ រួចហើយក៏ប្រើគេឲ្យទៅក្រាបបង្គំទូលភត្ត-

កាលចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន, កាលគួរហើយ កត្តកំសម្រេចហើយ ។ នៅក្នុងវេលាបុព្វណ្ហសម័យ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅកាន់លំនៅរបស់កឌគហសេដ្ឋី ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលថ្វាយ ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ ៖ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី បានអង្គាសថ្វាយខាទនីយភោជនីយាហារដ៏មានរសឆ្ងាញ់ពីសាដោយដៃខ្លួនឯងចំពោះភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន, លុះដល់ទីបំផុតនៃភត្តកិច្ចហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលពាក្យនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា អធិវាសេតុ មេ ភន្តេ ភគវា សាវត្ថិយំ វស្សាវាសំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន, សូមព្រះមានព្រះភាគជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ ទទួលនិមន្តគង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងសាវត្ថីរបស់យើងខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលគហបតី ព្រះតថាគតទាំងឡាយ រមែងត្រេកអរក្នុងលំនៅដ៏ស្ងប់ស្ងាត់តែម្យ៉ាង ។ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ក៏បានក្រាបបង្គំទូលតបថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គបានយល់ច្បាស់ហើយ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីឲ្យឃើញព្រម ឲ្យកាន់យកព្រម ឲ្យទស្សាហ៍ព្រម ឲ្យរីករាយព្រម ដោយធម្មីកថាហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរចេញទៅ ។

សម័យនោះឯង អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជាអ្នកមានមិត្តច្រើន មានសម្លាញ់ច្រើន មានវាចាគួរឲ្យអ្នកផងកាន់យក លុះបានចាត់ចែងកិច្ចការ

របស់ខ្លួនដែលគួរធ្វើនោះ ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះរួចហើយ ក៏ត្រឡប់មកឯក្រុងសាវត្ថីវិញ ៗ កាលដល់ពាក់កណ្ដាលផ្លូវ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី បានប្រកាសប្រាប់មនុស្សទាំងឡាយថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកកល់គ្នាធ្វើអារាម សាងវិហារ ផ្ដើមធ្វើទានទៅ! ដ្បិតឥឡូវនេះ ព្រះពុទ្ធបានត្រាស់ឡើងក្នុងលោកហើយ, ឯព្រះពុទ្ធអង្គនោះសោត ខ្ញុំក៏បាននិមន្តហើយ ព្រះអង្គនឹងទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកតាមផ្លូវនេះឯង ៗ គ្រានោះមនុស្សទាំងឡាយ ដែលអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីប្រកាសប្រាប់នោះ ក៏បាននាំគ្នាធ្វើអារាម សាងវិហារ និងផ្ដើមធ្វើទាន ៖ វេលាដែលអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីទៅដល់ក្រុងសាវត្ថីហើយ ក៏គយគន់រកមើលទីកន្លែងគ្រប់អន្លើក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដោយគិតថា ព្រះមានព្រះភាគ សមនឹងគង់នៅក្នុងទីណាហ្ន៎! ទីណាដែលមិនជិតពេក មិនឆ្ងាយពេកអំពីស្រុក ជាទីល្មមទៅល្មមមកបានដោយស្រួល ល្មមពួកមនុស្សដែលត្រូវការដោយប្រយោជន៍ងាយនឹងទៅមក ហើយជាទីមិនច្រឡូកច្រឡំក្នុងវេលាថ្ងៃ មានសំឡេងតិច ឥតមានសំឡេងគឹកកង ជាទីមានខ្យល់បក់ស្រួល គួរដល់ការពួនសម្ងំនៅនៃមនុស្សទាំងឡាយ ៗ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី បានឃើញឧទ្យានរបស់ព្រះរាជកុមារព្រះនាម ជេត ជាទីមិនឆ្ងាយពេក មិនជិតពេកអំពីស្រុក ល្មមពួកមនុស្សដែលត្រូវការដោយប្រយោជន៍អាចទៅមកបានដោយងាយ, លុះបានឃើញដូច្នេះហើយ ក៏ចូលទៅរកព្រះរាជកុមារ

ជេត ថា បពិត្រព្រះអង្គម្ចាស់, សូមព្រះអង្គប្រទានឧទ្យានមកខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីនឹងធ្វើអារាម ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ជេត ឆ្លើយថា ម្នាលគហបតី ឧទ្យានខ្ញុំឲ្យទៅអ្នកទទេពុំបានទេ លុះតែអ្នកឲ្យថ្លៃ គឺក្រាលដោយកោដិនៃកហាបណៈពេញទាំងអស់ ទើបឲ្យបាន ។ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ឆ្លើយថា បពិត្រព្រះអង្គម្ចាស់ ឧទ្យាន ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាកដជានឹងយកហើយ, ក៏ចាត់ចែងឲ្យគេផ្ទុកប្រាក់ដឹកដោយរទេះទាំងឡាយ មកចាក់ក្រាលតម្រៀបដោយកហាបណៈក្នុងឧទ្យានរបស់ព្រះអង្គម្ចាស់ ជេត ។ ប្រាក់ដែលដឹកជញ្ជូនយកមកតែម្តងប៉ុណ្ណោះមិនគ្រប់គ្រាន់ នៅសល់ទីឱកាសបន្តិច ត្រង់ជុំវិញក្លោងទ្វារ ទើបអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីបង្គាប់ឲ្យគេទៅនាំយកប្រាក់មកថែមទៀត ដើម្បីនឹងក្រាលត្រង់ឱកាសនោះ ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គម្ចាស់ជេត មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា គហបតីនេះចំណាយប្រាក់ច្រើនដល់ម៉្លោះ ចំពោះកិច្ចណា កិច្ចនោះ មិនមែនជារបស់ថោកទាបទេ, ហើយក៏និយាយនឹងអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីថា ណ្ហើយគហបតី, អ្នកកុំក្រាលត្រង់ទីឱកាសនោះឡើយ អ្នកចូរឲ្យទីឱកាសនោះដល់ខ្ញុំ ទីដីនោះ ខ្ញុំទុកជាទានរបស់ខ្ញុំ រួមជាមួយនឹងអ្នកផង ។

ន័យមួយទៀត មានសេចក្តីពណ៌នាក្នុងគម្ពីរបបញ្ចសូទនី អដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយថា ទីដីនោះ គឺព្រះអង្គម្ចាស់ជេត បានដាំដើមឈើធំ-តូច ថែទាំធ្វើជាព្រៃសួនឧទ្យាន មានលំអគួរជាទីរីករាយសប្បាយ សំរាប់

ទ្រង់យាងទៅក្រសាលកំសាន្តមួយដងមួយកាល ហើយទ្រង់ត្រូវជាម្ចាស់ឧទ្យាននោះផង ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅ ឧទ្យាននោះថា ជេតវន ។ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីចំណាយអស់ប្រាក់ ១៨ កោដិទិញដីឧទ្យាននោះអំពីព្រះអង្គម្ចាស់ជេត លុះបានដីឧទ្យាននោះហើយ ក៏ចំណាយប្រាក់ ១៨ កោដិទៀត ចាត់ការរៀបចំសាងសេនាសនៈផ្សេង ៗ ជាច្រើន មានគន្ធកុដិធំមួយ ប្រកបដោយលំអរុងរឿង ជាទីសម្រាប់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគង់ ជាដើម, លុះចាត់ចែងធ្វើអារាម ព្រមទាំងសេនាសនៈរួចសព្វគ្រប់ហើយ ក៏ចំណាយប្រាក់ ១៨ កោដិទៀត ធ្វើបុណ្យសម្ពោធឆ្លង ។ រួមការចំណាយទាំង ៣ លើក គឺចំណាយទិញដី, ចំណាយទិញគ្រឿងឧបសម្ភារៈធ្វើសេនាសនៈ, ចំណាយទិញរណ្តាប់បុណ្យ មានចីវរនិងខាទនីយភោជនីយាហារជាដើម ត្រូវជា ៥៤ កោដិប្រាក់ រួចហើយក៏វេរទីអារាមព្រមទាំងសេនាសនៈទាំងមូល ថ្វាយដល់ព្រះសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ។ ព្រោះហេតុនោះ បានជាព្រះគន្ថរចនាចារ្យទាំងឡាយ ចារឹកឈ្មោះនៃជនទាំងនោះទុកក្នុងខាងដើមនៃសូត្រជាច្រើន មានមង្គលសូត្រជាដើមថា ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ប្រែថា សម័យមួយព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ជាអារាមរបស់អនាថបិណ្ឌិក-សេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ត្រង់ពាក្យថា ជេតវនេ នេះ គេចារឹក

ឈ្មោះអ្នកម្ចាស់ដើម គឺព្រះអង្គម្ចាស់ជេត ជាម្ចាស់ដីឧទ្យាន, ត្រង់ពាក្យថា អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមោ នេះ គេហៅឈ្មោះអ្នកម្ចាស់ខាងក្រោយ គឺអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ដែលបានទិញហើយហៅការកសាងអារាម ៗ បើមានពាក្យចោទសួរថា ការហៅឈ្មោះនៃជនទាំងនោះទុកដូច្នេះ ទើងមានផលប្រយោជន៍ដូចម្ដេច? ឆ្លើយថា មានប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ គឺហៅទុកជាភស្តុតាងឲ្យបច្ឆាជនទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាបុណ្យ បានឃើញហើយនឹងយកជាតម្រាប់តាមតទៅក្នុងអនាគត ៗ

នាងវិសាខា កសាងវត្តបុព្វារាម

ថ្ងៃមួយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក ក្នុងបច្ចូសសម័យ បានឃើញនូវសម្បត្តិ គឺឧបនិស្ស័យនៃសេដ្ឋីបុត្រម្នាក់ឈ្មោះ ភទ្ទិយៈ ដែលច្យុតចាកទេវលោកមកកើតក្នុងត្រកូលនៃសេដ្ឋីក្នុងភទ្ទិយនគរ, ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចក្នុងផ្ទះនៃអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីរួចហើយ ទ្រង់បែរព្រះភក្ត្រយាងទៅតាមទ្វារទិសខាងជើង ដើម្បីទៅសំដែងធម៌ប្រោសសេដ្ឋីបុត្រនោះឯង ៗ តាមប្រក្រតី ព្រះបរមសាស្ដា បើទ្រង់ទទួលភិក្ខាហារក្នុងផ្ទះនៃនាងវិសាខារួចហើយ ទ្រង់យាងចេញតាមទ្វារខាងត្បូងទៅគង់ក្នុងវត្តជេតពន, បើទ្រង់ទទួលនូវភិក្ខាហារក្នុងផ្ទះនៃអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីរួចហើយ ទ្រង់យាងចេញតាមទ្វារខាងកើតទៅគង់ក្នុងវត្ត

បុញ្ញកម្ម ៗ មនុស្សទាំងឡាយ កាលបើបានឃើញព្រះតថាគត ទ្រង់យាងសំដៅទៅកាន់ទ្វារទិសខាងជើង ហើយរមែងដឹងបានថា ព្រះអង្គទ្រង់ពុទ្ធដំណើរចេញទៅកាន់ចារិកជនបទខាងក្រៅ ៗ ក្នុងថ្ងៃនោះ នាងវិសាខា គ្រាន់តែបានឮដំណឹងថា ព្រះបរមសាស្ដា ទ្រង់យាងចេញទៅតាមទ្វារខាងជើងហើយ ក៏ស្ទុះម្នីម្នាតាមទៅក្រាបថ្វាយបង្គំទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស, ខ្ញុំព្រះករុណាម្ចាស់ បានបរិច្ចាគទ្រព្យចំនួនប្រើនឲ្យគេសាងវិហារមួយថ្វាយព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាយាងត្រឡប់វិញ ៗ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលវិសាខា, ដំណើរដែលតថាគតទៅនេះ ជាដំណើរមិនត្រឡប់វិញទេ ៗ នាងវិសាខា ជាស្ត្រីមានប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ គិតឃើញថា ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញជនណាមួយដែលមានឧបនិស្ស័យគួរបានសម្រេចមគ្គផលដោយពិតហើយ បានជាព្រះអង្គមិនទ្រង់ត្រឡប់វិញ, ទើបនាងក្រាបបង្គំទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសបើដូច្នោះសូមព្រះអង្គទ្រង់ចាត់ភិក្ខុមួយរូបដែលជាអ្នកចេះដឹងយល់ការគួរធ្វើនិងការពុំគួរធ្វើ ឲ្យដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ហើយសឹមព្រះអង្គយាងទៅចុះ ៗ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលវិសាខា, ការនេះសម្រេចនៅលើនាងចុះ បើនាងពេញចិត្តនឹងភិក្ខុណា ចូរទទួលបាត្ររបស់ភិក្ខុនោះទៅ ៗ នាងវិសាខាធ្លាប់ស្រឡាញ់រាប់អានព្រះអានន្ទត្ថេរ ជាយូរមកហើយក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ នាងគិតថា ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ មានឥទ្ធានុភាពច្រើន បើបានលោក

មកជួយមើលការកសាងរបស់អាត្មាអញ ការនោះមុខជានឹងបានសម្រេចឆាប់ពុំខាន, លុះគិតឃើញដូច្នោះហើយ ក៏ទទួលយកបាត្រនិមន្តព្រះមហាមោគ្គល្លានទៅ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលមោគ្គល្លាន, អ្នកចូរនាំយកភិក្ខុ ៥០០ រូបជាបរិវាររបស់អ្នក ត្រឡប់ទៅវិញចុះ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន ក៏បានថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ហើយនិមន្តទៅកាន់ទីកន្លែងដែលនាងវិសាខាកសាងវិហារនោះឯង ។ ដោយអានុភាពនៃព្រះមហាមោគ្គល្លានត្រូវជាអ្នកចាត់ការ មនុស្សទាំងឡាយ ទៅនាំយកឈើនិងថ្មធំៗជាច្រើន ដោយទេះ អំពីព្រៃ ចម្ងាយផ្លូវ ៥០ យោជន៍ខ្លះ ៦០ យោជន៍ខ្លះ បានមកដោយសុខស្រួល ឥតមានលំបាក ឬគ្រោះថ្នាក់បាក់ភ្លៅទេះឡើយ ។ ការកសាងនោះ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើប្រាសាទមួយមានជាន់ពីរហើយស្រេច, ជាន់ខាងក្រោមមានបន្ទប់ ៥០០, ជាន់ខាងលើ មានបន្ទប់ ៥០០ រួមជាប្រាសាទប្រដាប់ដោយបន្ទប់ ១.០០០ ។ នាងវិសាខា យល់ឃើញថា បើមានតែប្រាសាទមួយពេលតែឯងយ៉ាងនេះ ពុំសូវសមល្អឡើយ, នាងក៏បានបង្គាប់ឲ្យគេធ្វើប្រាសាទជាប្រធាន ៥០០ ប្រាសាទតូច ៥០០ និងសាលាវែង ៥០០ ទៀត បិតនៅព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទធំពីរជាន់នោះឯង, ឯកំពូលប្រាសាទនីមួយៗ នាងបង្គាប់ឲ្យគេធ្វើដោយដុំមាសទាំងអស់ ។

គ្រានោះ ព្រះបរមសាស្តា ដែលទ្រង់យាងទៅកាន់ចារិកជនបទ

អស់ ៩ ខែ ហើយយាងត្រឡប់មកក្រុងសាវត្ថីវិញ ទ្រង់គង់ក្នុងមហាវិហារជេតពន ។ ការកសាងប្រាសាទរបស់នាងវិសាខា បានប្រព្រឹត្តទៅអស់ ៩ ខែដែរ ទើបបានសម្រេច, នាងឮថា ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់យាងមកដល់វត្តជេតពនហើយ នាងក៏ទៅធ្វើបច្ចុគ្គមនាការទទួលព្រះអង្គ ហើយក៏អារាធនានិមន្តព្រះអង្គយាងមកឯវត្តរបស់ខ្លួន ហើយក្រាបបង្គំទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស, សូមព្រះអង្គនាំភិក្ខុសង្ឃមកគង់ក្នុងវត្តបុព្វារាមនេះ អស់កំណត់កាល ៤ ខែនេះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើបុណ្យសម្ពោធឆ្លងប្រាសាទថ្មីដែលទើបនឹងកសាងហើយនេះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហីភាព ។ ចាប់ដើមពីថ្ងៃនោះតទៅ នាងវិសាខា បានចាត់ចែងធ្វើទានថ្វាយចំពោះភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានក្នុងវត្ត ជានិច្ចរាល់ថ្ងៃ ។ គ្រានោះ មានស្ត្រីម្នាក់ជាសំឡាញ់នឹងនាងវិសាខា បាននាំយកសំពត់មួយមានតម្លៃមួយពាន់កហាបណៈ បំរុងនឹងក្រាលក្នុងប្រាសាទនោះដែរ ប៉ុន្តែបានឃើញប្រាសាទពេញដោយកម្រាលទាំងអស់ស្រេច ក៏មកនិយាយនឹងនាងវិសាខាថា នែសំឡាញ់! ខ្ញុំចង់បកកម្រាលខ្លះក្នុងប្រាសាទរបស់នាងចេញ ហើយយកសំពត់នេះក្រាលជាជំនួសត្រង់កន្លែងនោះវិញ សូមនាងមេត្តាប្រាប់កន្លែងកម្រាលដែលគួរបកយកចេញនោះដល់ខ្ញុំ ។ នាងវិសាខាឆ្លើយថា ល្អហើយសំឡាញ់! នាងចូរដើរគន់មើលក្នុងប្រាសាទទាំងពីរជាន់ និងបន្ទប់ទាំង

១.០០០ ឲ្យសព្វគ្រប់ដោយខ្លួនឯងចុះ បើឃើញកម្រាលត្រង់កន្លែងណាមិនល្អ ចូរនាងបកកម្រាលត្រង់នោះចេញ ហើយយកសំពត់នាងទៅក្រាលជាជំនួសវិញចុះ ។ នាងនោះ បានកាន់សំពត់តម្លៃមួយពាន់កហាបណៈនោះ ដើរពិនិត្យសព្វកន្លែងក្នុងប្រាសាទទាំងពីរជាន់ មិនឃើញកម្រាលណាដែលមានតម្លៃថោកអន់ថយជាងសំពត់ខ្លួនសោះ, នាងគិតថា ឱ! អាត្មាអញ ខានបានចំណែកបុណ្យក្នុងប្រាសាទនេះហើយតើ, លុះគិតឃើញដូច្នោះហើយ ក៏អាក់អន់តូចចិត្ត ទៅឈរយំក្នុងទីមួយតែម្នាក់ឯង ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្ទត្ថេរ បានឃើញនាងនោះឈរយំ ក៏សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី បានជានាងយំ? ។ នាងនោះក៏បានទូលសេចក្តីនោះសព្វគ្រប់ ។ ព្រះអានន្ទត្ថេរប្រាប់ថា នាងកុំគិតឡើយ! មក, អាត្មានឹងប្រាប់កន្លែងឲ្យនាងក្រាល, នាងចូរក្រាលត្រង់កន្លែងនេះចុះ ព្រោះភិក្ខុទាំងឡាយគ្រប់អង្គដែលលាងជើងរួចហើយ តែងមកឈរជូតជើងនៅកន្លែងក្បែរជណ្តើរឡើងនេះមុនគេ ហើយទើបនិមន្តចូលទៅខាងក្នុង, កន្លែងនេះ សំខាន់ណាស់ ទោះភិក្ខុណាក៏ដោយដែលនិមន្តមក គង់តែជាន់ត្រង់ទីនេះមិនខាន, ចូរនាងក្រាលត្រង់កន្លែងនេះទៅ, នាងនឹងបានបុណ្យច្រើនជាងកន្លែងឯទៀត ព្រោះកន្លែងនេះនាងវិសាខាពុំបានជាចាប់ភ្លុក នឹកពុំឃើញឡើយ ។ នាងនោះ បានយកសំពត់របស់ខ្លួនទៅក្រាលត្រង់កន្លែងដែលព្រះអានន្ទបង្ហាញរួចហើយ ក៏

មានសេចក្ដីត្រេកអរសប្បាយរីករាយ ។

នាងវិសាខា បានធ្វើទានដល់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន អស់ ៤ ខែក្នុងវត្តបុព្វារាម ក្នុងឱកាសដែលសម្ពោធឆ្លងប្រាសាទថ្មី លុះដល់ថ្ងៃទីបំផុតបុណ្យ នាងបានប្រគេនសាដកសំរាប់ធ្វើចីវរមានចំនួនច្រើនដល់ភិក្ខុសង្ឃ ព្រមទាំងបច្ច័យដទៃទៀត មានភេសជ្ជបច្ច័យផង ។ នាងបានបរិច្ចាគទ្រព្យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា កសាងសមិទ្ធផលផ្សេងៗ អស់ចំនួនជាច្រើន គឺបរិច្ចាគទ្រព្យទិញដីកសាងវត្តបុព្វារាម អស់ ៩ កោដិកហាបណៈ, បរិច្ចាគទ្រព្យទិញទព្វសម្ភារៈធ្វើសេនាសនៈផ្សេងៗ មានប្រាសាទជាដើម អស់ ៩ កោដិកហាបណៈ, រួមការបរិច្ចាគទាំងអស់ត្រូវជា ២៧ កោដិកហាបណៈ ។

គួរឲ្យស្ងើចសរសើរចំពោះនាងវិសាខា ដែលជាអ្នកមានប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ សូម្បីនាងបិតនៅក្នុងភេទជាស្ត្រី មានស្វាមីហើយមកនៅក្នុងផ្ទះនៃមិគារសេដ្ឋីជាឪពុកក្មេកដែលជាមនុស្សមិច្ឆាទិដ្ឋិ មិនជឿកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាសោះ នាងចេះធ្វើឧបាយផ្ចាញ់ទូន្មានឪពុកក្មេក ដរាបដល់ឪពុកបានលះបង់គំនិតដែលយល់ខុសនោះចេញ ហើយងាកមកជឿកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាវិញ មិនតែប៉ុណ្ណោះឡើយ នាងបានបរិច្ចាគទ្រព្យសម្បត្តិជាច្រើន តម្កល់ទុកក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ពុំមានស្ត្រីដទៃណាមួយដូចនាងវិសាខាបានឡើយ ។

ក្នុងថ្ងៃដែលសម្ពោធឆ្លងវិហាររួចស្រេចហើយ, វេលាថ្ងៃរសៀលល្ងាច នាងវិសាខាដោយមានកូនចៅចោមរោមហែហមផង នាងបានគិតថា កិច្ចការណាដែលអាត្មាអញបានផ្គងទុកពីមុនមក កិច្ចការទាំងអស់នោះក៏បានសម្រេចចប់សព្វគ្រប់អស់ហើយ នាងដើរក្រឡឹងជុំវិញប្រាសាទថ្មីដែលទើបនឹងធ្វើហើយ ដោយមានសេចក្តីត្រេកអររីករាយខ្លាំង ក៏បន្លឺឧទានវាចា ដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ ៤ បទថា :

១– សេចក្តីត្រិះរិះដែលបានគិតទុកថា កាលណាហ្ន៎! អាត្មាអញនឹងបានកសាងប្រាសាទថ្មីដែលបូកលាបដោយកំបោរ ឲ្យជាវិហារទាន គំនិតនោះ អាត្មាអញក៏បានបំពេញគ្រប់គ្រាន់អស់ហើយ ។

២– សេចក្តីត្រិះរិះដែលបានគិតទុកថា កាលណាហ្ន៎! អាត្មាអញនឹងបានធ្វើគ្រែ តាំង ពូក និងខ្នើយ ឲ្យជាសេនាសនភណ្ឌ, គំនិតនោះអាត្មាអញក៏បានបំពេញគ្រប់គ្រាន់អស់ហើយ ។

៣– សេចក្តីត្រិះរិះដែលបានគិតទុកថា កាលណាហ្ន៎! អាត្មាអញនឹងបានតាក់តែងនូវសលាកភត្តដែលលាយបដោយសាច់ដ៏ស្អាត ឲ្យជាភោជនទាន, គំនិតនោះ អាត្មាអញ ក៏បានបំពេញគ្រប់គ្រាន់អស់ហើយ ។

៤– សេចក្តីត្រិះរិះដែលបានគិតទុកថា កាលណាហ្ន៎! អាត្មាអញនឹងបានឲ្យសំពត់ដែលនាំមកអំពីដែនកាសី, សំពត់ដែលធ្វើអំពីសរសៃ

សំបកឈើ និងសំពត់ដែលធ្វើអំពីកប្បាស ឲ្យជាចីវរទាន, គំនិតនោះ អាត្មាអញក៏បានបំពេញគ្រប់គ្រាន់អស់ហើយ ។

៥– សេចក្តីត្រិះរិះដែលបានគិតទុកថា កាលណាហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបានឲ្យទឹកដោះខាប់ ទឹកឃ្មុំ ប្រេង និងទឹកអំពៅ ឲ្យជាភេសជ្ជៈទាន, គំនិតនោះ អត្មាអញក៏បានបំពេញគ្រប់គ្រាន់អស់ហើយ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ បានឮសំឡេងនៃនាងវិសាខានោះហើយ ក៏នាំគ្នាទៅក្រាបបង្គំទូលព្រះបរមសាស្តាថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស, អស់កាលជាយូរមកហើយ, ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ពុំដែលធ្លាប់បានឮនាងវិសាខាច្រៀងឡើយ, ទើបតែក្នុងថ្ងៃនេះ នាងវិសាខា ដែលមានកូននិងចៅចោមរោមជាបរិវារ ច្រៀងដើរក្រឡឹងព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទ, ក្រែងនាងវិសាខាកើតប្រមាត់ទៅជាឆ្កួតទេដឹង? ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ; នាងវិសាខា ជាធីតានៃតថាគត មិនមែនច្រៀងទេ, អធ្យាស្រ័យរបស់នាងវិសាខា បរិបូណ៌ដោយការបំពេញកុសលបានច្រើនយ៉ាង, នាងមានសេចក្តីសប្បាយចិត្ត ព្រោះបានឃើញសេចក្តីប្រាថ្នាដែលខ្លួនបានតម្កល់ទុកមកទាំងប៉ុន្មាន ក៏បានសម្រេចដោយសព្វគ្រប់ ទើបបន្លឺឧទានវាចាយ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះបរមសាស្តា ទ្រង់មានបន្ទូលចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយនោះរួចហើយ ទើបទ្រង់សំដែងធម៌តទៅទៀតថា :

(តៅអាគត)

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ខ្មែរគួរថែថ្នម
ឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន គង់វង្សគត់មត់
ព្រោះអក្សរជាតិ គោលជាតិប្រាកដ
អក្សររលត់ ជាតិក៏រលាយ

ប.ព

ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា

(ត)

លោក ហ៊ុន គិមសៀ រៀបរៀង

ការបែងចែកទស្សនៈ និង ការឲ្យន័យ

ក– ឲ្យន័យបានសេចក្ដីថា វែកញែកនូវលក្ខណៈឯកឯងនៃទស្សនៈ

ខ– ឲ្យន័យយ៉ាងណា ទើបបានត្រឹមត្រូវ?

គ– អត្ថន័យនៃការឲ្យន័យ

ឃ– បែងចែកទស្សនៈ

ង– វិធាននៃការបែងចែក

ច– រូបមន្តខ្លះៗ ក្នុងការបែងចែក ។

ក. យ៉ាងណាដែលហៅថា ការឲ្យន័យ? បានសេចក្ដីថា វែកញែកនូវលក្ខណៈឯកឯង (Privé) នៃទស្សនៈ:-

នៅក្នុងរឿងនេះ យើងចង់និយាយថា : តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្ដេច

ដើម្បីវែកញែកឲ្យបានច្បាស់នូវលក្ខណៈឯកឯង (Caractère privé) និងលក្ខណៈទូទៅ (Caractère général) នៃទស្សនៈ? ជាបឋមយើងត្រូវអធិប្បាយអំពីរបៀបវែកញែកលក្ខណៈឯកឯង ។

ការវែកញែករកលក្ខណៈឯកឯងនៃទស្សនៈ (Concept) គឺជាការបង្ហាញនូវលក្ខណៈផ្ទាល់នៃវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុនោះ គឺជាវត្ថុអ្វី? ។

ឧបមាដូចមនុស្សខ្លះ គេសួរយើងឲ្យពន្យល់ន័យអំពីមនុស្ស តើយើងត្រូវឲ្យន័យ (définir) យ៉ាងដូចម្ដេច? ។ យើងមិនអាចឆ្លើយថា: "មនុស្សគឺជាសត្វចេះការប្រពន្ធ ដើម្បីបង្កើតជាគ្រួសារ, ចេះពាក់មួកក្នុងពេលដើរហាលថ្ងៃ... នោះទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញ យើងត្រូវឲ្យន័យមនុស្សដូចតទៅទើបត្រឹមត្រូវ ៖ មនុស្សគឺសត្វលោកម្យ៉ាង ចេះបង្កើតឧបករណ៍សម្រាប់ប្រើ និងមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពិចារណា" ។

បើគេសួរយើងថា : "ទឹកគឺជាអ្វី? ហើយយើងឲ្យន័យថា ទឹកគឺជាវត្ថុរាវសម្រាប់ផឹក" កាលណាគេឮភ្ញាម គេចង់សើច ពីព្រោះការឲ្យន័យនេះវាមិនត្រឹមត្រូវសោះ ។ ផ្ទុយទៅវិញ យើងត្រូវឲ្យន័យទៅតាមវិទ្យាសាស្ត្រដែលបង្រៀនយើងថា ទឹកគឺជាវត្ថុរាវ គ្មានពណ៌ គ្មានក្លិន គ្មានរសជាតិ ហើយថ្លាផង ។ អស់ទាំងនេះហើយដែលយើងហៅថា "ការឲ្យន័យ បានសេចក្ដីថា ការវែកញែកលក្ខណៈឯកឯង" នៃទស្សនៈ ។

យើងបានស្គាល់វត្ថុច្រើនណាស់ ប៉ុន្តែបើគេបង្គាប់ឲ្យយើងឲ្យន័យ

របស់វត្ថុទាំងនោះ យើងមានការពិបាកច្រើនដែរ ពោះបើអ្នកធ្លាប់រៀនសូត្រច្រើនក៏ដោយ ។

យើងសុំយកឧទាហរណ៍ក្នុងការឲ្យន័យអំពីទឹក

ទឹកគឺជាវត្ថុរាវ, គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិហើយថ្លា ។ តើយើងមានឃើញអ្វីខ្លះ? ។ យើងឃើញសមាសភាពនៃប្រយោគក្នុងការឲ្យន័យរួមមាន :

ទស្សនៈប្រភេទវាជិតបំផុតបូករួមនឹងលក្ខណៈផ្ទាល់របស់វត្ថុនោះ ។ ទឹកជាវត្ថុរាវ ។ វត្ថុរាវ គឺជាទស្សនៈប្រភេទរបស់ទឹក, ស្រា, ទឹកដោះ, ប្រេង... ។ ប្រេងខុសពីទឹក, ស្រាខុសពីទឹកដោះ ពីព្រោះជំពូកវាមានខុសគ្នា ប៉ុន្តែវាមានប្រភេទដូចគ្នា គឺវត្ថុរាវ ។ បើយើងឲ្យន័យថា ទឹកគឺជាវត្ថុ តើត្រូវឬទេ? ក៏ត្រូវដែរ ប៉ុន្តែវាមិនត្រឹមត្រូវដល់វត្ថុរាវទេ ពីព្រោះវត្ថុវាមាន រឹង, ទន់, រាវ, ជ្រាយ ។ បើយើងថា វត្ថុរាវ ទើបវាត្រូវច្រើនជាង ។ ចំណែកឯលក្ខណៈ គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិ គឺជាលក្ខណៈពិសេសនៃជំពូកទឹក ក្រៅពីទឹកគឺគ្មាន ។ មកដល់ត្រឹមនេះ យើងទាំងអស់បានថា : ការឲ្យន័យ សំខាន់ណាស់ បើយើងឲ្យន័យផ្តេសផ្តាសចំពោះវត្ថុមួយ បានសេចក្តីថាយើងយល់វត្ថុនោះមិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយទេ ។

សុំជូនឧទាហរណ៍មួយទៀត : ជនជាតិគឺជាអ្វី? ជនជាតិគឺពួក

មនុស្សមួយគ្រួសារធំដែលរស់នៅទាក់ទងគ្នា កើតឡើងក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ មានការទាក់ទងខាងភាសា, សំដីនិយាយ, អាណាចក្រ, ជីវភាពខាងសេដ្ឋកិច្ច, ខាងការលូតលាស់ក្នុងផ្លូវចិត្ត ដែលរួបរួមគ្នាឲ្យបានទៅជាវប្បធម៌មួយ ។

១- ឲ្យន័យយ៉ាងណាទើបបានត្រឹមត្រូវ ?

យើងយកឧទាហរណ៍ "ពលកម្មគឺជាអ្វី?" ពលកម្មគឺជាការចលនាមានគោលបំណងរបស់មនុស្សក្នុងសង្គម ដោយប្រើឧបករណ៍កែប្រែធម្មជាតិ ។

បើនិយាយអំពីរបៀបសរសេរប្រយោគ (phraséologie) យើងយល់ឃើញថា ឃ្លានេះមានពីផ្នែក, ផ្នែកទី ១ គឺយកឧស្សនៈមកឲ្យន័យ ផ្នែកទី ២ គឺប្រើឧស្សនៈក្នុងការឲ្យន័យ ។ ផ្នែកទាំងពីរនេះភ្ជាប់គ្នាដោយពាក្យ "គឺជា" ។ ដូច្នេះយើងយកឧទាហរណ៍ពីរបីមកពិចារណាល្បងមើល?

– ជីវិត គឺជាសាលារៀន,

– ប្រពន្ធបងឯង គឺជាកសិករ... ។ល។ តាមឧទាហរណ៍នេះយើងយល់ថា មិនមែនជាការឲ្យន័យទេ ឬថាការឲ្យន័យមិនត្រឹមត្រូវ ។ តែកាលណាឲ្យន័យមិនត្រឹមត្រូវ យើងមិនអាចចាត់ថាជាការឲ្យន័យបានទេ ។

បើចង់ឲ្យន័យឲ្យបានត្រឹមត្រូវ យើងត្រូវស្គាល់ឲ្យច្បាស់នូវលក្ខណៈនៃវត្ថុ ដែលយើងត្រូវឲ្យន័យ ។ ដូចគ្នានឹងមនុស្សដែលមិនធ្លាប់ស្គាល់ផ្លែខ្នុរ គឺមិនអាចឲ្យន័យបានឡើយ ។ ដូចជាយើងមិនធ្លាប់ហាត់រៀនសម្ភារៈនិយមប្រវត្តិសាស្ត្រ យើងមិនអាចឲ្យន័យបាននូវសម្ភារៈនិយម ប្រវត្តិ-សាស្ត្របានឡើយ ។ ប៉ុន្តែបើយើងគ្រាន់តែស្គាល់វត្ថុ ដើម្បីឲ្យន័យហើយ យើងគ្មានចេះវិធីឲ្យន័យក៏មិនបានដែរ ។

វិធីឲ្យន័យមានបែបផែន ៤ យ៉ាង ហើយការឲ្យន័យណា ដែលមានសភាពប្រហែលៗ នឹងបែបផែនទាំង ៤ ខាងនេះ ទើបយើងចាត់ហៅថា ជាការឲ្យន័យបាន ។

វិធីទី ១– លក្ខណៈទូទៅនៃទស្សន ដែលយើងយកមកឲ្យន័យ និងលក្ខណៈទូទៅនៃទស្សនៈ ដែលយើងប្រើក្នុងការឲ្យន័យ ត្រូវមានតម្លៃស្មើគ្នា ដូចជាយើងឲ្យន័យអំពី "ទឹក" ថាទឹកគឺជាវត្ថុរាវ គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិ ហើយថ្លាដូច្នេះឯង ។ ការឲ្យន័យនេះរាប់ត្រឹមត្រូវ ពីព្រោះពាភាគនៃទឹកនិងវត្ថុរាវ គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិហើយថ្លារាប់ស្មើគ្នា មានលក្ខណៈទូទៅប៉ុនគ្នា ។

បើយើងចង់ដឹងថា តើទស្សនៈពីរនៃការឲ្យន័យ រាប់មានតម្លៃប៉ុនគ្នាឬទេ? យើងត្រូវប្តូរឃ្លានោះល្បងមើល ;

វត្ថុរាវ, គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិហើយថ្លា គឺវត្ថុអ្វី? ។

គ្មានអ្វីក្រៅពីទឹកទេ ។ យ៉ាងនេះ យើងយល់បានថា ការឲ្យន័យនេះ ក៏ត្រឹមត្រូវ ។

ផ្ទុយទៅវិញ យើងយកឧទាហរណ៍ថា :

" ប្រពន្ធបង គឺជាកសិករ" មកពិចារណា យើងឃើញថា មិនមែន "ការឲ្យន័យទេ" ។ យើងផ្ទូរឃ្លានេះល្បងមើល "កសិករ គឺជាប្រពន្ធបង" ។ ស្ដាប់មិនបានសោះ ។ បើដូច្នេះ យើងហៅថា "ការឲ្យន័យមិនបាន" ។

វិធីទី ២– ទស្សនៈប្រភេទប្រើក្នុងការឲ្យន័យ មិនត្រូវឲ្យហួសលក្ខណៈវាទេ ។ ដូចជា "ទឹក" បើយើងថាតែ "វត្ថុ" គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន...មិនមែនទឹកទេ ពាក្យ "រាវ" ជាសំខាន់ណាស់ គឺជាពាក្យបញ្ជាក់លក្ខណៈដាច់ខាត ។ យើងពិនិត្យមើល "វត្ថុរាវ, គ្មានពណ៌, គ្មានក្លិន, គ្មានរសជាតិ គឺកញ្ចក់" តែវត្ថុ "រាវគ្មានពណ៌...គឺទឹក" ។

វិធីទី ៣– បណ្ដាលក្ខណៈដែលយើងយកមកឲ្យន័យ ត្រូវឲ្យស្របនឹងប្រធាន (précis) ត្រូវឲ្យពិតហើយជាក់ ។ ប្រការនេះយើងងាយយល់ទេ ក្នុងការឲ្យន័យខាងប្រភេទ បើយើងប្រើពាក្យមិនចំ ឲ្យន័យមិនចំ គេអាចយល់ខុសទៅថាវត្ថុផ្សេងក្រៅអំពីប្រធាន ។

វិធីទី ៤– ការឲ្យន័យ មិនមែនជាការនិយាយផ្ទុយ បើយើងពន្យល់ដោយប្រើពាក្យផ្ទុយ គឺនាំឲ្យយើងគ្មានបានចេះដឹងអ្វីទាំងអស់ ។

ឧទាហរណ៍ "ដែលហៅថាក្របី គឺមិនមែនគោ, ដែលហៅថា មនុស្ស គឺមិនមែនឆ្កែ" បែបនេះហៅថា "ការឲ្យន័យម្ដេចកើត" ។

វិធីទី ៤– "ការឲ្យន័យ" ត្រូវឲ្យគ្រប់គ្រាន់, ចំៗ, កុំប្រើពាក្យវិលវល់បត់បែនចុះឡើង ។ ឲ្យន័យត្រូវលើកយកតែលក្ខណៈសំខាន់ជាចាំបាច់ ។ ចុះបើយើងថា "មនុស្សមិនមែនជាឆ្កែ" ក៏ម្ដេចកើត ។ ក៏នៅមាន ជ្រូក, មាន់, ទា, ឆ្មា ឯទៀតជាច្រើន ។

គ- អត្ថន័យនៃការឲ្យន័យ

ការឲ្យន័យមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងរឿងដែលយកតាំងឈ្មោះ ។ គេត្រូវចេះថ្លែមលក្ខណៈនៃប្រធាន ក្នុងការឲ្យន័យ ។

ឧទាហរណ៍ យើងយកឧទាហរណ៍ក្នុងអក្សរសាស្ត្រ មួយមកវែកញែក ។

ក–ស្នេហារវាងទុំនិងទាវ គឺជាស្នេហាដែលមានលក្ខណៈ អច្ឆរិយៈ, "អច្ឆរិយៈ គឺជាលក្ខណៈអស្ចារ្យ" ។ ប៉ុន្តែបើយើងចង់ពាក់ពោល យោបល់ខាងលើ យើងត្រូវថែមលក្ខណៈមួយទៀត គឺអស្ចារ្យហើយមនុស្សធ្វើមិនកើតផង ។ ដូច្នេះយើងបានចម្លើយថា "ស្នេហារវាងទុំនិងទាវ ជាស្នេហាដែលមានលក្ខណៈអច្ឆរិយៈម្ដេចកើត បើអច្ឆរិយៈមានន័យថាអស្ចារ្យ មនុស្សធ្វើមិនកើត ។ ចុះបើទុំនិងទាវជាមនុស្សធ្វើកើតទៅហើយ តើស្នេហានេះ ហៅថា"អច្ឆរិយៈ" ដូចម្ដេចបាន? ។

ដល់ត្រង់នេះ យើងទាំងអស់គ្នាយល់បានភ្លាមថា : ការឲ្យន័យមានសារៈសំខាន់ ហើយអនុលោមទៅតាមនិន្នាការថែមទៀតផង ។ ដូចថា : “ចក្រពត្តិ” បើតាមវចនានុក្រម គេពន្យល់ថា : “អំណាចជាធំជិះជាន់លើគេឯង” ប៉ុន្តែបើតាមពួកកុម្មុយនិស្តវិញ បន្ថែមលក្ខណៈ “ជិតស្លាប់” មួយថែមមកទៀត ពីព្រោះគេយល់ថា : តែជិះជាន់ឡើងថ្នាក់ចក្រពត្តិហើយ គឺ “ជិតស្លាប់” ហើយ ។

(នៅមានត)

វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ

(គ)

ព្រះមហា ចាំង-ខាត់ រៀបរៀង

អបករណ នបុំ. កិរិយាបំបាត់, កិរិយាធ្វើឲ្យស្មើ ។

អបករុណ គុ. ដែលមានអាណិតតិច, កាច ។

អបកតិន នបុំ. កិរិយាហែក, កិរិយាកាត់ ។

អបកត្ដ ការក. អ្នកដេរ ។

អបកមិន នបុំ. កិរិយាប្រគល់ឲ្យ. កិរិយាសងបំណុល ។

អបកឞ៌ បុំ. គុណវិបត្តិ, កិរិយាបំបាត់, កិរិយាខ្វះខាត, កិរិយា

ដាក់ចុះ ។ កិរិយាធំឡើង (ផ្ទុ) ។ កិរិយាគិតអនាគត ។

អបកឞ៌ន គុ. ដែលបន្ថយ ។ នបុំ. កិរិយាញែកចេញ, កិរិយា

លើកឡើង ។

អបកឞ៌ិន គុ ដែលបាញ់បន្ថែម ។

អបកលង្ក គុ. ដែលមិនប្រលាក់ ។

អបការ　បុ.　កិរិយាធ្វើឲ្យខុស, សេចក្ដីអន្តរាយ, កិរិយាមើលងាយ ។

-តា ស្ត្រី. ប្រទេច ។

អបការិន៑　គុ.　ដែលធ្វើឲ្យខូចខាត, ដែលដេរប្រទេច ។

អបក្ឫ　ធាតុ.　ញែក, លើកឡើង, ធ្វើឲ្យខុស, ដេរ ។ –ក្ឫត គុ. ដែលធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍, ញាំញី ។ នបុ. កិរិយាប្រទេច, កិរិយាដេរប្រមាថ ។

អបក្ឫត　ការក.　អ្នកធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ ។

អបក្ឫតិ　ស្ត្រី.　កិរិយាដេរ ។

អបក្ឫត្យ　នបុ.　កំហុស ។

អបក្ឫឞ៑　ធាតុ.　ដក, ទាញ ។ យឹត (ធ្នូ) ។ បន្ថយ ។ –ក្ឫឞ៑ ដែលធ្វើឲ្យទៅឆ្ងាយ, ទាប, អាក្រក់, បន្តិចបន្តួច ។

អបក្រមិ　ធាតុ.　ចៀសចេញ, បើកឲ្យ ។ –ក្រាន្ត ដែលថយចេញ, ដែលកន្លងទៅហើយ ។

អបក្រម　បុ.　កិរិយាចរចេញ ។

អបក្រមណ　នបុ　បកត្រា ។

អបក្រិយា ស្ត្រី. កំហុស, វិធីវិលខូច ។

អបក្រី ធាតុ. បានដោយប្រាក់, បាន ។

អបក្រុដ្ឋ គុ ដែលបន្ថោកបន្ទាប ។

អបក្វ គុ. ដែលមិនឆ្អិន ។

អបក្ស គុ. ដែលមិនមានបក្សពួក ។ លោប ឬ _សាទ

បុំ. (អ្នក) មិនបាត់ស្លាប ។

អបក្សិប ធាតុ. ញែកចេញ, បំបែកចេញ ។

អបក្សី ធាតុ. លិចបាត់ (ព្រះចន្ទ្រ) ។ _អបក្សិត គុ. ដែល

លិចបាត់ ។

អបគតិ ស្ត្រី អបគតិ, គតិអាក្រក់ ។

អបគមិ ធាតុ. គេចចេញ, បាត់ទៅ ។ _គិត គុ ដែល

ចេញៈទៅបាត់ ។

អបគម បុំ. កិរិយាចៀសចេញ, កិរិយាចេញទៅ

អបគជិត គុ. ដែលមិនគម្រាម (ផ្ការ)

អបគុណ គុ. អបគុណ, ដែលឥតគុណ ។ កិរិយាបន្ទោស ។

អបគ្រហ៍ ធាតុ. លើកឡើងខ្ពស់, យកចេញ ។

អបយន គុ. ដែលមិនមានពពក ។ បុំ. ខ្ទង

អបប្បុណ៌ គុ. ដែលមិនមានសេចក្តីអាណិត ។

អបង្គតា ស្រ្តី ភាពមិនមានភក់ ។

អបចយ បុំ អបច័យ, កិរិយាបន្ថយ, វិនាស, កិរិយាភាយវៀរ ។

អបចរ៌ ធាតុ. ខុះខាត, ធ្វើខុស ។ _ចរិត នបុំ. កំហុស, កិរិយាប្រមាថ ។

អបចាយិន៑ គុ ដែលមិនគោរព, ដែលធ្វើខុស ។ _ចាយិត្វ នបុំ. ភាពនៃកិរិយាមិនគោរព ។

អបចារ បុំ. កំហុស, កិរិយាប្រមាថ ។ អំពើអាក្រក់, កិរិយាមើលងាយ ៈ សេចក្តីស្លាប់ ។ _ចារិន៑ គុ. ដែលមិនមានភក្តី ។

អបចិ ធាតុ. បន្ថយ ។ _ចិត គុ ដែលបន្ថយ ។

អបចិ ធាតុ រាប់អាន ។ ចិតិ គុ. ដែលគួរគោរព, នបុំ. កិរិយាគោរព, កិរិយាសុំទោស ។

(នៅមានត)

ទុកជាអនុស្សាវរីយចំពោះជនរួមជាតិ

បណ្តាំកសិករខ្មែរ

ដោយ អ៊ុង-ស៊ុមធ៍

ធ្វើការនៅអគ្គស្នងការដ្ឋានយុវជនរាជសង្គមនិយមខ្មែរ

ខ្ញុំបាទចាស់ហើយ រះគិតមិនស្បើយ ទឹកស្តាយអស្តាយ
កាលវ័យនៅរៀន គ្មានចំសិក្សា ម៉្លោះហើយបញ្ញា
អន់ខ្សោយខ្ទន់ទៅ ។

ពាល់ក្រខ្លាំងណាស់ ចេះពុំជ្រៅជ្រះ ស្មើរល្ងិតល្ងង់ខ្លៅ
រស់ខ្វះវិជ្ជា ប្រដូចប្រៀបទៅ ស្មើខ្វាក់រស់នៅ
ក្នុងរណ្តៅគរថ្ងង់ ។

ខំធ្វៀតសរសេរ នាពេលចំនេរ គ្រាន់កំចាត់បង់
មេរោគអវិជ្ជា ដែលពាញពាក់ចង់ ឲ្យលោកលិចលង់
ក្នុងវដ្តសង្សារ ។

កូនខ្មែរចំរៀន តាមពាក្យទូន្មាន ចាស់ទុំមេបា
គោរពប្រណិបត៌ គ្រូសាស្ត្រាចារ្យ ចប់ការសិក្សា
ធ្វើកសិករ ។

BIBLIOTHEQUE P.P. D'EXTREME ORIENT

កាប់គាស់ករដី កូនខ្មែរប្រុសស្រី ពូជខ្មែរអង្គរ
ធ្វើស្រែចំការ សង់ផ្សារក្រុងល្អ ខ្មែរផុតពាល់ក្រ
ឡើងថ្នាក់អ្នកមាន ។

កាប់គាស់ជីកកាយ ទំនប់ប្រឡាយ ភាពកម្លាំងមាន
នាំគ្នាដោះស្រាយ ជីកព្រែកសង់ស្ពាន ផ្លូវនាំយាន
ចែកជូនអ្នកក្រោយ ។

ធ្វើស្រែចំការ លក់ដូរផលា ខ្លួនរួចរស់ហើយ
កុំនៅទំនេរ ដើរលេងព្រងើយ គិតមើលកុំឲ្យ
ខាតពេលវេលា ។

នៅជិតភូមិផ្ទះ ជីកអណ្តូងស្រះ ចែកទឹកគ្នីគ្នា
ដាំចេកអំពៅ ល្ហុងដូងម្នាស់ បញ្ចឹមមាន់ទា
លក់យកប្រាក់កាស ។

ទំប្រឹងខ្លួនឯង កាប់គាស់លីសែង ដេរប៉ាក់ដុលប៉ះ
កើតមកក្នុងលោក ត្រូវចេះឲ្យច្បាស់ វិជ្ជាសិល្បសាស្ត្រ
ទើបគេឯងគោត ។

ដើរតាមក្បួនច្បាប់ កុំចេះហាប់ ធ្វើតាមការគោត
ផ្សងព្រេងខាតពេល តាមចិត្តលោភលោភ បើទឹងពិសោធ
នៅតាមក្បួនល្អ ។

មុនប្រាជ្ញសរសេរ　ចងក្បួនទុកកេរ្តិ៍　លោកឃើញទោស
សម្រិតសម្រាំង　សម្រេចពូជល្អ　បណ្ដុះបន្ត
តាមសម័យលោក ។

រកស៊ីលោកមាន　បើមិនសូវបាន　គង់រួចបរិភោគ
កុំធ្វើកយមាយ　ដាក់ខ្លួនតាមជោគ　ក្រលុកចូលមក
រកខ្ញុំបុលគេ ។

គំនិតមិនល្អ　កម្មកាយវណ្ណក　ពុំប្រសើរទេ
ខ្ញុំគេមួយគៅ　ត្រៅសេនគេទ្វេ　គ្មានទ្រព្យផ្ទុរផ្ទែរ
ដោះគៅលែងរួច ។

ទំគាប់គាស់ដី　កូនខ្មែរប្រុសស្រី　ចៀសកងទិលខូច
អំពើអាក្រក់　ពាលធក់ប្លន់លួច　នាំកេរ្តិ៍អសោច
ពូជពង្សទេមក ។

ខ្មែរស្មុគត្រង់ណាស់　គោរពធម៌ព្រះ–　ពុទ្ធតាំងអស់គ្នា
ចៀសវាងវៀងបាប　កម្មពៀររវេក　ប្រមូលគ្នាគ្នា
រកបានសួគ៌ខ្មែរ ។

រៀនស៊ីខ្លួនឯង　ទំប្រឹងស្វះស្វែង　រៀងរាល់ថ្ងៃខែ
ដាំតាមវដ្ដ　កោតផលផ្កាផ្លែ　នេះឯងពូជខ្មែរ
លើកកសិករធំ ។

កូនខ្មែរជួយជាតិ ចេះដោះទុកញាតិ ដាំច្រូតស្រូវជុំ
វេរយកដៃគ្នា ខ្មែរតែនិយម នៅតាមស្រុកភូមិ
រួបរួមគ្នាពិត ។

រកទទួលទាន គិតពីបានមាន គ្រប់រូបឆ្ងាយជិត
រស់សុខសប្បាយ ក្នុងកាយជីវិត បបួលគ្នាពិត
រកផ្លូវចំរើន ។

រាជរដ្ឋាភិបាល ចេញជួយគ្រប់កាល ឲ្យបានជឿនលឿន
គ្រប់ផ្នែកវិស័យ ថែជួយរាស្រ្តច្រើន កើនចក្រចំរើន
ទិញផលរាស្រ្តអស់ ។

រាស្រ្តគិតពីដាំ ជ្រើសផលដំណាំ ពូជល្អឥតខ្ចោះ
រាជការរកផ្សារ លក់ដូរលើកបោះ ឃើញប្រាក់ស្រស់ៗ
ហូរចូលជាតិខ្មែរ ។

កុំកាប់ដើមត្នោត ចូរខំដាំជោត តាមដងភ្លឺស្រែ
ត្នោតដុះយូរណាស់ ទំរាំផ្កាផ្លែ រាប់រយឆ្នាំខែ
ទើបហុចផលក្រោយ ។

កូនត្នោតតូចដុះ ហាមកូនស្រីប្រុស ឃាត់គេកុំឲ្យ
កាប់គាស់កំពង់ គ្មានគិតមុខក្រោយ ត្នោតធំដង្ហោយ
ឲ្យផលជាស្ករ ។

ដាក់ក្អមស្រាក់ប៉ោត　　បម្រាញ់ស្ករត្នោត　　ពេញជាស្ករស
ចក្រកំពង់ត្រាំ　　ផ្ទៃប្រស់ទ្វិល្អ　　ធ្វើបានស្ករស
ខ្ចប់ជុំយ៉ាងស្អាត ។

លក់ចែកជូនជាតិ　　ថ្លៃថោកជូនញាតិ　　បំណេញគ្មានខាត
បំណាយបំណូល　　កត់ត្រាតាមខ្នាត　　ជាតិខ្មែរគ្មានខាត
រូបិយប័ណ្ណ ។

ដាំដើមក្រពៅ　　កប្បាសអំពៅ　　ខ្ទឹមស្វាយទៀបបាទ
ម្រេចម្ទេសសារម៉ាវ　　ក្រូចក្រៀរសេមាន់　　គោស៊ូសំខាន់
តាមដីដីល្អ ។

ដីខ្មែរសម្បូរ　　ពលកម្មបង្ហូរ　　ទន្លេហូរហូ
សល់ដីច្រើនណាស់　　ជូនកសិករ　　ជួញមុខរបរ
ខាងកសិកម្ម ។

ហៃអស់ពលរដ្ឋ　　ជួយឲ្យហ្មត់ចត់　　រាជបន្ទូលផ្ដាំ
អង្គព្រះសីហនុ　　កូនចៅចងចាំ　　របរកសិកម្ម
ប្រសើរក្រៃលែង ។

ទៅចាប់ដីថ្មី　　រស់នៅធ្វើអ្វី　　ដីមួយកន្លែង
កើតពីដូនតា　　រើរើហួតហែង　　ដីមួយកន្លែង
គិតគ្នាទំនប់ ។

កូនកើតបន្ត បួនប្រាំតំណ ថែករក្តីមិនគ្រប់
ចាស់បង់ប្អូនឯង ខ្វះគ្មានឈរឈប់ ម្តេចមិនគ្រឡប់
នៅកាន់ដីថ្មី ៗ

ពលរដ្ឋទាំងអស់ កុំភ្លេចឲ្យសោះ យើងរស់ទីងអ្វី
ធ្វើស្រែចំការ កដកស្រ្តមត្រី ឧស្សាហកម្ម
ជោគជ័យជាតិយើង ៗ

កាន់ដីបានធំ ខ្មែររស់ជួបជុំ ចិញ្ចឹមសត្វឡើង
សេះគោក្របី ត្រីមាន់ទាយើង ជួយលើកតំកើង
ដល់សេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ ៗ

យន្តក្ពួរកស់ដី សេះគោក្របី អត្តខាត់ហូរហៃ
ចិញ្ចឹមសត្វឡើង តាមភ្នំភូមិស្រែ ហៃអស់កូនខ្មែរ
រកតែឃ្វាលសត្វ ៗ

ស្រែកច្រៀងឆ្ងន់ឆ្ងើយ សូរសម្លេងល្វើយ វង់ធ្វើមប្រមាត់
ខ្មែរច្រៀងឃ្វាលគោ ហួចហៅកោក តាមបំពង់មាត់
ក្តារព្រៃរបោះ ៗ

សប្បាយឆ្នាំងណាស់ ប្រុសស្រីក្មេងចាស់ ខ្មែរយើងទាំងអស់
ប្រើងចិញ្ចឹមសត្វ គ្រប់ច្រកកៀនកោះ ជួញយកប្រាក់ប្រោះ
ព្រំគ្រសារខ្មែរ ៗ

ភ្ជួររាស់យន្តចក្រ　ប្រូតកាត់លើកដាក់　មិនគ្រប់គ្នាទេ
តាមស្ថានភាពដី　ភ្ជុំបំការស្រែ　ពលរដ្ឋក្រស្តខ្មែរ
ត្រូវការប្រើគោ ៗ

សេះឬក្របី　ដឹកផលដំរី　ធ្វើរាល់ភ្ជួរ
ភ្ជួររាស់ជីកដី　ទឹមក្របីគោ　ទិញជាក់លក់ផ្លូវ
រហូតរៀងទៅ ៗ

ខ្លះប្រើយន្តចក្រ　ខ្លះក្រអន់គ្យ　គួរគិតឱ្យជ្រៅ
ប្រើគោក្របី　បានការគ្រប់ផ្លូវ　ចិញ្ចឹមសត្វទៅ
ជំនួយផលជាតិ ៗ

ភ្ជួរស្រែល្ងឹងល្ងើយ　កុំនៅព្រងើយ　អស់ខ្មែរសង្វាត
ឆ្លៀតដាំកូនឈើ　បង្កើនដីជាតិ　សង្កែកង់ស្អាត
ក្រសាំងអង្កាញ់ ៗ

ម្លប់ឈើត្រជាក់　ទាញទឹកភ្លៀងធ្លាក់　ដីកើតជីខ្លាញ់
ដាំដំណាំល្អ　កសិករគេស់អញ　យកផលចំពញ
មួយភាគយ៉ាងធំ ៗ

ពីកូនឈើស្រស់　ទន្ទ្រានទេត្តស្រស់　លាមកមូត្រជ្រាំ
ចំបើងកញ្ជ្រាំង　កុំដុតចោលគម្ពុ　ធ្អឹងសត្វតូចធំ
ផ្សំផ្សំធ្វើជី ៗ

វះគិតឲ្យគ្រប់ កុំតាមទម្លាប់ ដុតរាលខ្ទេចខ្ទី
ពេលរដូវប្រាំង ឃើញភ្លើងឆេះរី រាលពេញដីធ្លី
រាលដល់ព្រៃស្បាត ។

ភ្លើងឆេះរាលស្រែ កូនឈើដុះក្បែរ រោលឆេះរលីស្អាត
ពីគល់ដល់ចុង ជាធ្យូងសុទ្ធសាធ តើនរណាខាត
គឺកសិករខ្មែរ ។

ប្រាជ្ញលោកពោលថា ដីជីអស្ចារ្យ តាមចំការស្រែ
ដាំដុះឈើស្រស់ ដីរស់វិញទេ ម្តេចដុតរាលស្រែ
ដីហិលរលីខាត ។

នាយព្រានប្រមាញ់ កុំដើរបរបាញ់ រុកកនពគត្បាត
បង្ហិនសត្វព្រៃ បក្ស-ទ្វិបាទ ទាំសត្វបង់ខាត
ព្រាត់គូស្រករ ។

ទន្សោងគោព្រៃ ឈ្លូសប្រើសក្របី រមាំងខ្ទីងវល្លិ
ទុកឲ្យគ្នារស ក្ដាន់ស្វានពានរ បាញ់ទាល់តែក្រ
ព្រឹក្សព្រៃខេមរ ។

កុំតាមសប្បាយ ត្រូវទាញចិត្តកាយ កុំដើរប្រហារ
សត្វស្លូតគ្មានពិស ម្តេចមិនមេត្តា សីលប្រាំទៅណា
នាយព្រានកំហូច ។

ស្តាយសត្វស្រុកព្រៃ ទ្រព្យធម្មជាតិថ្លៃ គ្មានអ្វីប្រៀបដូច
បាញ់បំផ្លាញអស់ បានអ្វីតពូជ សូមកុំប៉ុនលួច
វិនាសទ្រព្យជាតិ ។

តំណតទៅ ពាលខូចរឹងនៅ បំផ្លាញសត្វជាតុ
សត្វកាចពិសពុល គួរយេងពិឃាត សត្វស្លូតជាញាតិ
ទុកលំអព្រៃ ។

ប្រាប់ប្រាមកូនចៅ សត្វធំរស់នៅ ចាកផុតទុក្ខភ័យ
ត្រូវមានមេត្តា ករុណាប្រណី កុំទៅប្រល័យ
ចងពៀរព្យាបាទ ។

រស់ជាខេមរា ក្រុងកម្ពុជា រស់រួមមិត្តញាតិ
កិច្ចធំបំផុត រស់បំរើជាតិ សាសនាពុំឃ្លាត
ព្រះរាជបល្ល័ង្ក ។

ពន្លឺភ្លើងចន្ទ្រះនៅស្រុកស្រែ

ឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹត និង ក្រាំង

ដែលមាននៅវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

លោក ញ៉ុក–ថែម រៀបរៀង

(ក)

បំណងជើង : „ សាស្ត្រា សេចក្ដីអរិយសត្ថា[១] „

អ្នកនិពន្ធ : ព្រះអរិយសត្ថា (?) ។

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ បទកាកគតិ ។

ប្រភពរឿង : ដូចសាស្ត្រាក្រមច្បាប់ ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែ មាន ៣ សន្លឹកកន្លះ ។

ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកពីវត្តខ្វង កំពង់ចាម

ចុះលេខសាស្ត្រា ៦៦៧ ។

អត្ថបទផ្ដើម : បទកាកគតិ ។ អរិយសត្ថា គន់គិតថែងការ បង់ទុក

ជាច្បាប់ ឲ្យអស់សិស្សផង គ្រាប់គ្រងសណ្ដាប យកជាតម្រាប់

តម្រង់អាត្មា ។ ឲ្យមានប្រយោជន៍ ប្រយ័ត្នអសោចន៍

គល់រូបអ្នកណា អម្បាលមករៀន រៀនសាស្ត្រា ប្រយ័ត្នអាត្មា

ការក្ដ័រលោកិយ ។ . . . ល។

---

១ កវីនេះ បានសន្មតយកគោរម្យងាររបស់ខ្លួន ធ្វើជាឈ្មោះអត្ថបទបំណងជើង ។ កវីនេះ ប្រហែលជាបព្វជិត មានសមណសក្តិ ទីរាជាគណៈ ងារជា «ព្រះអរិយសត្ថា» ។

អត្ថបទបញ្ចប់ : អរិយសត្វ គន់គិតថែងការ ថែងចប់សេចក្តី

តម្រង់តម្រាប់ ជាច្បាប់យ៉ាងថ្មី ជាសតៀនស្រដី លើសព្វប្រការៗ

កូនគិតរករៀន កិច្ចការរបៀន របស់ក្សត្រា តាមច្បាប់ទំពាន

ខ្ញុំនាងអាត្មា គ្រប់សិល្បសាស្ត្រា សូមរបចប់ហោង ។

×××

បំណងជើង : "សេចក្តីគម្ពីរច្បាប់ក្រាម([១])"

អ្នកនិពន្ធ : រកមិនបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ (បទកាកគតិ) និង ពាក្យកាយ ពន្យល់

ន័យក្នុងសាស្ត្រាច្បាប់ក្រម ។

ប្រភពរឿង : សុជីវធម៌ និង សីលធម៌ ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ៨ ខ្សែ ខ្សែ ១ មានសន្លឹក ៦, ទី ២ មានសន្លឹក ៩, ទី ៣ មានសន្លឹក ១០, ទី ៤ មានសន្លឹក ៩, ទី ៥ មានសន្លឹក ១៣, ទី ៦ មានសន្លឹក ១១, ទី ៧ មានសន្លឹក ១៦, ទី ៨ មានសន្លឹក ១៣ ។ លេខសាស្ត្រា ១៣៧៧ ។

---

១ អត្ថបទពន្យល់ អធិប្បាយ សាស្ត្រាច្បាប់ក្រមនេះ ប្រហែលជាគេទើបនិពន្ធឡើងជាន់ក្រោយទេ ។ អត្ថបទនេះ មានវិបត្តិទាំងអក្ខរាវិរុទ្ធទាំងពាក្យពេចន៍ និង អត្ថន័យ ច្រើនអន្លើណាស់ គេមិនអាចស្ដាប់តាប់យកសេចក្តីបានដូចម្ដេចទេ ។

អត្ថបទផ្ដើម : នេះគឺច្បាប់ក្រម ប្រសើរឧត្ដម ឲ្យនានអ្នកផង ប្រើឲទលំពោន កុំបីមានគ្គង ប្រាជ្ញាបុណ្យផង កើតដោយប្រណិបតន៍ ។

ក្រមគឺស្រឡាញ់ មានអត្ថ ២ មានសេចក្ដីអធិប្បាយដូចម្ដេចខ្លះ ហះអ្នក? . . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ : ស្វែងធម៌ជាផ្លូវ ទៅកាន់បរលោក ចូលមហា-បាតិមោក្ខ គឺនិព្វានហោង ។

នេះដូចសត្វលោកយើងសព្វថ្ងៃ គណនាដូចសត្វបក្សីចាប បានកាប់សំបុកទុកកូនទៅ ។ លុះព្រឹកស្វាងកាលណាហើយ ក៏ហើរចរយាត្រា ទៅរកចំណីស៊ីចំអែតអាត្មា នាំអស់ផលាហារ វិលចូលមកសំបុកវិញ ។ ខេមំ ។ គ្រៀមក្បាន្ទដោយអរិយមគ្គ ប្រាសចាកទុក្ខ ។ ខំស្វែងរកធម៌ជាផ្លូវ ទៅមកបានហើយ ទៅកាន់មហាបាតិមោក្ខ គឺចូលហើយចេញ ហើយចូលមកវិញ។ ពុំនោះសោតបីដូចរូបយើងទាំងឡាយរាល់គ្នា សព្វ (ថ្ងៃ) នេះ មានតែព្រះនិព្វានធម៌នោះជាទីពឹង ព្រោះកើតហើយស្លាប់ ស្លាប់ហើយកើតឡើងវិញ មិនមានខ្លះអ្នកឯណាឡើយ ហៅថាព្រះនិព្វានហោង ។ អត្ថទី ១០ ឯវំ ចប់ដោយប្រការអម្បាលណោះហោង ។

×

× ×

បំណងជើង : " សាស្ត្រា ទាវឯក "

អ្នកនិពន្ធ : រកពុំទាន់ឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ ៧ (និង បទកាកគតិ បទពំនោល) ។

ប្រភពរឿង : ព្រឹត្តិការណ៍១ក្នុងសម័យលង្វែក (ចលនាទេវនិយម) ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត អក្សរជ្រៀង ទំព័រនីមួយ ១ មាន ៥ បន្ទាត់ ១ខ្សែបច់ ចំនួនសន្លឹក ៣៤ ។ ឯកសារនេះមាន នៅវត្តព្រែកក្រើស ខេត្តកំពត ។

អត្ថបទដើម : នេះទីងថ្វាថ្ងៃពីនេនទុំ នៅខេត្តបាភ្នំដែនដីស្រែ
សង្កាត់សូត្ររៀនចប់អត្ថប្រែ ស្រុកស្រែលង្វែគ្រប់សព្វដែនដី ។
បួសនេននៅវត្តវិហារធំ ចិន-ខ្មែរក្មេងកុំទាំងប្រុស-ស្រី រៀនសូត្រ
ធម៌អាថ៌សាស្ត្រាគម្ពីរ បទបែបបាលីសឹងចេះព្រម ។ មាននេន
មួយសោតឈ្មោះនេនពេជ្រ រៀនសព្វសេចគ្រប់មានរូបឆោម
រ៉ែងចំណោះចេះយ៉ាងល្មម រូបឆោមមុខល្អយ៉ាងកណ្ដាល ។ . .
. . . . ។ល។

• ខុសចាប់ចុងចួន នៅចុងទី ៣ គួរ "ពាលពលស្រែក្រៅ,, ទើបអាចចាប់ចុងចួនបាន។ ការភ្ជាំងភ្ជាត់ ប្រហែលកើតឡើងដោយការចារចម្លងតៗគ្នា?

សូមជំរាបថា រឿងទុំទាវតែមួយ តែមានចំណងជា "ទាវឯក" ក៏មាន ជា "ទុំទាវ" ក៏មាន ប៉ុន្តែអត្ថន័យប្រហែលជាមានប្លែកៗពីគ្នាខ្លះៗ សូមប្រៀបធៀបមើល ។

អត្ថបទបញ្ចប់ : ថាចិត្តខេះមានះ ពះលោពពះ ពុំគោតបេស្ដា អាង តែអាពុក បានជាទុកញ៉ា អវជូននោះណា ជាស្ដេចត្រាញ់ក្រៅៗ សម្ងាប់ឲ្យអស់ ក្រៅលែងពីនោះ ឲ្យមើលតែឈ្មោះ ដោយ ញាតិជិតឆ្ងាយ ញាតិដីដូនមួយ ពាលពលសង្រេក(១) ៗអស់ ញាតិណា ១ ដែលម្ចាស់មេត្តា ទុកជីវិតនៅ ស្ដេចឲ្យចូលជា អ្នកងារវិញទៅ ប៉ុន្មានដែលនៅ ខេត្តត្បូងឃ្មុំហោង ៗ

អ្នកកុំគុចនូបទុម ចារចម្លងចប់ នៅថ្ងៃពុធ ៥ កេច ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស. ២៤៨១, ៗ

×××

បំណងជើង : " សាស្ត្រា ច្បាប់ចាស់ „

អ្នកនិពន្ធ : ព្រះអង្គសត្ថា ៗ

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ៗ

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ បទកាកគតិ ៗ

ប្រភពរឿង : ធម្មសង្វេគ តាមគោលពុទ្ធនិយម ៗ

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែ ៤ សន្លឹក ៗ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានចារចម្លងអំពីវត្តស្វាយតូង ខេត្ត កំពង់ចាម ចុះលេខសាស្ត្រា ៦៣៩ ៗ

---

១ ពាក្យនេះមិនត្រឹមត្រូវសោះ តែច្បាប់ដើមដូច្នេះ ។

អត្ថបទផ្ដើម : នេះបទកាក ។ សូរ្យសែនរង្សី ត្រឡប់រស្មី ស្រយុត
ចាបទៅ ផះជិតជនភ្នំ ស្រទំនិត្យនៅ រមិលមើលទៅ
ពពកសាត់ឆ្ងាយ ។

ទះទុអនិច្ចា ព្រះសែនសូរ្យា ដូចរូបចាំងឡាយ រីឯពពក
សាត់ជ្រកទៅឆ្ងាយ បីដូចរូបកាយ វិញ្ញាណយើងឯង ។

. . . . ។ល។ . . . .

អត្ថបទបញ្ចប់ : ធ្វើបុណ្យទុកទៅ ទាន់ខ្លួនរស់នៅ ចែកចាយធនធាន
ជីវិតជាមនុស្ស រស់នៅវិញ្ញាណ រក្សាសីលទាន
សំរាប់ខ្លួនចាស់ ។

ព្រះអង្គសង្ឃ គន់គិតថែនបារ ចង់ជាច្បាប់ច្បាស់
តាំងទុកសណ្ដាប់ សម្រាប់ក្មេងចាស់ ឲ្យដឹងជាក់ច្បាស់
ដោយច្បាប់នេះហោង ។

XXX

បំណាំងជើង : " សាស្ត្រា ចៅគាំព្រា "

អ្នកនិពន្ធ : រកមិនបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធន៍ : បទកាកគតិ ។

ប្រភពរឿង : ច្បាប់សីលធម៌–សុជីវធម៌តាមប្រពៃណីនិយម ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែ មាន ៧ សន្លឹក ។

ឯកសារនេះ គេចារជាតួអក្សរល្អិត ។ មាន ៤ បន្ទាត់ក្នុង ១ ទំព័រ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានឯកសារនេះ អំពីវត្ត . . . . (រលប់បាត់) ខេត្តបាសាក់ (កូសាំងស៊ីន) ចុះលេខសាស្ត្រា ៦១៨ ។

អត្ថបទផ្ដើម : នេះបទកាកគតិ ។ នុំពៅកំព្រា ពន្ធកស្ងួនភ្ញា សម្ភាញ់អាពុក បណ្ដូលសាច់ត្រួយ តែមួយជាមុខ ការកើត ការស្រុក ស្រែក្ដីសាច់ផៅ ។ អាពុកមានស្ងួន ព្រលឹងខ្ញុំ ខ្ញុំន សង្ឃឹមតែពៅ ជាច្បងបង្អស់ អំណោះវែងពៅ អាពុក ឥឡូវ ខ្ញុំនចាស់ហើយណា ។ . . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ : ច្បាប់នេះសូរេច ចែនចប់សេចគ្រេច

អស់អាថ៌ដំកល់ ពោះអ្នកឯណា

ប្រាជ្ញាឈ្វេងយល់ រំពឹងឆ្ងាយសល់

ប្រុងប្រាជ្ញាវៃ ។

ត្រិះរិះបំរុង គ្បិតកើតមកក្នុង

បច្ចុប្បន្ននេះនៃ ប្រែខុសជាគាប់

ក្រឡាប់ពេកក្រៃ   កើតក្តីលោភ័យ .
គួរតែអនិច្ចា ។

បើអ្នកណាបាន   ឮបទនេះទូន្មាន
ទុកខ្លួនហើយណា   អ្នកនោះនឹងបាន
រួចពីទុក្ខា   ទោសក្តីលោភា
និរទោសនរភ័យ ។

ប្រកបទូរទ្រព្យ   ធនធានគ្រាន់គ្រប់
ខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រី   តាមគួរដោយធម៌
ធម៌ប្រធានថ្ងៃ   បរិបូណ៌ស្រេចនៃ
ដល់និព្វានហោង ។

XXX

បំណាងជើង : "សាស្ត្រា ពេជ្ជតា[1] "

---

១ រឿងពេជ្ជតានេះ មានដំណើរផ្ទៃរឿងប្រហែលនិងរឿងសព្វសិទ្ធិដែរ ។ រឿងនេះដំណាល ពីសត្វប្រពេចញី–ឈ្មោល កាប់សំបុកពង លើមែកព្រឹក្សា ភ្លើងព្រៃឆេះរោលរាលមក ប្រពេចញីសុខចិត្តស្លាប់ជាមួយនិងពងអាត្មា ហើយមុនស្លាប់សច្ចាថាធម្មតាប្រុស កុំឲ្យខ្លួននិយាយរកស្ត្រីសោះ ។ ឯប្រពេចឈ្មោលបានឮដូច្នេះ ក៏តាំងសច្ចាថា សុំឲ្យជួបបញ្ញាជាគូប្រចាំជីវិតតទៅមុខទៀត ហើយហក់ចូលទៅស្លាប់ទៅ ។

ប្រពេចញីបានទៅកើតជារាជបុត្រក្សត្រាអង្គ តាំងពីកើតមកដល់ធំ ឥតនិយាយរកប្រុសណាសោះ សូម្បីព្រះរាជបិតាព្រះនាងក៏មិននិយាយរកដែរ ។ ឯប្រពេចឈ្មោលបានទៅកើតជាបុត្រក្សត្រអង្គដែរ ប៉ុន្តែតួព្រេងតែងបិនព្រាត់ ។ នៅទីបំផុតតួអង្គប្រុស មានចំណេះវិជ្ជាខាងសិល្បសាស្ត្រ ប្រើទាំងបញ្ញាឈ្លាសវៃឆ្លៀង ធ្វើឲ្យព្រះនាងជាតួព្រេងនិយាយរកទាល់តែបាន ។ តួព្រេងនេះ ក៏ត្រូវបានអភិសេកជាមួយគ្នា រួមសុខទុក្ខជាមួយគ្នាតទៅទៀត ។

អ្នកនិពន្ធ : ភិក្ខុធម្មបញ្ញា ម៉ែន

កាលបរិច្ឆេទ : ថ្ងៃអង្គារ៍ ៩កេច ខែអាសាធ ឆ្នាំមមែ ព.ស. ២៤០១

(គ.ស. ១៨៥៨) ។

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ (បទកាកគតិ -ពំនោល -ព្រហ្មគីត -

កុដុម្ពលីលា និង លោមនាង ។

ប្រភពរឿង : រឿងនេះមានទំនងជារឿងជាតកមួយដែរ ប៉ុន្តែគ្មាន

បញ្ជាក់អំពីការសេជាតិ ដូចជាជាតកនានាទេ ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែ មាន ៣៦ សន្លឹក ។

ឯកសារនេះពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកអំពីវត្ត កងតាណាំង

ខេត្តកំពង់ចាម ចុះលេខសាស្ត្រា ៦១២ ។ ឯកសារនេះចាស់

គ្រាំគ្រាពេក ខូតស៊ុសន្លឹកស៊ឹករឹតអស់ច្រើន ។

អត្ថបទផ្ដើម : នេះបទកាកគតិ ។ យើងខ្ញុំបង្គំ ក្រុញក្រាបប្រណម្យ

ដោយដាក់សិរសា ឆ្ពោះស្ពោះតម្រង់ ព្រះអង្គគតរ់ ក្រុញក្រាប

វន្ទា ប្រក្រតីសព្វថ្ងៃ ។ ត្បិតខ្ញុំនេះកាត់ ចិត្តខ្ចាំងពេកក្ដាត់

លាក់លេសនៃ មកបួសសំណាក់ កងពុទ្ធញាណញោយ្យ

សេក្របស់សព្វថ្ងៃ តាមពុទ្ធវចនា . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ : ប្រពេចញីខឹង គន់គិតជញ្ជឹង សច្ចាផ្ដេជា មិនឲ្យស្រដី ទឹងប្រុសណាៗ ដល់កើតជាតិជា មនុស្សប្រុសស្រដី ។ ប៉ុន្តែ ប្រពេច ឈ្មោលចិត្តមិនដាច់ ពីគ្នាឡើយនៃ សច្ចាឲ្យបាន ឈ្មោះស្រីទីទៃ មើបបានមូលមៃ ជាគូគ្នាវិញ ។ ចប់មួយនិទាន លោកប្រើឲ្យបាន ដឹងអាថ៌នោះវិញ ទើបគិតលើកគ្នា លោកប្រែចែងចេញ ចប់និទានមិញ និដ្ឋិតសូរេច ។

×××

ចំណងជើង : " សាស្ត្រាព្រះចានយសកេត្តិ "

អ្នកនិពន្ធ : រកពុំបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ : គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ : ពាក្យកាព្យ - បទកាកគតិ - ពំនោល - ព្រហ្មគីតិ - ភុជង្គលីលា ។

ប្រភពរឿង : រឿងជាតកមួយ (ប៉ុន្តែគ្មានបញ្ជាក់) ថាឋិតនៅក្នុងក្រុមជាតកណាទេ ។ ឯចលនារឿងមានកំសត់ ព្រាត់ប្រាស លទ្ធកម្មផល ពៀរវេរា ដូចរឿងក្នុងសុភមិត្រដែរ ប៉ុន្តែសកម្មភាពរបស់តួអង្គប្លែកផ្សេងគ្នា ។

លក្ខណៈឯកសារ : សាស្ត្រាស្លឹករឹត ២ ខ្សែចប់ដុំជាតក ។ ខ្សែទី ១

មាន ៤៣ សន្លឹក, ខ្សែទី ២ មាន ២២ សន្លឹក ។ ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកអំពីវត្តកំពោរវៃក្មេង (អានដោយស្មាន អក្សរលុបអស់ច្រើន) ខេត្តកំពង់ចាម លេខ ៦០៨ ។

អត្ថបទផ្ដើម : នេះបទកាកគតិ ។ លុះលើកកំបង់ . អញ្ជលីផ្គង់
ថ្វាត់ថ្វាយវន្ទា ព្រះអង្គត្រាស់ត្រេច សារពេជ្ញសាស្ដា
បុណ្យបារមីតា លើសលើកពន្ត្រៃ ។ ព្រះអង្គឧត្តម
ខះខំសន្សំ ព្រះបារមីថ្លៃ ព្រះអង្គបានត្រាស់
ច្បងច្បាស់ញាណត្រៃយ្យ ជាព្រះពុទ្ធថ្លៃ បុណ្យបារមីតា ។
ខ្ញុំសូមបង្គំ ព្រះធម៌ឧត្តម . . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ : ឯរាជកុមារ អង្គអញ្ញតថា . គតឯងនោះនៃ
បានត្រាស់ប្រាជ្ញា សារពេជ្ញញាណត្រៃយ្យ ជាព្រះពុទ្ធថ្លៃ
ប្រោសសព្វសត្វផង ។ ឯស្ដេចវិលោ ចិត្តច្រើសលោភោ
រីងរូសកន្ទង ចេះវិលវឹងមក យោនយកជាតិហោង
ទៅទត្តច្រើសឃ្នង ប្រមាថពុទ្ធអង្គ ។

ព្រះអង្គពេជ្ញញាណ ស្ដេចនាំនិទាន កាលជាតិកន្លង
ឆ្ងាយទៅលង់ក្លាត់ ប្រមូលមកផ្គង ជុំជាតកហោង
សូត្រពេម៉្មេះណា ។ (ទៅអាគត)

រឿងសាមកុក

ឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា

ឡូ-គានជ

ប្រែ-រៀបរៀង

(៣)

រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ អ្នកវាងវៃឆ្លាសបើបានអាន
នឹងចេះឧបាយកលចំណាន ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ

— យូរ—អ៊ុន —

ព្រោះយើងគិតយល់គួរទៅដល់ប៉ូឆ្វូណាស់ ព្រោះពីដើមស្រុកទេសរាស្ត្រកើតបះបោរចលាចលពាល់តែខ្ទេចខ្ទីវិនាសអស់ បណ្ដារាស្ត្រក៏តែទៅជ្រកកូនដោយព្រៃភ្នំក្រំថ្ម លុះតែប៉ូឆ្វូលើកទ័ពទៅបង្ក្រាបបង្ក្រាមសឹកសត្រូវ ទើបបានស្រុកភូមិរាបទាបផាសុកមកដល់ឥឡូវនេះ គ្រានេះអស់បុណ្យប៉ូឆ្វូទៅហើយ បានប៉ូគីជំនួសបិតា មានសតិបញ្ញាអានុភាពលើសជាងបិតាទៅទៀត អាណាប្រជានុរាស្ត្រទាំងពួង ក៏និយមរាប់អានស្រឡាញ់ពេញចិត្តស្មគ្រ សុំឲ្យអ្នកឡើងសោយរាជសម្បត្តិជំនួសយើងចុះ លុះធ្វើរួចក៏ចាត់ប្រើខៀវអ៊ុយ ឲ្យនាំព្រះរាជសារនិងត្រាសម្រាប់រាជ្យទៅប្រគល់ឲ្យប៉ូគី ។

ប៉ូគីបានឃើញព្រះរាជបន្ទូលដូច្នោះ ក៏មានអំណរណាស់ ទើបនិយាយនឹងកាសៀងថា៖ ព្រះចៅហៀនតេ ប្រគល់ត្រាសម្រាប់រាជ្យមកឲ្យយើងដល់២ដងហើយ បើនឹងទទួលយកវេលានេះ ក៏មិនទាន់ផុតអស់

សេចក្តីទិន្នា កាសៀនឆ្លើយថា បើទ្រង់នៅបារម្ភពុំអស់ព្រះទ័យ ត្រូវត្រាស់ប្រើទៀវអ៊ុមឲ្យនាំយកត្រាទៅថ្វាយវិញម្តងទៀត ឲ្យទៀវអ៊ុមនិយាយនឹងហ៊្វីហ៊ុម ឲ្យទូលព្រះចៅហៀនតេថា៖ បើព្រះអង្គទ្រង់ព្រមប្រគល់រាជសម្បត្តិឲ្យចូកីប្រាកដហើយ. ចូរឲ្យចាត់ការសង់កេងពិធីអភិសេកឲ្យខ្ពស់មានថ្នាក់៣ជាន់ ប្រដាប់ទីទៅនៅតាម ប៉ៃមន់ ទង់ ឆ័ត្រតូតនានា តាមបូរាណរាជប្រពៃណីធម្មតាឲ្យសព្វគ្រប់ លុះបានឫក្សពេលល្អ ក៏ត្រូវឲ្យប្រជុំនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីតូចធំឲ្យព្រមគ្នា ទៅប្រជុំក្នុងកេងរាជពិធី ហើយឲ្យចូកីឡើងអង្គុយលើមហាបុស្បុកដែលខ្ពស់ អស់នាម៉ឺនក្រៅពីនោះ ឲ្យក្រាបថ្វាយបង្គំជុំពីក្រោមរាជបល្ល័ង្ក ហើយត្រូវព្រះចៅហៀនតេ ទ្រង់ស្រោចទឹកសង្ខប្រគល់ព្រះខ័នទិនត្រាសម្រាប់រាជ្យថ្វាយព្រះចៅចូកី ជាទីរាជាភិសេកឯកក្សត្រិយ៍សោយរាជសម្បត្តិតទៅ បើព្រះចៅហៀនតេធ្វើតាមដូច្នេះហើយ ទ្រង់ក៏នឹងអស់សេចក្តីគរហោទិន្នា ។

ចូកីបានឮកាសៀនទូលដូច្នោះ ក៏ពេញព្រះទ័យណាស់ ទើបត្រាស់ប្រើទៀវអ៊ុមឲ្យនាំត្រាទៅថ្វាយព្រះចៅហៀនតេទៀត ឲ្យហ៊្វីហ៊ុមនាំឡើងទៅទូលតាមពាក្យកាសៀនគ្រប់ប្រការ ព្រះចៅហៀនតេ ទ្រង់សួរអស់នាម៉ឺនខ្ញុំរាជការថា ហេតុម្តេចបានជាចូកីនៅមិនព្រមទទួលរាជសម្បត្តិឲ្យផុតទៅតែម្តង ហ៊្វីហ៊ុមទូលថា ដែលចូកីនៅមិនទាន់ទទួលនោះ ព្រោះឃើញថា ព្រះអង្គប្រគល់រាជសម្បត្តិខុសអំពីទម្លាប់ច្បាប់រាជប្រវេណីបូរាណ

ច្រើនប្រការ ហ្វឹហ៊ុមក៏ពណ៌នាតាមសំដីកាសៀនឲ្យនិយាយនោះ ទូលព្រះចៅហៀនគេគ្រប់ប្រការហើយទូលថា បើព្រះអង្គទ្រង់ប្រគល់រាជសម្បត្តិឲ្យចូកីនោះ ត្រូវចាត់ការធ្វើឲ្យបានដូចសេចក្តីដែលទូលបង្គំទូលនេះ ទើបចូកីព្រមទទួលជាប្រាកដ នោះតាំងខ្លួនព្រះអង្គនិងព្រះញាតិវង្សរបស់ព្រះអង្គ ក៏នឹងបានពឹងបុណ្យចូកីជាសុខតទៅ ។

ព្រះចៅហៀនគេបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ ក៏គ្រវីព្រះកេសាហើយដកដង្ហើមធំ ទើបបង្គាប់ឲ្យថៃសៀនជាមេការទៅតាក់តែងរៀបពិធីតាមទំនៀមបុណ្យរាជាភិសេកស្រេចហើយ លុះដល់ខែកត្តិកថ្ងៃ ៤ កើត ជាឫក្សជោគជ័យល្អ លុះព្រឹកព្រានស្វាងព្រះទិនករ ក៏អញ្ជើញចូកីឲ្យឡើងគង់លើបល្ល័ង្កបុស្បក អស់ពួកនាម៉ឺនមុខមន្ត្រីតូចធំមកប្រជុំគ្នាប្រហែល ៤០០ ចូលទៅគង់គាល់ជុំវិញពេញរាជពិធីជាមហោឡារិក មានទាហានទាំងពួកជើងគោកជើងទឹកប្រមាណ ១០ ម៉ឺន កាន់នូវគ្រឿងសាស្ត្រាវុធ ព័ទ្ធជាច្រើនជាន់ដើម្បីការពារអន្តរាយផ្សេងៗ ។

ខណៈនោះ ព្រះចៅហៀនគេ ក៏តាំងព្រះជ័យមាឌៈស្ទុះក្រោកកាន់ព្រះសែងគ្របនិងត្រាសម្រាប់រាជ្យ ហើយទ្រង់ព្រះបន្ទូលសញ្ញា ឡើងទៅលើមហាបុស្បក ក៏ហុចប្រគល់ទៅឲ្យចូកី ។ ក៏ទទួលយកហើយហុចព្រះតម្រាស់នោះទៅអាល័ក្ខណ៍សូត្រប្រកាសប្រាប់អស់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រី នូវអស់អាណាប្រជានុរាស្ត្រតាសករទាំងឡាយ សឹងថ្វាយសព្វសាធុការពរ

ECOLE FRANCAISE
BIBLIOTHEQUE
P.P.

ជាកោលាហលអើកក្រើកមហិមា សន្មតថ្វាយព្រះនាមថា ព្រះចៅអ៊ួយប៊ូចូគីកំតាំងនៅក្នុងទីសម្មតិក្សត្រិយ៍ទត្តយកវតាំងពីនោះមក (ព.ស.៧៦៣) ព្រះចៅចូគីកំតាំងទីក្រុងហ៊ូគោ ប្រែជាក្រុងតៃយុកុក ហើយត្រាស់ឲ្យលើកលែងយកពន្ធសួយសារអាករអំពីរាស្ត្រប្រជាគំរប់ ៣ ឆ្នាំ និងឲ្យបើកលែងមនុស្សទោសក្នុងគុក ហើយឲ្យចារឹកអក្សរនៅទីអនុស្សាវរីយ៍ ដែលបញ្ចុះសពបិតាជាថ្មី ហៅថាព្រះចៅថៃឡូហ៊ូហង់គេ ហ៊្វូហ៊ឹមនាំយកសេចក្តីក្រាបទូលថា ប្រវេណីបូរាណលោកមិនដែលឲ្យមានម្ចាស់ផែនដីដល់ ២ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងនគរជាមួយគ្នាទេ ដែលទ្រង់នឹងឲ្យព្រះចៅហៀនតេទៅគង់នៅទីដំបន់ណា ឬប្រការម្តេចក៏ត្រូវសម្រេចឲ្យឆាប់ប្រញាប់ទៅ ហើយហ៊ឹមបង្គាប់ឲ្យព្រះចៅហៀនតេម៉បស្តាប់ព្រះតម្រាស់ព្រះចៅចូគី ១ ក៏តាំងព្រះចៅហៀនតេឡើងជាទីវិសេស ហៅថាសាន់អៀងកុង ហើយឲ្យទៅនៅដំបន់សាន់អៀង ទីនោះមិនត្រូវឲ្យមានដំណែងគាល់ហៅឡើយ ឯបៀវត្សសម្រាប់ឆ្នាំក៏មិនត្រូវឲ្យមាន នោះសាន់អៀងកុងក៏លាចេញទៅ ហ៊្វូហ៊ឹមហូតត្របីឡើងកាន់ហើយស្រែកថា ជាទំនៀមប្រវេណីផែនដីរៀងមក បើមួយអង្គទ្រង់រាជសម្បត្តិហើយ ត្រូវកំចាត់មួយអង្គចេញ ព្រះចៅចូគីប្រោសប្រណីទ្រង់ណាស់ ហើយបានជាទុកព្រះជន្មប៉ុណ្ណេះ ថែមតាំងជាទីសាន់អៀងកុងទៀត ជាព្រះតេជះព្រះគុណគ្មានទីបំផុតទេ អំណើះពីនេះទៅ បើមិនមានព្រះតម្រាស់ឲ្យហៅទ្រង់ចូលមកគាល់ទេ នឹងចូល

មកពុំបានជាដាច់ខាត សាន់អៀនកុនទ្រង់ព្រះវិយោគ ក៏ក្រោកលាចេញទៅ ហើយឡើងគង់លើសេះនាំអស់គ្រប់គ្រួទៅទៅឯជំបន់អៀន ខណៈនោះអស់បណ្ដាជនទាំងឡាយ ឃើញសាន់អៀនកុនត្រូវទីវទេសដូច្នោះ ទាំងអស់គ្នាក៏មានសេចក្ដីអាណិតអាសូរពន់ប្រមាណណាស់ សឹងតែយំស្រណោះអាលោះអាល័យក្រៃពេក ៗ

ឯព្រះចៅចូកិតេញទីជាក្សត្រិយ៍ខត្តិយរាជ មានរិទ្ធិអំណាចលើសលុប ទ្រង់ប្រាប្រព្ធទឹងអស់មន្ត្រីទាំងពួងថា : ការដែលយើងធ្វើទាំងអម្បាលនេះ ត្រូវតាមវម្មាប់ទំនៀមបូរាណហើយឬម្ដេច? អស់នាម៉ឺនខ្ញុំរាជការសឹងក្រាបទូលថា ដែលព្រះអង្គទ្រង់តម្រិះដូច្នេះ ជាត្រឹមត្រូវតាមបូរាណរាជប្រវេណីណាស់ហើយ ៗ ក៏នាំគ្នាសរសើរព្រះសតិបញ្ញាជាអនេកប្បការផ្សេងៗ ហើយជាគួរព្រះអង្គទ្រង់តាក់តែងគ្រឿងសក្ការបូជាពលីការទេវតាអារក្សដែលស័ក្តិសិទ្ធិ បំរើនបុញ្ញារិទ្ធិឲ្យចំរុងរឿងឡើងទៀត ព្រះចៅចូកិទ្រង់យល់ឃើញផង ក៏ត្រាស់ឲ្យភ្នាក់ងាររៀបតាក់តែងគ្រឿងសែនព្រេនតាមទំនៀម កាលព្រះចៅចូកិចេញទៅរៀបសែនព្រេននៅទីពិធីនោះ ក៏បណ្ដាលឲ្យកើតជាព្យុះខ្យល់ខ្លាំងធំអស្ចារ្យ បណ្ដាគ្រឿងអាមិសពលីការជាធូបទៀនទាំងឡាយ ក៏រលំលេតខ្ទាតខ្ចាយទៅអស់ ផ្គរបន្លឺរគឹកកងរាលប្រាំតំព្ធពេញអាកាស ដុំថ្មក៏ប្រឡាសខ្ទាតឡើងទង្គិចគ្នាជាកោលាហល ខ្យល់ក៏បក់ផាត់ដើមឈើអស់ទិសទី មេឃមួម៉ៅរលឹមងងឹតមក មនុស្សម្នាក៏គិត

ភ័យតែជ្រកពួនសព្វគ្រា ទនាទាទីងមើល គ្នាក៏ពុំឃើញពុំយល់សោះឡើយៗ

ព្រះចៅចូក៏ភ័យតក់ស្លុតរន្ធត់ស្មារតីដួលសន្ទប់ទៅ លុះអស់ព្យុះខ្យល់ស្ងប់ស្ងាប់វេលាណា បណ្ដានាម៉ឺនមុខមន្ត្រី ក៏ក្រឡេកឃើញព្រះចៅចូកី ដួលសន្ទប់ដូច្នោះ ក៏នាំគ្នាស្ទុះទៅលើកគ្រាហ៍ឡើងបានមួយស្របក់ ទើបព្រឹកដឹងព្រះអង្គ នាម៉ឺនទាំងពួងក៏អញ្ជើញស្ដេចចូលទៅក្នុងព្រះរាជវាំង ព្រះចៅចូកីក៏ទ្រង់ប្រឈួនជាប់រាយូរថ្ងៃ មិនបានចេញស្ដីរាជការ លុះស្បើយព្រះឈួនកាលណាក៏ៗស្រាហ៍មានៈព្រះទ័យចេញទៅកាន់ទីព្រះរាជរោងរម្យ ទ្រង់និយមលើកសរសើរអស់ពួកខ្ញុំរាជការ ហើយឲ្យលឿនយសសក្ដាជាលំដាប់គ្រប់ៗគ្នាតាមគុណានុរូប ឯព្រះរោគនោះក៏មិនទាន់ស្រះជា ព្រះចៅចូកីមានព្រះទយាសន្ទិះសង្ស័យ ក្រែងខ្មោចព្រៃព្រាយបិសាចកាចខ្ចបនៅក្នុងទីព្រះរាជវាំង ច្រើនណាស់មកពាល់ប៉ះធ្វើឲ្យព្រះអង្គទ្រង់អាពាធមិនស្រះជា ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ចិន្ដាថា គួរទីងប្រែទីឋានទៅរកវិមានប្រាសាទឯទីដទៃទៀតចុះ លុះគិតដូច្នោះ ក៏ត្រាស់បង្គាប់ភ្នាក់ងារឲ្យម្ចាម៉ា ទៅកសាងវាំងកំពែងឯទីស្រុកឡុកអៀងវិញ អស់ពួកភ្នាក់ងារនោះមិញក៏ចេញទៅចាត់ការកសាងព្រះរាជវាំងថ្មី នៅទីស្រុកឡុកអៀងហើយស្រេច ព្រះចៅចូកីក៏ស្ដេចទៅគង់នៅទីនោះ ខណៈនោះមានបំរើស៊ើបការនាំអាថ៌ពត៌មានទៅក្រាបទូលព្រះចៅឡៅពីថា៖ តាមដំណើរជាប្រាកដថា ចូកីប្រហារជីវិតព្រះចៅហៀនគេ ហើយដណ្ដើមយកបានរាជសម្បត្តិ ឡើង

សោយរាជ្យជាព្រះមហាក្សត្រិយ៍គង់នៅស្រុកឡុកអៀង ។

ព្រះចៅឡៅពីញូដូចោះ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្ទ្រេងកិលាបអាណិតអាណាថណាស់ ត្រាស់ឲ្យបង្គាប់សព្វមុខមន្ត្រី និងអាណាប្រជានុរាស្ត្រប្រុសស្រីស្លៀកពាក់សកាន់ទុក្ខ ហើយឲ្យគាត់តែងគ្រឿងសែនព្រះសពតាមទម្លាប់ទំនៀម ហើយឲ្យតារកព្រះនាមព្រះចៅហៀនគេថា ព្រះចៅហៅមិន-ហង់គេ ដាក់ក្នុងក្តារឈើក្រអូបតាំងទុកបូជា តាំងពីនោះមកព្រះចៅឡៅពីក៏ទូរទុកក្តៅក្រហាយពុំមានសប្បាយក្នុងព្រះទ័យសោះ ចាប់ព្រះរោគអាពាធសព្វអស់ព្រះកាយ ទើងចេញនិយាយរាជការក៏ពុំបាន ទ្រង់ប្រទានមុខងារឲ្យខុងបេងចេញនិយាយរាជការជួសព្រះអង្គ ខុងបេងក៏ឲ្យហៅទៅចេង និងដៀវដីវ នូវអស់នាម៉ឺនទាំងពួងមកប្រឹក្សាថា វេលានេះចូកីកាំលាងព្រះចៅហៀនគេសាបសូន្យទៅហើយ គួរយើងលើកព្រះចៅឡៅពីឲ្យពេញទីជាព្រះមហាក្សត្រិយ៍ សោយរាជសម្បត្តិព្រះរាជវង្សព្រះចៅហៀនគេតទៅចុះ ។

ដៀវដីវថា ខ្ញុំបាទបានឃើញខបទ័ណ្ឌសីមាស្រុកសែឈួន មានទីអស្ចារ្យដោយប្រការផ្សេងៗប្លែកច្រើនណាស់ បានឃើញច្បាស់ជាផ្កាយប្រចាំខ្លួនឡៅពីមានទីរុងរឿងដោយពន្លឺស្មើភ្លឺស្មើព្រះចន្ទ្រ ដែលយើងនឹងលើកឡៅពីឡើងកាន់ទីជាក្សត្រិយ៍ ក៏គិតឃើញគួរល្មមណាស់ ព្រោះឡៅពីជាព្រះរាជវង្សស្រាប់ អស់មុខមន្ត្រីទាំងឡាយបានស្តាប់ ក៏យល់

ឃើញត្រូវតាំងរកស៊ីគ្នា ដោយធ្វើរឿងរ៉ាវតាមប្រាជ្ញា លើកទៀតជាទី

ក្សត្រិយ៍បើឲ្យឡើងសោយរាជសម្បត្តិគង់ផែនដី គឺនាំសេចក្តីនោះយកទៅ

ថ្វាយ ទៀតបានឃើញសេចក្តីចុតហ្មាយដូច្នោះ គឺទុកស្តុតខ្លួនតបចិត្តគិត

ថា បណ្តាមន្ត្រីតាំងរកស៊ីនេះ ដែលមកនាំឲ្យយើងធ្វើដូច្នេះ ដើម្បីមិន

ឲ្យតាំងចិត្តដោយស័ក្ស្ទូរធម៌បាន គិតហើយគឺមានវាចាឆ្លើយប្រកែកកុំ

ទទួល ខ្ញុំរបស់គឺក្រាបទូលទៅថា បណ្តាជាខ្ញុំតាំងឡាយដែលទំនូល

ខ្វាយគិតគ្នាតាំងម៉្លេះ ព្រោះយល់ឃើញថា ចុះជាតួដណ្តើមយករាជ

សម្បត្តិជាតិលោហិតរបស់ព្រះអង្គ បានជាចង់លើកឲ្យទ្រង់គង់ជាម្ចាស់

ផែនដីតទៅ ។

ទៀតថា បើយើងព្រមទទួលធ្វើជាម្ចាស់ផែនដីនេះហើយ តោះបី

បើយើងមិនបានដណ្តើមយករាជសម្បត្តិដូចគេ គឺគង់មានគេថាដូចជា

ដណ្តើមរាជសម្បត្តិដូចអាសត្រូវនោះដែរ ថាតែប៉ុណ្ណោះគឺក្រោកឡើងចូល

ទៅក្នុង លុះគន្លងមកពាក្យ ខ្ញុំរបស់ឲ្យប្រជុំអស់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រីចូលទៅ

គាល់ព្រមគ្នា ទៅបង្គំទូលថា បណ្តានាម៉ឺន និងបណ្តារាស្ត្រទាំងនាសឹង

មានសេចក្តីស្នេហាស្រឡាញ់ទ្រង់ បង់ឲ្យឡើងសោយរាជសម្បត្តិពិត

ណាស់ ទើបប្រជុំយល់ព្រមគ្នាលើកព្រះអង្គឡើងជាមហាក្សត្រិយ៍សោយ

រាជសម្បត្តិតទៅ ដើម្បីនឹងលើកទ័ពទៅកំចាត់អាសត្រូវចុះឲ្យវិនាសចេញ

បំផ្លាញរាស្ត្រនោះមិញ ជាទីសង្ស័យគង់នូវព្រះទៅមៀនគេឲ្យបាន ។

(នៅមានត)

ឯកសារ កម្ពុជសុរិយា

(ក)

លោក ឌឹក-គាម ប្រមូលរៀបរៀង

អកតញ្ញូរបស់លោកកម្មបុត្ត : ទ.ក. ១៥, ទំព័រ ៩, ឆ្នាំ ១៩៤១, (ម.៥២/១៣) ។

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរសង្ខេប : លោក ក៉យ-ប៊ុក ទ.ក.៩, ទំព័រ ៨២៨, ឆ្នាំ ១៩៥៦ (ម.៥២/២៨) ។

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរក្រោយសម័យអង្គរ : លោកស៊ិន ហ៊ិន ទ.ក ៤, ទំព័រ ៣៩៧, ឆ្នាំ ១៩៥៩ (ម.៥២/៣១) ។

អង្គរកេរ្តិ៍ដំណែលខ្មែរ : លោក ក៉េ-ប៊ុក ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១៨៤, ឆ្នាំ ១៩៥០, (ម ៥២/២២) ។

អង្គរក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ : ឃុនទិព្វមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ទ.ក. ១, ទំព័រ ១៥, ឆ្នាំ ១៩៤៤, (ម.៥២/១៦) ។

អង្គរ និង សម័យអង្គរ : លោកផេន-ដើរ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៨២០, ឆ្នាំ ១៩៦២ (ម.៥២/៣៤) ។

អង្គរវត្តក្នុងសតវត្សរ៍ទី១៦-១៧: ហ្លួងទិព្វមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ក.ទ. ១១, ទំព័រ ៥៦១ ឆ្នាំ ១៩៤៦, (ម.៥២/១៨) ។

អង្គុដ្ឋរកុមារ : លោក លាង-ហ័បអាន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២០៩,
ឆ្នាំ ១៩៥៨ (ម.៥២/៣០) ។
អដ្ឋង្គិកមគ្គ : អ្នកឧកញ៉ា ពា-សាន ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៥០៣,
ឆ្នាំ ៩៦២ (ម.៥២/៣៤) ។
អណ្ដើកនិងស្វា : ទ.ក. ៧ ៨-៩, ទំព័រ ១៥២, ឆ្នាំ ១៩៣៣,
(ម.៥២/៦) ។
អណ្ដើកមាស : លោក លី-ធាមតេង ទ.ក ៨, ទំព័រ ៧៤៧,
ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។
អតិចារិណីយក្ខិនី : លោក ឈឿន-កុល ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៦៤១,
ឆ្នាំ ១៩៤៩, (ម.៥២/២១) ។
អត្តកថា : ព្រះមហា សៅរ៍-យ៉យ ទ.ក. ២, ទំព័រ ៨៣, ឆ្នាំ
១៩៥៤, (ម.៥២/២៦) ។
អត្តជាតសុខកថា : ព្រះមហា អ៊ុក-អ៊ុន ទ.ក. ១១, ទំព័រ ៩៦៩,
ឆ្នាំ ១៩៥៨ (ម ៥២/៣០) ។
អត្តនោកម្មការណាកថា : ព្រះមហា អ៊ុក-អ៊ុន ទ.ក. ៩, ទំព័រ
៧៨៧, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម.៥២/៣០) ។
អត្តបេមកថា : ព្រះមហា ឡេ-ឡាប ទ.ក. ៤, ទំព័រ ២៤៤,
ឆ្នាំ ១៩៥៣, (ម.៥២/២៥) ។

អត្តានុទិដ្ឋិ : ទេកញ៉ សំ-ស៊ុន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១៧៦; ឆ្នាំ ១៩៥២, (ម.៥២|២៤) ។

អត្តានុវត្តគាថា : ព្រះអាចារ្យ ផេង-សុខុំ ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៣៣១, ឆ្នាំ ១៩៥៥; (ម.៥២|២២) ។

អត្ថទ្វារគាថា : ព្រះទេពាលិវង្ស សួរ-ហាយ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៦១០, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២|២៨) ។

អត្ថន័យនៃការសិក្សា : លោក ស៊ុន-ហ៊ិន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៥៨៤, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម.៥២|៥) ។

អធិមនោរម្យគាថា ៣ យ៉ាង : ព្រះសាសនមុនី គីម គួរ ទ.ក. ១១, ទំព័រ ១០៨៣, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២|៣៥) ។

អធិប្បាយច្បាប់កេរ្តិ៍កាល (កាព្យ) : លោក ស្រ័-អ៊ូ ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៧២៦, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម.៥២|៣) ។

អធិប្បាយពុទ្ធភាសិត : លោក លី-ធាមតេង ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៧៩៦, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២|២៩) ។

អធិប្បាយសុភាសិតៈ យុនទត្តមប្រីជា តាប ពិន ទ.ក ៣, ទំព័រ ៩២៥; ទ.ក. ៤, ទំព័រ ១៦៩, ឆ្នាំ ១៩៤៥. (ម.៥២|១៧) ។

ស្ដើង-ឡូរ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ១១៦៦, ឆ្នាំ ១៩៦០, (ម.៥២|៣២) ។

អធិប្បាយសុភាសិតខ្លះ (កាព្យ : លោក ហប-ពិន ទ.ក. ៤, ទំព័រ ៣៦៧, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម.៥២/៣០) ។

អនាមតជមិ : យុទ្ធសុវត្ថិទៅ យូរ អ៊ុន ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៦១២, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។

អនាមយកថា : ខេមរវង្ស ទ.ក. ៣, ទំព័រ២៧, ឆ្នាំ ១៩៤, (ម.៥២/១៣) ។

អនិច្ចកម្មនៃព្រះមហា ឈឹម-ឆង : ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៩១៨, ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥២/៣៦) ។

អនិច្ចកម្មនៃព្រះធម្មមុនី យូរ-ប៉ុណ្ណ : ព្រះទេពសត្ថា សូរ-ហាយ ទ.ក. ១១, ទំព័រ ៨៧១, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម.៥២/២៣) ។

អនិច្ចកម្មនៃព្រះមហា មាស-សុវណ្ណ : ទ.ក. ១០, ទំព័រ ១១៣១, ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៧៦) ។

អនិច្ចកម្មនៃសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិក-និកាយ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៨៨, ឆ្នាំ១៩៥៦ (ម.៥២/២៨) ។

អនុត្តរិយសូត្រ : ព្រះវេជ្ជមាស់ សុធារស ទ.ក. ១, ទំព័រ ២៧, ឆ្នាំ ១៩២៧, (ម.៥២/២)

អនុមោទនវិធី : អាចារ្យ ប៉ែន-សុខ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៩, ឆ្នាំ ១៩៣០ (ម.៥២/៣) ។

អនុស្សាវរីយ៍ចំពោះព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ វរ្ម័ន : លោក អ៊ុង-ស៊ុមន៍ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២១២, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២/២២) ។

អនុសិវប្បូរមហាសន្និបាតនៃមន្ត្រីសង្ឃ : ទី ៧ ទ.ក. ២, ទំព័រ១៥១, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម.៥២/២៣) ។ ទី ១០ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២៣៥, ឆ្នាំ ១៩៥៤ (ម.៥២/២៦) ។ ទី ១១ ទ.ក. ២, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២/២៧) ។ ទី ១២ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៨៩, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២/២៧) ។ ទី ១៣ ឯនប័ន ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៦៧៧, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម.៥២/៣០) ។ ទី ១៥ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៩៧, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម.៥២/៣១) ។ ទី ១៦ ទ.ក. ១, លោក ជង-វង ទំព័រ ៩៨, ឆ្នាំ ១៩៦០, (ម.៥២/៣២) ។ ទី ១៩ ឆ្នាំ ១៩៦២, ទ.ក. ១, ទំព័រ ១០៧, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២/៣៥) ។ ទី ២០ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៩៦, ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥២/៣៦) ។ ទី ២១ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៧៨, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

អត្ថាយវិទ្ធិនៃសត្វអស្សូគារ : អ្នកឧកញ៉ា ឥស្សរាជ្យ សំ-ស៊ុខ ទ.ក. ២, ទំព័រ ៨៩, ឆ្នាំ ១៩៤៧, (ម.៥២/១៩) ។

អន្តរាយកម្ម : ព្រះទេពសត្ថា កឹម គួរ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៨០៣, ឆ្នាំ ១៩៥៦ (ម.៥២/២៨) ។

អបរិហានិយធម៌ : លោក ប៊ុ-ប៊ូ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៩៤៩, ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៣៦) ។

អប្បមាទកថា : ព្រះទេពសត្ថា កឹម-គួរ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២០៣, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។

អប្បមាទធម៌ : លោក ទ្រិញ-ក៉ញ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៨៧៩, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។

អបាយមុខ : ព្រះគ្រូសិរីសោភ័ណ កឹម គួរ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៤៩៧, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម.៥២/២៣) ។

អភយធាតុពិសេស : ព្រះឧបាលិវង្ស សូ-ហាយ ទ.ក. ២, ទំព័រ ៨៧, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២/២២) ។

អភិធម្មវិភាគ : ព្រះញាណបវរវិជ្ជា អែម .ក. ៨, ទំព័រ ១ ; ឆ្នាំ ១៩២៧, (ម.៥២/២) ។

អភិធម្មត្ថសង្គហ : ព្រះគ្រូវិមលបញ្ញា អ៊ុម-ស៊ូ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៩, ឆ្នាំ ១៩២៦-២៧, (ម.៥២/១) ។

អភិឆ៌ភាសិត : លោកគ្រូអាចារ្យ អ៊ុក-ជា ទ.ក. ៩, ទំព័រ ១២, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

អត្តជាតករា : ឃុនបណ្ណានុរក្ស ប៊ូ-ប៉ូ ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៩៦៥, ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥២/២២) ។

អរិយសច្ចកថា : ព្រះឧបាលិវង្ស ស៊ូ-ហាយ ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៥០៣, ឆ្នាំ ១៩៤៧, (ម.៥២/២៩) ។

អរិយសច្ចជាពុទ្ធភាសិត : លោកគ្រូអាចារ្យ ប៉ាង-ខាត់ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៤២, ឆ្នាំ ១៩៦៥ (ម.៥២/១៧) ។

អវិជ្ជា : លោក ផេង-ជ្រីវ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១២១, ឆ្នាំ ១៩៦២, (ម.៥២/៣៦) ។

អវិជ្ជា និង វិជ្ជា : ព្រះញាណបវរវិជ្ជា អែម ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៣៥, ឆ្នាំ ១៩៦៧, (ម.៥២/២) ។

អសារគតសូត្រ : ឧកញ៉ាកត្តិកជា យ៉ាំង ទ.ក. ១-២-៣, ទំព័រ ៦៣, ឆ្នាំ ១៩៣៧, (ម.៥២/៦) ។

អាខ្វាក់អាខ្វិន (រឿងព្រេង) : ទ.ក. ៤-៥-៦, ទំព័រ ១៩៣, ឆ្នាំ ១៩៣៥ (ម.៥២/៧) ។

អាជីវកម្មគឺអ្វី? : ខេមរវង្ស ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៦១, (ម.៥២/១៣) ។

អាធ្មឹង (រឿង) : អ្នកឧកញ៉ាសុត្តន្តប្រីជា ស៊ំ-ស៊ុខ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៥៤៣, ឆ្នាំ ១៩៦៧, (ម.៥២/១៩) ។

អាចារចិត្តជា : ទេគញ្ញាបញ្ញាធំបតិយិន ទ.ក ១-២-៣, ទំព័រ ១៦២ ឆ្នាំ ១៩៣៣, (ម.៥២/៦) ។

អាជីកាំចាំងរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា : លោក ប៊ូ ប៊ូ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៨០. ឆ្នាំ ៩៦៣ (ម.៥២/៣៥) ។

អាណុភាពនៃខ្មែរអតីត : លោក ក៉យ-ប៊ុក ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៨០៦, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។

អាប៊ូលហ្វារ៉ុស្ស : លោក ក៉យ-លុត ទ.ក. ១, ទំព័រ ៤៣, ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៣៦) ។

អាពុកក្មេកកើសក្ដ ប្រុសារ : ទ.ក.១ - ២ - ៣, ទំព័រ ១២៥, ឆ្នាំ១៩៣៦ (ម.៥២/៨) ។

អាមាត្យរក្សាផ្ទៃព្រះរាជទ្រព្យ (រឿងព្រេង) : ទ.ក. ១៧-១៨, ទំព័រ ៦៦, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

អាយុសម័យនៃពុទ្ធរូប មន-ខ្មែរ-ថៃ : ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៩, ឆ្នាំ ១៩៤០. (ម.៥២/១២) ។

អាះយោធនាពោធាស់ : សាស្ត្រាចារ្យ ផេង-ជ្រើរ ទ.ក. ១២, ទំព័រ ៩១៤, ឆ្នាំ ១៩៥[illegible] (ម.៥២/២៣) ។

អារក្សថ្ងៃដើររឿងម្ដៃស្រី (រឿង) : លោក សាំង-សាវេត ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៥៤៦, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម.៥២/២៣) ។

សោយរាជ្យជាព្រះមហាក្សត្រិយ៍គង់នៅស្រុកឡុកអៀង ។

ព្រះចៅឡៅពីញូហោះ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងកំលាបអាណិតអាណាថណាស់ ត្រាស់ឲ្យបង្គាប់សព្វមុខមន្ត្រី និងអាណាប្រជានុរាស្ត្រប្រុសស្រីស្លៀកពាក់សកាន់ទុក្ខ ហើយឲ្យគាត់តែងគ្រឿងសែនព្រះសពតាមទម្លាប់ទំនៀម ហើយឲ្យតាំងព្រះនាមព្រះចៅហៀនគេថា ព្រះចៅហោមិន-ហង់តេ ដាក់ក្នុងក្ការឈើក្រអូបតាំងទុកបូជា តាំងពីនោះមកព្រះចៅឡៅពីក៏ទូរទំទុកក្តៅក្រហាយពុំមានសប្បាយក្នុងព្រះទ័យសោះ ចាប់ព្រះរោគអាពាធសព្វអស់ព្រះរាងកាយ នឹងចេញនិយាយរាជការក៏ពុំបាន ទ្រង់ប្រទានមុខងារឲ្យឧងបេងចេញនិយាយរាជការជួសព្រះអង្គ ឧងបេងក៏ឲ្យហៅទៅចេង និងជៀវដីវ នូវអស់នាម៉ឺនទាំងពួងមកប្រឹក្សាថា វេលានេះចូកិកវំណាងព្រះចៅហៀនគេសាបសូន្យទៅហើយ គួរយើងលើកព្រះចៅឡៅពីឲ្យពេញទីជាព្រះមហាក្ស ត្រិយ៍ សោយរាជសម្បត្តិគ្រងរាជវង្សព្រះចៅហៀនគេតទៅចុះ ។

ជៀវដីវថា ខ្ញុំបាទបានឃើញខបទំណូសីមាស្រុកសៃឈួន មានទីអស្ចារ្យដោយប្រការផ្សេងៗប្លែកច្រើនណាស់ បានឃើញច្បាស់ជាផ្កាយប្រចាំខ្លួនឡៅពីមានទីរុងរឿងដោយពន្លឺស្មើគ្នីស្មើព្រះចន្ទ្រ ដែលយើងនឹងលើកឡៅពីឡើងកាន់ទីជាក្សត្រិយ៍ ក៏គិតឃើញគួរល្អណាស់ ព្រោះឡៅពីជាព្រះរាជវង្សស្រាប់ អស់មុខមន្ត្រីទាំងឡាយបានស្តាប់ ក៏យល់

ឃើញត្រូវតាំងរស់គ្នា ទើបធ្វើរឿងរ៉ាវតាមប្រាជ្ញា លើកឡើងជាទី
ក្សត្រិយ៍ឲ្យឡើងសោយរាជសម្បត្តិក្នុងផែនដី ក៏នាំសេចក្ដីនោះយកទៅ
ថ្វាយ ឡើងបានឃើញសេចក្ដីចុតហ្មាយដូច្នោះ ក៏ទ្រង់ស្ទុតខ្ទើតចិត្តគិត
ថា បណ្ដាមន្ត្រីតាំងរស់នេះ ដែលមកនាំឲ្យយើងធ្វើដូច្នេះ ដើម្បីមិន
ឲ្យតាំងចិត្តដោយស័ត្យទូរធម៌បាន គិតហើយក៏មានវាចាឆ្លើយប្រកែកពុំ
ទទួល ខ្ញុំបេងក៏ក្រាបទូលទៅថា បណ្ដាជាខ្ញុំតាំងឡាយដែលទំនួល
ខ្វាយតិតគ្នាតាំងម្ទេះ ព្រោះយល់ឃើញថា ចូកីជាគួរដណ្ដើមយករាជ
សម្បត្តិធាតុលោហិតរបស់ព្រះអង្គ បានជាចង់លើកឲ្យទ្រង់គង់ជាម្ចាស់
ផែនដីតទៅ ។

ទៀតថា បើយើងព្រមទទួលធ្វើជាម្ចាស់ផែនដីនេះហើយ តោះបី
បើយើងមិនបានដណ្ដើមយករាជសម្បត្តិដូចគេ ក៏គង់មានគេថាដូចជា
ដណ្ដើមរាជសម្បត្តិដូចអាសត្រូវនោះដែរ ថាតែប៉ុណ្ណោះក៏ក្រោកឡើងចូល
ទៅក្នុង លុះកន្លងមកពាក់ថ្ងៃ ខ្ញុំបេងឲ្យប្រជុំអស់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រីចូលទៅ
គាល់ព្រមគ្នា ទៅបេងទូលថា បណ្ដានាម៉ឺន និងបណ្ដារាស្ត្រទាំងអស់
មានសេចក្ដីស្នេហាស្រឡាញ់ទ្រង់ ចង់ឲ្យឡើងសោយរាជសម្បត្តិពិត
ណាស់ ទើបប្រជុំយល់ព្រមគ្នាលើកព្រះអង្គឡើងជាមហាក្សត្រិយ៍សោយ
រាជសម្បត្តិតទៅ ដើម្បីនឹងលើកទ័ពទៅកំចាត់អាសត្រូវចូកីឲ្យវិនាសចេញ
បំបាត់ការនោះមិញ ជាទីសង់សឹកជំនួសព្រះចៅហៀនគេឲ្យបាន ។

(ចៅហន)

ឧប្បត្តិកាជា វិត្តកាបញ្ហា និង មូលការបញ្ហា : ព្រះសិរីសម្មត្តិវង្ស ឯម ទ.ក. ៧.១២; ទំព័រ ១២៤, ឆ្នាំ ១៩.៣១, (ម.៥២/៩) ។

ឧស្សាហកម្មជាគ្រឿងបេះដូងនៃសេដ្ឋកិច្ច : ខេមរវង្ស ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤០, (ម ៥២/១២) ។

អូបុនជាបុណ្យព្រលឹងខ្មោច ដែលស្លាប់ទៅតាំងប៉ុន្មាន (ជប៉ុន) ក្រមការ ជុំ-មៅ ទ.ក. ១៦, ទំព័រ ២១៦, ឆ្នាំ ១៩៣៣, (ម.៥២/៥) ។

ឯកភាពនៃមិលិន្ទបញ្ហា : ឃុនទិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ក់-ថែម ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១៦៥, ឆ្នាំ ១៩៤៤, ម.៥២/១៦) ។

ឯកនិបាតជាតក : អាចារ្យ ហ៊ឹម ទ.ក. ១-២-៣, ទំព័រ ៤៦, ឆ្នាំ ១៩៣៣, (ម.៥២/៦) ។ ទ.ក. ៤-៥ ៦; ទំព័រ ៨១; (ម.៥២/៦) ។ ទ.ក. ១០-១១-១២; ទំព័រ ៤៥, ឆ្នាំ ១៩៣៣ (ម.៥២/៦) ។

ឯក.សហស្សរាត្រី ភាគ : ១៣ ឃុនសុន្ទរមេធី ញុង-សឿន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១១៣; ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ម.៥៥/១៩) ភាគ ១៤ ឃុនសុន្ទរមេធី ញុង-សឿន ទ.ក. ៨; ទំព័រ ៤១១; ឆ្នាំ ១៩៤៧

(ម.៥២/១៩) ។ ភាគ ១២ លោក ធុយ ប៊ុនសួ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៤៦៦, ឆ្នាំ ១៩៤៦, (ម ៥២/១៨) ។ ភាគ ១១ ឃុនសុន្ទរមេធី ញ៉ុន-សៀន ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៤២៥, ឆ្នាំ ១៩៤៦ (ម ៥២/១៨) ។ ភាគ១០ ហុងទិពទមន្ត្រី ញ៉ុក ថែម ទ.ក. ១, ទំព័រ ១៦, ឆ្នាំ ១៩៤៦, (ម.៥២/១៨) ។ ភាគ១៥ ឃុនសុន្ទរមេធី ញ៉ុន-សៀន ទ.ក. ២, ទំព័រ ១១៩, ឆ្នាំ ១៩៤៨ (ម.៥២/២០) ។ ភាគ ៤ ក្រមការ ដុំ-ម៉ៅ ទ.ក.១-២-៣, ទំព័រ ១ ៧, ឆ្នាំ ១៩៣៣, (ម.៥២/៦) ។

ឃាតករសារសាស្ត្រាស៊ីការីតនិងក្រាំង : លោក ញ៉ុក-ថែម ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៨១៦, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

ឃាតអង្គក្សត្រ : ម. រឿងឯកអង្គក្សត្រ ។

ងិកខមហាត្ថ: កថ្ញូ : លោកប៉ាយ ប៊ុក ទ.ក ៣, ទំព័រ ១៦១, ឆ្នាំ ១៩៥០, (ម ៥២/២២) ។

ចក់ខមាតា : ព្រះមហា ឌឿក អមរ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៦៥១, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២/២៨) ។

ចពុកម្តាយមានឧបការគុណលើកូនមែនឬមិនមែន : លោក ផេង-ជ្រីវ ទ.ក ៦, ទំព័រ ៥៩៤, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២/៣៥) ។

អ្នកកន្ទាលពៀមស្លូតត្រង់ និង ព្រះរាជបិតា . លោក ផេន-ជ្រីវ ទ.ក. ១២, ទំព័រ ១០៦៩, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥២/២៩) ។

អ្នកជម្ងឺរបស់ ដាប់ប្រែការតែឯង : លោក គួច-គីឡេន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២៩៧, ឆ្នាំ ១៩៦០, (ម.៥២/៣២) ។

អ្នកជាតិនិយម : លោក ផេន-ជ្រីវ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៩៣៤, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២/៣៥) ។

អ្នកដំណើរពីរនាក់ : ទ.ក. ៤-៥-៦, ទំព័រ ១៦៥, ឆ្នាំ ១៩៣៧, (ម.៥២/៩) ។

អ្នកតាឃុំនមឿង (រឿងព្រេង) : ទ.ក. ១, ទំព័រ ២៤, ឆ្នាំ ១៩៤១, (ម ៥២/១៣) ។

អ្នកតំណាងខេត្តកំពង់ចាម ដង្ហែគម្ពីរ និង វត្ថុផ្សេងៗ ចូលមកព្រះរាជបណ្ណាល័យ : ទ.ក. ៣. ទំព័រ ១១៥, ឆ្នាំ ១៩២៧ (ម.៥២/២) ។

អ្នកនៅផ្ទះភូមិជិតគ្នា (រឿងព្រេង : ទ.ក. ១០-១១-១២, ទំព័រ ១៤៩, ឆ្នាំ ១៩៣៦, (ម.៥២/៨) ។

អ្នកបរិភោគកាម ១៦ ពួក : ទ.ក. ១២. ទំព័រ ១២៤២, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២/៣៥) ។

អ្នកមានគុណ : លោក ហេង-សំអាន ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៦៤៩,

ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៣៦) ។

អ្នករៀនដើម្បីជាតិ : លោក អាំង ហួន ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៨២៥,

ឆ្នាំ ១៩៦២, (ម.៥២/៣) ។

អ្នកស្នេហាជាតិ-សាសនា-មហាក្សត្រ : ឃុនបណ្ណាឌិត្យ

ប៊ូ ប៊ូ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២២៨, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២/២៨) ។

អ្វីជាទ្រព្យរបស់ មនុស្ស : ភិក្ខុ ឡាយ-គ្រី ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៩៣៦,

ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៣៦) ។

សូមជំរាបថា ៖ ឯកសារបែបនេះ
ពុំទាន់អស់សព្វគ្រប់នៅឡើយទេ
ត្បិតមានអត្ថបទចុះផ្សាយបន្តទៅ
ជាច្រើនទៀត ដែលយើងនឹងចង
ក្រងផ្សាយទៅអនាគត ។

ជីវប្រវត្តិ

នៃព្រះមុនីកោសល សូរ-ហាយ

ចៅអធិការ វត្តទេពោធិរង្សី, អធិបតីរងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

យើងខ្ញុំជាសិស្ស ទាំងពីររូប ដូចមានឈ្មោះ ក្នុងទីបំផុត ជាអ្នកសរសេររៀបរៀងជីវប្រវត្តិ នៃព្រះតេជព្រះគុណ ជាព្រះឧបសម្បទាចារ្យ ដោយការចែកបរិច្ឆេទនៃជីវប្រវត្តិនេះ មាន ៨ បរិច្ឆេទ ដើម្បីឲ្យងាយមើល ចំណាំក្នុងបរិច្ឆេទមួយៗ តាមរយៈកាលនៃជីវភាព និងករណីយកិច្ច របស់លោក ព្រមទាំងងាយស្រួល ក្នុងការសរសេររៀបសេចក្ដីដូចតទៅនេះ៖

១– ជាតិបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការកើត

២– កុមារបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីកាលនៅជាកុមារ

៣– បព្វជ្ជាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីបព្វជ្ជា

៤– ឧបសម្បទាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីឧបសម្បទា

៥– សិក្ខាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការសិក្សា

៦– ភារធុរបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការទទួលបាននូវសក្តិ

៧– ពុទ្ធវឌ្ឍិបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការធ្វើសេចក្ដីចម្រើនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

៨- សេនាសនភណ្ឌបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការ កសាងសេនាសនភណ្ឌ ទុកបម្រើព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ព្រះមុនីកោសល សួរ-ហាយ

អធិបតីរងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

សេចក្តីរាយការណ៍នៃបរិច្ឆេទមួយៗ ដូចតទៅនេះ ៖

១ ជាតិបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការកើត ។

ព្រះមុនីកោសល សួរ-ហាយ កើតក្នុងភូមិតូចមួយ ឈ្មោះ ភូមិឫស្សីជួរ ក្នុងសង្កាត់ក្រាលគោ ឋិតៈនៅក្នុងទិសខាងលិចវត្តបឹងពៃ ចំនួនជាង ២ គ.ម. ក្នុងកាលណោះ ភូមិនោះមានផ្ទះចំនួនតែ ៩ ខ្នង ។ មាតារបស់លោកឈ្មោះ ម៉ុង-ទុក ជាស្ត្រីមានសីលតាំងពីក្មេង, បិតាឈ្មោះ សៅ-សួរ មានលំនៅដើមឈ្មោះភូមិកន្ទួតប្រាំង សង្កាត់ស្វាយជ្រំ ស្រុក ខេត្ត ស្វាយរៀង ។ មាតាបិតានៃព្រះមុនីកោសល មានរបរអាជីវៈខាងកសិកម្មថ្នាក់មធ្យម ។ ទារក សួរ-ហាយ កើតនៅថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ៨ កើត ខែពិសាខ ឆ្នាំរោងឆស័ក ព.ស. ២៤៤៨ គ.ស. ១៩០៤ មានបងប្អូន ៦ នាក់ គឺស្រី ៤ នាក់ ប្រុស ២ នាក់ ។

ស្រី ៤ នាក់នោះគឺ ១– សួរ-នួន ២- សួរ-យួន ៣ សួរ-ថៅ ៤– សួរ ឡុត ។ ប្រុស ២ នាក់គឺ ១– សួរ ហុង, ២– សួរ-ហាយ ។ ទារក សួរ-ហាយ ជាកូនពៅរបស់មាតាបិតា ដែលបានទទួលការសង្គ្រោះថ្នាក់ថ្នមអំពីមាតាបិតាជានិច្ចទាំងអស់ ។

២- កុមារបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីកាលនៅជាកុមារ ។

កុមារ សួរ-ហាយ មានអាយុ១០ឆ្នាំ ទើបមាតាបិតាបាននាំយកទៅឲ្យសិក្សាអក្សរសាស្ត្រជាតិ តាមប្រពៃណីឯវត្តបឹងពៃ ក្នុងសំណាក់លោក

គ្រូសូត្រនាម ទេព-យ៉ិន ព្រោះលោកគ្រូសូត្រ ទេព-យ៉ិន លាភាគសិក្ខា-បទៈទៅជាគ្រហស្ថ ក៏មកនៅរៀន ក្នុងសំណាក់លោកគ្រូនាយ សុខ-ហាម ទៀត លុះដល់អាយុ១៣ ឆ្នាំ បានចូលការសិក្សាអក្សរសាស្ត្របរទេសផ្ទួសម ខាងមើលបានសរសេរកើត ទើបត្រឡប់មកនៅឯផ្ទះវិញ ដើម្បីជួយបំពេញកិច្ចការបន្តិចបន្តួចរបស់មាតាបិតា តាមទំនៀមនៃត្រកូលកសិករ ។

៣- ពេញ្ញាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីបព្វជ្ជា ។

កុមារ ស្វរ-ហាយ លុះដល់អាយុ ១៧ ឆ្នាំ ក៏ត្រឡប់ទៅសិក្សាធម៌វិន័យឯវត្តបទៃវិញ ដើម្បីទីនឹងបួសជាសាមណេរ ដោយឧមន្ទលោកគ្រូចៅអធិការនាម កែវ-ទិត ជាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ បួសក្នុងថ្ងៃ ៨កើត ខែពិសាខ ព.ស. ២៤៦៦ គ.ស. ១៩២២ លុះបានទទួលផ្នួសជាសាមណេរគោព នៅក្នុងវត្តនោះតែ ១ វស្សា ក៏សូមលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ចេញអំពីវត្តបទៃ មកនៅរៀនវេទ្ទញាមស្រូត តាមសម័យនោះឯវត្តបរីសាគរ កំពង់ត្របែក បានចំនួន ៤ ខែ រួចចេញពីវត្តបរីសាគរ មកនៅរៀនវត្តព្រៃកងាម ក្នុងស្រុកកាមុក ខេត្តព្រៃវែង ក្នុងសំណាក់លោកគ្រូបាលីនាម មុត ។ បានរៀនប្រមូលក្បាយខៈសម្ពន្ធមូលនាម ចំនួន ៤ ខែ ក៏ចេញអំពីទីនោះមករៀនឯវត្តឧណ្ណាលោម ក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងឆ្នាំ ១៩២២ នៅក្នុងក្រុមលោកគ្រូព្រះមហា ហម-ណុន អតីតចៅអធិការវត្តឧណ្ណាលោម ។

កាលនៅសិក្សា នាវត្តឧណ្ណាលោមក្នុងសម័យនោះ រៀនប្រមូល

កច្ចាយនៈ ក្នុងសំណាក់លោកគ្រូព្រះមហា សោម-ឈុន និង លោកគ្រូអាចារ្យ ម៉ៅ-នុត នៅរៀនអស់ពីរឆ្នាំ ទើបចប់មូលកច្ចាយនៈ ។ បន្ទាប់មកកើតជម្ងឺគ្រុនចាញ់ជាខ្លាំង ត្រឡប់ទៅ ឯវត្តកំណើតដើមវិញ ដើម្បីព្យាបាលរោគគ្រុនរាំងរាង ១ ខែ ទើបជាសះស្បើយ រួចក៏ទៅនៅរៀនឯវត្តស្វាយព្រៃកូត ក្នុងសង្កាត់គោកព្រីង ស្រុក-ខេត្ត ស្វាយរៀង ក្នុងសំណាក់លោកគ្រូអាចារ្យ ខាម ទៀង បាន ១ វស្សាគត់ ក៏វិលត្រឡប់មកវត្តខ្ណារលាម ក្រុងភ្នំពេញវិញ នៅក្នុងកុដិក្នុងក្រុមដដែលដូចមុន បានសូមរៀនប្រែគម្ពីរធម្មបទដ្ឋកថាបុព្វភាគ ក្នុងសំណាក់ លោកគ្រូព្រះមហាសោម-ឈុន និងលោកគ្រូអាចារ្យ ម៉ៅ នុត ដរាបដល់អាយុ ២១ ឆ្នាំ ទើបត្រឡប់ទៅបំពេញឧបសម្បទា ជាភិក្ខុ ឯវត្តបឹងរ៉ៃ ជាវត្តដើមកំណើតរបស់ខ្លួនវិញ ។ សាមណេរ សួរ-ហាយ ជាបព្វជិតមានចិត្តស្វះស្វែងហើយមកនៅដល់ក្រុងភ្នំពេញ ព្រោះសម័យនោះ ពុំមានសាមណេរណាមួយនៃខេត្តស្វាយរៀងមកនៅវត្តខ្ណារលាម ក្រុងភ្នំពេញទេ ។ ជីវិតក្នុងការព្យាយាមនៃសាមណេរ សួរ-ហាយ ឃើញថាវិលវល់អណ្តែតអណ្តូកកំសត់រកាសរដែរ ទំពាំងឯងបានស្រួល ត្រូវក្រាបផ្កាត់ សាបុះសាឡើងអស់ប្រើឡើងត្រឡប់ ។

៤- ឧបសម្បទាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីឧបសម្បទា ។

មុនឧបសម្បទា សាមណេរ សួរ-ហាយ មានជម្ងឺឫសដូងបាត

នៅពេលនោះ បានលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ចាកសិក្ខាបទទៅជាគ្រហស្ថ ដើម្បីព្យាបាលរោគបួសដូងបាត ក្នុងសំណាក់គ្រូម៉ា នៅភូមិដំណាក់កន្ទួត ក្នុងសង្កាត់ស្វាយយារ ចំនួន ១ខែ លុះជាសះស្បើយចាករោគនោះហើយទើបមកសូមឧបសម្បទាឯវត្តបឹងវ៉ា ក្នុងថ្ងៃ ៨កើត ខែជេស្ឋ ឆ្នាំឆ្លូវ សប្តស័ក ព.ស. ២៤៦៩ គ.ស. ១៩២៥ មានលោកគ្រូចៅអធិការ កែវ-ទិត ជាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ លោកគ្រូសូត្រ សុខ ហែម និង លោកគ្រូសូត្រ ជួន-ស៊ិន ជាព្រះឧបសម្បទាចារ្យ លុះបានទទួលឧបសម្បទាជាភិក្ខុហើយ កំត្រឡប់វិលមករៀនឯវត្តឧណ្ណាលោមវិញ នៅក្នុងកុដិក្រុមជដែល ។

៤– សិក្ខាបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការសិក្សា ។

ភិក្ខុ ស្វរ-ហាយ បានសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌ជាប់មាំមួនដោយមានសុខភាពបរិបូណ៌ តាំងអំពីកាលដែលបានទទួលឧបសម្បទាជាភិក្ខុមក លុះដល់ គ.ស. ១៩២៧ បានទៅរៀនឯវត្តជយនារីចុងកោះសំរោង ខេត្តកំពង់ចាម អស់ ១ វស្សា ក្នុងសំណាក់លោកគ្រូអាចារ្យនាម ប៉ែន-សុខ សព្វថ្ងៃលោកមានសមណសក្តិ ជាព្រះបិដកសោភ័ណ “ រាជាគណៈពិសេស ” ។

ការសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌ក្នុងសម័យនោះ នៅជារបៀបទម្រង់ចាស់នៅឡើយ ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យក្នុងជំនាន់នោះហៅថា សាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ មានព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមហាវិមលធម្មព្រះនាម ថោង ជាចាងហ្វាង

មានលោកគ្រូបង្រៀនប្រចាំថ្នាក់ច្រើនរូប មានសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាដើម កាលនៅជាព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ។ ការសិក្សានៅសម័យនោះ មានកម្មវិធីសិក្សាមិនច្រើនល្អិតហ្មត់ចត់ដូចសម័យសព្វថ្ងៃនេះទេ ។ កាលបើបេក្ខ-សមណៈប្រឡងប្រដែងចូលជាប់ ត្រូវរៀនតាមកំណត់ច្បាប់សាលា ក្នុងសម័យនោះអស់ប្រាំឆ្នាំទើបប្រឡងចេញ ។ ភិក្ខុ សូរ-ហាយ ជាបេក្ខ-សមណ មួយរូប បានចូលប្រឡងប្រដែងក្នុងឆ្នាំ ១៩២៩ បានជាប់ជាសិស្សសុទ្ធ ពីព្រោះកាលនោះ រាជការកំណត់សិស្សប្រឡងជាប់តែចំនួន ២៥ រូបប៉ុណ្ណោះ ហើយបន្ថែមសិស្សស្តាប់ ៥ រូបទៀត ។

ការសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌នៃភិក្ខុ សូរ-ហាយ មានជោគជ័យល្អគួរសមដែរ គឺថាចេះតែមានសុខភាពបរិបូណ៌ ពុំដែលមានជម្ងឺកាត់អ្វីឡើយ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៣៣ ទើបប្រឡងចេញ ។ តាមលេខរៀងនៃលោកអ្នកប្រឡងជាប់បានពិន្ទុគ្រប់វិញ្ញាសានៃការប្រឡងនោះ ភិក្ខុ សូរ-ហាយ បានជាប់លេខ ៣ ។

លុះភិក្ខុ សូរ-ហាយ បានប្រឡងចេញជាប់ហើយ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ កាលព្រះអង្គនៅជាព្រះសាសនសោភ័ណ បានចាត់ឲ្យទៅធ្វើអាចារ្យបង្រៀនសាលាបាលីរង ឯវត្តបរិវាស សង្កាត់សំពង់ ស្រុកបន្ទាយមាស ខេត្តកំពត អស់ ៥ ខែ គឺតាំងពីខែជេស្ឋ រហូតដល់រនោចនៃខែអស្សុជ ក៏ត្រឡប់មកវត្តឧណ្ណាលោម ក្រុងភ្នំពេញវិញ ដោយពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

គម្រោងមិនទាន់មកធ្វើជាក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ក្នុងខែតុលា ១៩៣៧ ពីព្រោះ បានប្រឡងជាប់ជាក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកនោះ តាំងពីខែកញ្ញា ប៉ុន្តែពេលនោះនៅក្នុងស្រុកនៅឡើយ លុះបវារណាចេញវស្សាហើយ ទើបមកភ្នំពេញ ចូលធ្វើការក្នុងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកតាំងពីកាលណោះដរាបមក ។

៦ ឋានន្តរបរិច្ឆេទ កំណត់អំពីការទទួលឋានន្តរស័ក្តិ ។

ភិក្ខុមហា ស៊ូរ.បាយ បានទទួលនាទីជាព្រះបាឡាត់ពុទ្ធញាណជាបាឡាត់នៃព្រះពុទ្ធវង្ស សោម ឈុន ក្នុង ព.ស. ២៤៨១ គ.ស. ១៩៣៧ ។

—បានទទួលន.ទីជាព្រះគ្រូឃុំឡញាណ ក្នុង គ.ស. ១៩៤២ ។

—បានទទួលនាទីជាព្រះទេពសត្ថា ជាគណៈថ្នាក់ទី ៤ ដោយព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៩៣ ប.រ. ចុះថ្ងៃទី ២៦ មេសា ឆ្នាំ ១៩៤៨ ។

—បានទទួលនាទីជាព្រះបាលិវង្ស ជាគណៈថ្នាក់ទី ៣ ដោយព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៥ ប.រ. ចុះថ្ងៃ ២១ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៥៤ ។

—បានទទួលនាទីជាព្រះមុនីកោសល ជាគណៈថ្នាក់ទី ២ ដោយព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ២៣ ព.រ. ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៦០ ។

—បានចូលជាសមាជិកនៃគណៈកម្មការវប្បធម៌ខ្មែរ ដោយព្រះរាជ-ក្រមលេខ ៣៩៣ ន.ស. ចុះថ្ងៃទី ២១ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៤៧ ។

—បានចូលជាសមាជិកថេរសភា ដោយព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ១១១៣ ប.រ. ចុះថ្ងៃទី៩ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៥៨ ។

-បានទទួលនាទីជាអធិបតីរង នៃក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ដោយព្រះសង្ឃដីកានៃសម្ដេចព្រះពោធិវង្ស លេខ ១៨៥ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៥៩ ។

-បានទទួលនាទីជាចៅអធិការ វត្តទិពោធិវង្ស ដោយសញ្ញាប័ត្រ លេខ ៣ ៩៧ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៦១ ។

៧- ពុទ្ធវិវិធប្រវេណី កំណត់ការធ្វើសេចក្ដីចម្រើនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ព្រះមុនី កោសល ស្វរ-ហាយ បានធ្វើមប្រយោជន៍នៃការប្រឡងសមណសិស្ស យកវិញ្ញាបនប័ត្រពុទ្ធិកបឋមសិក្សា, សមណសិស្សប្រឡងចូលពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រមទាំងសមណសិស្ស ប្រឡងយកសញ្ញាប័ត្រពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សាជៀងរាល់ឆ្នាំ តាំងពី ព.ស. ២៤៧៨ គ.ស. ១៩៣៤ ដរាបមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

-បានធ្វើជាសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនសាលាបាលីរង វត្តបរិពស ស្រុកបន្ទាយមាស ខេត្តកំពត ពីឆ្នាំ ១៩៣៣ ។

-បានប្រឡងជាប់ជាក្រុមជំនុំត្រៃបិដកពីឆ្នាំ ១៩៣៣ ។

-បានធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មការសង្ឃ វត្តខណ្ឌលោម ជាជំនួស ក្រោមព្រះរាជអាជ្ញាកាពនៃសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ។

-បានធ្វើជាសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនសមណសិស្សវត្តខណ្ឌលោម ដែលបម្រុងប្រឡងប្រណាំងចូលរៀនក្នុងពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ។

-បានធ្វើជាសមាជិកគណៈកម្មការរៀបរៀងធម៌វិន័យ ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ។

-បានធ្វើជាសមាជិកគណៈប្រតិភូជាមួយនឹងសម្តេចព្រះសង្ឃរាជទៅក្រុងរង្គូន ប្រទេសភូមា ដើម្បីធ្វើឆដ្ឋសង្គាយនាពុទ្ធសាសនាពីឆ្នាំ ១៩៥៤ ។

-បានធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មការ ពិនិត្យអត្ថបទធម៌ បោះពុម្ពចែកជាធម្មទានក្នុងឱកាសបុណ្យធំជន្មាយុពុទ្ធសាសនា ២៥០០ វស្សា ។

-បានចូលជា ជនសមាជិក នៃពុទ្ធិកសមាគមមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជរដ្ឋ តាំងពីការបង្កើតជាដំបូងដរាបមក ។

-បានធ្វើជាសមាជិកតែងអត្ថបទបោះពុម្ពជាក់ក្នុងទស្សនាវដ្តី កម្ពុជសុរិយា និង ពន្លឺពុទ្ធចក្រ ។

-បានធ្វើសន្និសីទអំពីសីលធម៌អប់រំយុវជន វត្តទណ្ណលោម ក្រោមព្រះអធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ។

-បានចូលជាសមាជិកនៃសមាគមតិលានុបដ្ឋានព្រះមហាក្សត្រិយានី "ពេទ្យព្រះសង្ឃ" ។

-បានធ្វើកឋិនទាន ដង្ហែទៅវត្តបឹងរៃ ១១ ដង គឺតាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៧ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៦៧ ។

-បានធ្វើកឋិនទានដង្ហែទៅវត្តឈើទាល ស្រុកស្វាយទៀបពីរដង ។

-បានធ្វើកឋិនទានជាមួយពុទ្ធបរិស័ទ ដង្ហែទៅវត្តសិរីសាគរ កំពង់ត្របែកម្ពង ។

- បានចូលជាសមាជិកសមាគមមិត្តពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ តាំងពីដំបូង ។

- បានចូលជាសមាជិកនៃសមាគម មតកសង្គ្រោះក្នុងក្រុមពុទ្ធបរិស័ទ សាលាសន្សំសុខ សង្កាត់លេខ១៥ ក្រុងភ្នំពេញ ។

ឈ្មោះសៀវភៅធម៌ដែលព្រះមុនីកោសលបានរៀបរៀង

១- វិសុទ្ធិកថា

២. បទពិចារណាពុទ្ធាភិសេក

៣- បទពិចារណាធម៌វិន័យ

៤- អធិប្បាយប្រជុំកង់ធម៌ ភាគ១ ភាគ២ ថ្នាក់ទោ

៥- អធិប្បាយចតុប្បារិសុទ្ធិសីល

៦- ពុទ្ធបារមីកថា

៧- គិហិសមណសុខកថា

៨- ទានសកម្មកថា

៩- កាលិកវិនយកថា

១០- សីលធម៌របស់មនុស្ស

១១- សាមគ្គីកថា

១២- សិប្បកថា

១៣- អរិយសច្ចកថាសង្ខេប

១៤- ពុទ្ធោវាទកថា

១៥- ជីវិតធម្មកថា

១៦- កតញ្ញូកតវេទិកថា

១៧- ព្រហ្មវិហារធម្មកថា

១៨- សាសនាប្រៀបធៀប ។

អត្ថបទធម៌ភាសាផ្សេងៗ ដែលបោះពុម្ពក្នុងទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយានិង ពន្លឺពុទ្ធចក្រ ក៏មានច្រើន ស្ទើរតែគ្រប់សៀវភៅ ។

៨-សេវាសង្គមបរិច្ចេទ កំណត់អំពីការកសាងសេវាសង្គមប្រយោជន៍ ទុកបម្រើជាតិ, ព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ព្រះមុនីកោសល ស៊ូរ-ប៉ាយ បានបបួលសិស្សគណកសាងកុដិ ១ ខ្នង មានពីរជាន់ ដោយគ្រឿងបេតុងអារម៉េ ក្នុងវត្តឧណ្ណាលោមជាកុដិលេខ ៣៨ មានបណ្ដោយ ១៨ ម. ទទឹង ៨ ម. ពី គ.ស. ១៩៥៦ អស់បច្ច័យផ្ទាល់ខ្លួនចំនួន ៣០ ម៉ឺនរៀល បច្ច័យសិស្សគណ, ពុទ្ធបរិស័ទ ចំនួន ៤៦ ម៉ឺនរៀល បូករួមជា ៥៦០ ០០០៛០០ ។

-បានជួយទំនុកបម្រុងកសាងសាលាបឋមសិក្សា សង្កាត់ក្រោលគោ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៤៧ មក អស់ចំនួន ៣០.០០០៛០០ ។

-បានចូលកសាងមហាកុដិ វត្តឧណ្ណាលោម សម្រាប់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជគង់នៅ អស់ចំនួន ១០ ០០០៛០០ ។

-បានចូលកសាងវិហារវត្តឧណ្ណាលោម អស់ចំនួន ១៥.០០០៛០០ ។

-បានចូលកសាងវិហារវត្តព្រៃគុម្ព ខេត្តកំពត ជាមួយនិងលោកវរៈសេនីយឯក ស្រី-សាម៉ន ចំនួន ៦.០០០៛០០ ។

-បានកសាងឧបដ្ឋានសាលាវត្តបឹងរៃ ជាវត្តកើតដំណែល (ស្វាយ-រៀង) ១ ខ្នងដោយគ្រឿងបេតុងអារមេ ជាមួយនិងពុទ្ធបរិស័ទជើងវត្ត អស់បច្ច័យផ្ទាល់ខ្លួនចំនួនជាង ២០០.០០០៛ (២០ម៉ឺន) ។

-បានជួយកសាងកុដិ ១ ខ្នង មាន ២ ជាន់ សម្រាប់លោកគ្រូចៅអធិការវត្តបឹងរៃ អស់បច្ច័យចំនួន ៣០.០០០៛០០ ។

-បានចាប់កសាងវិហារវត្តបឹងរៃ ជាមួយនិងពុទ្ធបរិស័ទជើងវត្ត ពីឆ្នាំ ១៩៦៦ អស់បច្ច័យផ្ទាល់ខ្លួនរួចហើយចំនួន ១៥០.០០០៛០០ ។ ប៉ុន្តែវិហារនោះពុំទាន់ហើយនៅឡើយ ជិតរួចដែរហើយ ។

-បានចូលជួយកសាងអនុវិទ្យាល័យ ស្វាយជ្រំ ស្រុកខេត្តស្វាយរៀង ក្នុង ១ ឆ្នាំចំនួន ២ ពាន់រៀល ឥឡូវនេះបាន ៤ ឆ្នាំហើយ ត្រូវជា ៨ ពាន់រៀល សន្យាថានឹងចូលជួយជាប់ដល់តែហើយស្រេចទើបឈប់អស់ចំនួនបច្ច័យ ១៥.០០០៛០០ ។ ស្វាយជ្រំនេះជាលំនៅជាតិភូមិនៃញោមប្រុស ។

-បានចូលជួយកសាងមន្ទីរពេទ្យព្រះសង្ឃនៅទីក្រុងស្វាយរៀងអស់បច្ច័យចំនួន ៤.១០០៛០០ ។ ចូលជួយកសាងវត្តសាមគ្គីរង្សី ៣៧០០៛០០ ។

-បានដឹកនាំលោកអ្នកឧកញ៉ា ឧត្តមភោគី លឹម-ហួត ឲ្យកសាងកិលានដ្ឋាន និងផ្សារក្រោលគោ ស្រុកស្វាយរៀង ហើយបាន

ក៏បង្កើនខាងសម្ភារៈផ្សេងៗ មានគ្រែ តុ ជាដើមសម្រាប់គិលានដ្ឋាន នៃលោកអ្នកឧកញ៉ា ឧត្តមភោគី អស់ចំនួន ៤៥.១០០ រៀល ។

-បានបរិច្ចាគបច្ច័យប្រចាំខែ ៩០០ រៀល សម្រាប់បំពាក់ភិក្ខុសាមណេរនិងក្មេងនៅក្នុងកុដិលេខ ៣៨ ក្នុងវត្តឧណ្ណាលោម តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦៣ ដែលលោកមកគង់នៅឯវត្តនិគ្រោធវង្ស ដល់មកឆ្នាំ ១៩៦៦ បន្ថយមកវិញនៅតែ ៧៥០ រៀលវិញ ព្រោះភិក្ខុសាមណេរនិងក្មេងក្នុងកុដិនោះ ក៏មានចំនួនតិចជាងមុនដែរ ។

-បានជំនុំផ្តើមកសាងអនុវិទ្យាល័យស្តីសម្តេច៥ នៅជិតវត្តព្រែកឯង ស្រុកកៀនស្វាយ ហើយបានចូលបច្ច័យក្នុង ១ ឆ្នាំ ១០០០ រៀលៗ ដរាបដល់តែហើយស្រេច ឥឡូវនេះបានចូលអស់បីឆ្នាំហើយ ព្រមទាំងបច្ច័យជាភោគទាន ដែលកើតអំពីធម្មទេសនាជាច្រើនដង រួចចូលបន្ថែមទៀតត្រូវជាប្រាក់ ៤០០០ រៀលហើយ ។

-បានកសាងកុដិឈើប្រក់ក្បឿង ១ ខ្នងអស់បច្ច័យ ៥០.០០០៛០០ (៥ ម៉ឺនរៀល) ក្នុងវត្តនិគ្រោធវង្ស ។

-បានកសាងបង្ហើយវិហារវត្តនិគ្រោធវង្ស ដោយបច្ច័យនៃពុទ្ធបរិស័ទអ្នកជាប់ជ្រះថ្លា មានលោកជំទាវ ឧត្តមសេនីយ លន់-ណុល ជាដើមអស់បច្ច័យចំនួន ២៥ ម៉ឺនរៀល (២៥០.០០០៛០០) ។

-បានកសាងកុដិឈើ ១ ខ្នង នៅវត្តបុស្សីស្រស់ សម្រាប់លោក

អាចារ្យបង្រៀនពុទ្ធិកបឋមសិក្សា អស់បច្ច័យចំនួន ៤ ម៉ឺន ៨ ពាន់ហាសិបរៀល (៤០.៨៥០រ០០) ។

-បានចូលកសាងអនុវិទ្យាល័យ កំពង់ភ្នំ ស្រុកលើកដែក ខេត្តកណ្តាល ក្នុងមួយឆ្នាំ ១០០០រ០០ សន្យាថា ចូល ១០០០រ០០ ក្នុងមួយឆ្នាំ ដកបតាល់តែហើយស្រេច ។

-បានជួលគេជីកអណ្តូង ១ ក្នុងវត្តនិរោធរង្សី អស់បច្ច័យចំនួន ៦.០០០ រៀល ។

ព្រះមុនីកោសល បានទាក់ទងនឹងគេហបតី លី ប៊ុន រួចក៏គេហបតីបានកសាងបណ្ណាល័យ ១ ខ្នង សម្រាប់តម្កល់គម្ពីរក្នុងវត្តនិរោធរង្សី អស់បច្ច័យ ៤០០.០០០រ០០០ ។

-បានចូលជួយទិញស៊ីម៉ង់, ឥដ្ឋ, ក្រួស, ខ្សាច់ ធ្វើឧបដ្ឋានសាលាវត្តនិរោធរង្សីអស់បច្ច័យចំនួន ៣០.០០០រ០០ ។

-បានទិញក្រួសក្រហមសម្រាប់ក្រាលជុំវិញវិហារវត្តនិរោធរង្សី អស់បច្ច័យចំនួន៣៤.០០០ រៀល តែពុំទាន់ហើយទេ នៅពុំទាន់ដឹងថាអស់ប៉ុន្មានទៀតទេ ដែលជួលកម្មករប្រចាំខែឲ្យគាប់គាស់ស្មៅ ព្រមទាំងក្រាលក្រួសក្រហមនោះ ។

៩ ឥស្សរិយយសនៃព្រះមុនីកោសល

១ មេដាយ អស្សរិទ្ធិមុនីសារភ័ណ្ឌ ដោយគុណបំណាច់នៃការប្រែព្រះត្រៃបិដក បោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដក ។

២- មេដាយព្រះរាជាណាចក្រជាទីសេនា (Officier de l'ordre royale du comboge) ដោយគុណបំណាច់នៃការសាធារណការ ដោយគុណបំណាច់នៃការសាធិតលានដ្ឋាន និង អនុវិទ្យាល័យ ។

៣- មេដាយស្ពាបនាជាតិ ៣ ទៀត ដោយចេញតម្លៃមួយៗ ៣៥០ រៀល ។

ចប់ ជីវប្រវត្តិតែប៉ុណ្ណេះ ។

ទស្សនៈនៃខ្ញុំក្នុងជីវប្រវត្តិនេះ

ខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ "ភ្លួច គឹមឡេង" ជាសិស្សនៃព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមុនីកោសល សូមរៀបរាប់នៃកម្រងជីវប្រវត្តិ នៃព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ តាមទស្សនៈ (ការយល់ឃើញ) របស់ខ្ញុំដោយឡែកទៀត ដូចតទៅនេះ ៖

ខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ កាលនៅជាបព្វជិត កំពុងរៀបចំដំណើរទៅរៀនឯប្រទេសឥណ្ឌា ដោយសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជ្រើសរើសរកលោក ដែលប្រឡងចេញពីសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ថ្មីៗ មានសញ្ញាប័ត្រពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សា ហើយ ឲ្យរៀនអក្សរអង់គ្លេស ដើម្បីអប់រំឲ្យចេះដឹងគួរសម នឹងបញ្ជូនទៅរៀនប្រទេសឥណ្ឌា ។ ក្នុងសម័យនោះ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ខ្នះខ្នែងតាក់តែងខ្លាំងណាស់ ដោយព្រះរាជហឫទ័យចង់ឲ្យសមណនិស្សិតជាតិខ្មែរ បានទៅរៀនប្រទេសឥណ្ឌា ទ្រង់បានធ្វើព្រះសង្ឃដីកាតាក់តែង និង ព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល ព្រមទាំងទូតឥណ្ឌា ទាល់តែបានសម្រេចសព្វគ្រប់ ដូចបំណង ។

ក្នុងដំណើរចេញទៅប្រទេសឥណ្ឌា ជាលើកដំបូងបង្អស់នោះ ត្រូវលើខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ និងព្រះមហា ឆាយ-ភន ជាសិស្សនៃព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល ព្រោះកាលណោះ លោកដែលបានប្រឡងចេញថ្មីៗ មានសញ្ញាប័ត្រពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សានៃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ជាសិស្សនៃព្រះមុនីកោសលនោះមាន ៤ អង្គ សុទ្ធតែនៅក្នុងសំណាក់

កុដិ លេខ ៣៨ ជាមួយគ្នា ជាសិស្សនៃព្រះមុនីកោសល ឃើញថាកុដិនេះ មានលេខរៀង ៣៨ ត្រូវគ្នានឹងមង្គល ៣៨ ប្រការ ព្រោះហេតុដូច្នេះទើបនឹង បានជាកុដិនេះមានជោគជ័យសិរីមង្គលគ្រប់បែប ទាំងពួកក្មេងកូនកុដិនេះ ដែលរៀនអក្សរសាស្ត្រជាតិកូនសាលាខាងអាណាចក្រ ក៏បានការច្រើន នាក់ដែរ ។ លុះដល់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជ្រើសរើសគេសមណនិស្សិត ដើម្បីឲ្យទៅប្រទេសឥណ្ឌានោះ រើសបានទាំង ៤ អង្គ គឺ ១- ខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ "គួច.គីឡេង", ២- មហា ចាយ-ជន, ៣- មហា អ៊ុង-មាន ៤- មហា សោម ឯន ។ ប៉ុន្តែនៅសម័យនោះ លោកដែលបានទៅឥណ្ឌា លើកដំបូងនោះតែពីររូបសិន គឺ គួច-គីឡេង ១, ចាយ-ជន ១, ក្រៅពីនេះចាំទៅលើកក្រោយទៀត ។

នៅឱកាសដ៏ខ្លីមុនពេលចេញដំណើរទៅប្រទេសឥណ្ឌា ៣ ថ្ងៃ ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល បានឲ្យឱវាទជាខ្លឹមសារល្អៗណាស់ ព្រមទាំងឲ្យពរចំពោះខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ ជាសិស្សកាលនៅជាបព្វជិត ជាពិសេសត្រង់ឱវាទខាងចុងថា : «លោក កាលបើបានរៀនវិជ្ជាណាមួយសម្រេចហើយ ត្រឡប់មកប្រទេសយើងវិញ លោកកុំសឹក លោកត្រូវប្រើគំនិតឲ្យវែងឆ្ងាយ កុំបណ្តោយគំនិតឲ្យគិតខុសគិតខ្លី គួរនៅជាបព្វជិតបម្រើព្រះពុទ្ធសាសនា ទើបប្រសើរជាងការបម្រើកាមគុណ ព្រោះថាគ្រហស្ថអ្នកបម្រើកាមគុណមានច្រើននាក់ណាស់ហើយ មិនខ្វះទេ» ប៉ុណ្ណោះជាដើមៗ

ការវែកញែកក្នុងជីវប្រវត្តិនៃព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមុនីកោសលអគ្គ នេះ ឃើញថាមានស្នាមគំនូសល្អច្រើនណាស់ ដូចយ៉ាងការគ្រប់គ្រងកិច្ចសាមណេរនិងពួកក្មេងអ្នករៀនក្តី ការឧបត្ថម្ភចិញ្ចឹម ដោយស្បៀងអាហារក្តី សុទ្ធតែប្រព្រឹត្តទៅដោយស្រួលល្អទាំងអស់ គឺថាព្រះថេរៈអង្គនេះមានហឫទ័យបង្គួរទូលាយ ទទួលដឹងសុខទុក្ខរបស់សិស្សគណដោយសេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អានស្មើល្អណាស់ ជាព្រះថេរៈប្រកបដោយការឈ្លាសវៃប៉ិនប្រសប់ដោយការស្គាល់យល់ចរិតអធ្យាស្រ័យរបស់សិស្សគណ ៗ

ក្នុងកាលដែលខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ នៅកំពុងរៀនសូត្រឯប្រទេសឥណ្ឌា ព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ បានផ្ញើស្បង់ចីវរបច្ច័យទៅឲ្យជារឿយ ៗ ជាពិសេសគ្រង់សំបុត្រស្នាមសួរសុខទុក្ខចំពោះខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទ គំលោកផ្ញើទៅជាញឹកញយ ហើយច្រើនតែដាស់តឿនឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការរៀន ទាំងទូន្មានរំលឹកប្រាប់ហេតុផលថា លោក ខំតែរៀនឲ្យមែនទែនទៅចុះ ខ្ញុំនៅឯណេះនឹងធ្វើកុដិបម្រុងទុកឲ្យលោកនៅ លុះធ្វើកុដិរួចហើយ ខ្ញុំនឹងធ្វើគ្រែដេកឲ្យមានកន្ទេលខ្នើយមុងទុកបម្រុងឲ្យលោកសព្វគ្រប់ ៗ លុះខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទវិលត្រឡប់អំពីប្រទេសឥណ្ឌាមកវិញ ក៏មានកុដិថ្មី គ្រែ កន្ទេល ខ្នើយ មុងថ្មីៗ រៀបឲ្យពិតប្រាកដមែន ៗ ព្រះថេរៈអង្គនេះដឹងសុខទុក្ខនិងករណីយកិច្ចរបស់សិស្សគណដោយពិត សមគួរដល់ឋានៈជាគ្រូអាចារ្យរបស់ខ្ញុំករុណា ខ្ញុំបាទគ្រប់ភាគរយឥតខ្វះចន្លោះឡើយ ៗ

ក្នុងការស្ថាបនានូវសំណង់សេនាសនៈ សម្រាប់ជ្រកកោននៅអាស្រ័យ ទុកបម្រើជាតិ សាសនា នោះឃើញថា ព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ ផ្តួចផ្តើមកសាងបានច្រើនណាស់ អស់ប្រាក់ពប់លានរៀល ដូចក្នុងជីវប្រវត្តិ ត្រង់បរិច្ឆេទទី ៨ ស្រាប់ គួរឲ្យកោតសរសើរក្រៃលែង គួរជាទិដ្ឋានុគតិ យកជាគម្រាប់បាននៃបុគ្គលអ្នកត្រូវការពហានទៅមុខ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន លូតលាស់របស់ប្រទេសជាតិ សាសនា ជាពិតប្រាកដ ។ ជីវិតនៃព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ ពាក់ទងដោយបេសកកម្ម មានប្រយោជន៍ទាំងខាងផ្លូវលោក ទាំងខាងផ្លូវសាសនា ឈ្មោះថាជាជីវិតទទួលបម្រើដោយគោរព ឥតសំចៃ ឥតលាក់លៀមចំពោះជាតិសាសនា និង ព្រះរាជបល្ល័ង្ក ដើម្បីវឌ្ឍនភាពជាស្ថាពរ យូរអង្វែងតទៅអនាគត ។

អ្នកតែងសេចក្តីជីវប្រវត្តិ និង ទស្សនៈនៃខ្ញុំ "ក្លួច គីឡេង"

មហា ក្លួច-គីឡេង

មហា អ៊ុង-យាន

សុន្ទរកថា

នៃភិក្ខុមហា ម៉ា-សុន្ទរ ថ្លែងក្នុងឱកាសបុណ្យចំរើនជន្មាយុ
នៃព្រះមុនីកោសល សួរ-ហាយ ថ្ងៃទី ១៨-១៩ កុម្ភៈ ១៩៦៣

បពិត្រសម្តេចព្រះពោធិវង្ស!

ព្រះករុណា ទាំងឡាយគ្រប់ព្រះអង្គ!

អស់លោកអ្នកពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ!

នៅឱកាសបុណ្យចំរើនជន្មាយុ នៃព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល ជាចៅអធិការវត្តឧះរាជរង្សីនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព ក្នុងនាមនៃគណៈកម្មការសមាគមវត្ត មានលោកតំណាងរាស្ត្រ តាន់ ឈាងលឹម ជាដើម ក្នុងនាមនៃពុទ្ធបរិស័ទជើងវត្តមានលោកអាចារ្យវត្តជាដើម សូមប្រកាសទទួលអំណរអរសប្បាយក្រៃលែង ចំពោះសម្តេច ដែលមានព្រះហឫទ័យទទួលនិមន្តមកប្រទានធម្មទេសនា ទាំងសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ក៏ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសទទួលយាងជាព្រះរាជាធិបតី ស្រោចស្រង់ទឹកសុគន្ធ-វារីក្នុងថ្ងៃស្អែកដែរ ដើម្បីសុភមង្គលដល់ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោ-សលផង ដល់ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយផង ចំពោះព្រះករុណាគ្រប់ព្រះអង្គមានព្រះតេជព្រះគុណមេគណ ខេត្តកណ្តាលជាដើម និងអស់លោកអ្នកសប្បុរសទាំងឡាយ ដែលបាននិមន្ត អញ្ជើញមកជួយបំពេញកិច្ចអនុ-មោទនាបុណ្យ ជួយលើកកិត្តិយសនៃបុណ្យកុសលចំរើនជន្មាយុ នៃព្រះ

តេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសលនេះ នាំឲ្យខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព មាន បីតិសោមនស្ស រីករាយចិត្តអស្ចារ្យណាស់ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព ជាតំណាងនាមនៃពុទ្ធបរិស័ទអ្នកផ្តើមបុណ្យ ដែលព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយគ្នានិងសិស្សគណ ញាតិមិត្តសាលោហិតរបស់ ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមធ្វៀត ឱកាសបន្តិច ដើម្បីថ្លែងសុន្ទរកថា រៀបរាប់អំពីមូលហេតុនៃបុណ្យនេះ ប្រគេនជូនជាសណ្តាប់ដោយសេចក្តីយ៉ាងខ្លីដូចតទៅនេះ :

១ តាមប្រពៃណីនិយមនៃយើងអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា កាលបើ ព្រះថេរៈអង្គណាមួយ បានទទួលនាទីជាចៅអធិការ មានសញ្ញាប័ត្រតាម ផ្លូវការហើយ គេតែងនាំគ្នាធ្វើបុណ្យប្រសិទ្ធពរ ចំពោះព្រះថេរៈអង្គនោះ មានកិច្ចស្រោចស្រង់ទឹកជាដើម ចំពោះចៅអធិការថ្មី ដើម្បីឲ្យ លោកបានទទួលប្រសិទ្ធភាពអំពីផលានិសង្សបុណ្យកុសល ដែលទុកជាជា វិភាគទានមួយដ៏ប្រសើរ ។ ឥឡូវនេះព្រះមហាថេរអង្គនេះ បានទទួល ឋានៈជាចៅអធិការតាំងពីឆ្នាំ ១៩៦១ ប៉ុន្តែមកគង់ជាប់នៅវត្តនេះ ពីឆ្នាំ ១៩៦៣ បើគិតអំពីឆ្នាំដែលបានទទួលសញ្ញាប័ត្រចៅអធិការចំនួន ៦ ឆ្នាំ ហើយ ប៉ុន្តែពុទ្ធបរិស័ទ សិស្ស គណ ពុំទាន់បានធ្វើកិច្ចកុសលណាមួយ ប្រគេននៅឡើយ ។

អាស្រ័យហេតុដូចរៀបរាប់មកនេះ ទើបខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយ

បានជំនុំព្រមព្រៀងគ្នាផ្តើមធ្វើបុណ្យក្នុងឱកាសនេះ ដើម្បីជាសក្ខីភាពនៃសេចក្តីគោរពសេចក្តីជ្រះថ្លាចំពោះលោក ។ ការជំនុំអំពីបុណ្យនេះមុនដំបូងមូលមតិគ្នាជាឯកច្ឆន្ទហើយ ទើបបានចូលមកពិតលោកអំពីកិច្ចបុណ្យចំរើនជន្មាយុនេះ លោកបានឃាត់យើងពល់គ្នាអស់វារៈពីរដង ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំចេះតែខំទូលអង្វរព្រះទ័យ ទាល់តែលោកព្រមដោយតុណ្ហីភាព ។

២– សកម្មភាពនៃព្រះតេជព្រះគុណឃើញថា មានការចំរើនលូតលាស់ក្នុងវត្តគួរសមណាស់ហើយ ដែលតាំងពីលោកមកគង់វត្តនេះ យើងខ្ញុំពុំទាន់បានបំពេញករណីយកិច្ចជាកុសល ចំពោះលោកសោះ ដើម្បីជាកិច្ចកតញ្ញូកតវេទិតា តាមប្រពៃណីដែលយើងធ្លាប់អនុវត្តមកហើយ ហៅថាបុណ្យចំរើនជន្មាយុចំពោះព្រះមហាថេរ ដែលយើងគួរគោរព ។ ព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ មានសកម្មភាពល្អ ជឿនលឿនឈានទៅមុខជាដរាប ចំពោះកិច្ចស្ថាបនាទាំងកិច្ចគ្រប់គ្រងវត្តអារាម និងកិច្ចសាមណេរ ។

ក្នុងករណីដូចថ្លែងមកនេះ បណ្តាលឲ្យយើងខ្ញុំជាពុទ្ធបរិស័ទសិស្សគណ បបួលគ្នាផ្តើមធ្វើបុណ្យចំរើនព្រះជន្មាយុ ចំពោះព្រះមហាថេរអង្គនេះ ឲ្យសមគួរដល់កិត្តិយសនៃលោក ពីព្រោះកាលអំណើះព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល សោម-ឈុន ដែលទទួលអនិច្ចធម្មទៅ ក្នុងកាលខាងក្រោយដែលបូជាព្រះសពរួចហើយ យើងខ្ញុំបានសូមនិមន្តធ្វើជាចៅអធិការនោះ ព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ ចេះតែប្រកែកជាច្រើនដង លុះ

តែយើងខ្ញុំបបួលគ្នាទៅឯវត្តឧណ្ណាលោម ថ្វាយបង្គំគាល់សម្តេចព្រះសង្ឃ-រាជ ហាក់ដូចជាបាតុកម្ម ទ្រង់ក៏បានជួយឧបត្ថម្ភដោយព្រះឧបាយដ៏ប្រពៃ ទាល់តែបានសម្រេចដូចបំណង ។

៣ - ព្រះតេជព្រះគុណមហាថេរអង្គនេះ ដែលយើងដឹងមកថា តាំងពីលោកចូលធ្វើការនៅក្នុងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ពីឆ្នាំ ១៩៣៣ ចេះតែមានសុខភាពកាយស្រួលល្អណាស់ ពុំដែលឮថា លោកមានជម្ងឺដម្កាត់ណាមួយឡើយ បើគិតអំពីឆ្នាំនោះមកដល់ឆ្នាំនេះ ៣៤ ឆ្នាំហើយ ពុំដែលឃើញថាលោកមានអាពាធ ដល់ថ្នាក់សឹងពេទ្យនោះទេ ទើបតែឥឡូវនេះ រវាងជិត ១ ឆ្នាំហើយ ស្រាប់តែមានអាពាធដំបៅមួយ គឺរោគរលាកបំពង់ក បានឲ្យគ្រូពេទ្យពិនិត្យមើលថារោគនេះ តាមពាក្យបារាំងហៅថា អ៊ុលសេរ (រោគរលាក) រាប់ថាជារោគក្រមួយដែរ បើមិនប្រញាប់ព្យាបាលមែនទែន នឹងអាចក្លាយទៅជារោគកង់សេរ "រោគមហារីក" បានដែរ ។ រោគក្នុងកាយនៃព្រះតេជព្រះគុណអង្គនេះ នាំឲ្យយើងខ្ញុំមានសេចក្តីទុក្ខព្រួយរមែងជាមួយណាស់ បានព្យាបាលដោយឱសថដ៏វិសេសច្រើនមុខអស់រវាង ៣ ខែមកហើយ ឥឡូវនេះបានធូរស្រាលគ្រាន់បើដែរហើយ ។

ហេតុការណ៍ដូចរៀបរាប់ប្រគេនជូនមកនេះ បានជាយើងខ្ញុំពុំងឹងរកមធ្យោបាយណាមួយដែលប្រសើរវិសេសជាងការព្យាបាលរោគ និងការធ្វើ

បុណ្យនេះឯ ៗ ការធ្វើបុណ្យនេះ ទុកថាជាកិច្ចសម្បូរសម្រេចប្រសិទ្ធិពរ ប្រគេនចំពោះព្រះមុនីកោសល សូមរោគាពាធក្នុងរាងកាយ ព្រះតេជព្រះគុណនេះ បានជាសះស្បើយល្ហើយ ជ្រះស្រឡះ តាំងពីពេលនេះតទៅ ដោយអំណាចគុណព្រះរតនត្រ័យ និងបុណ្យកុសលនេះ!

សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស ព្រះករុណាទាំងឡាយ លោកអ្នកពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ សូមជួយតាំងព្រះទ័យ តាំងចិត្តប្រសិទ្ធិពរ ប្រគេនជោគជ័យសិរីមង្គលចំពោះព្រះមុនីកោសល ដោយព្រះទ័យដោយចិត្តដ៏បរិសុទ្ធគ្រប់អង្គ គ្រប់ៗគ្នា ដើម្បីរម្ងាប់រោគនៃព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសលឲ្យជាសះស្បើយធុតពាប់រួសកន់ ឲ្យមានសុខភាពបរិបូណ៌ឡើងវិញ អំពីពេលនេះតរៀងឆ្ងាយទៅ! សូមសម្ដេច សូមព្រះករុណាគ្រប់ព្រះអង្គ សូមលោក-អ្នកទាំងឡាយ ជួយបញ្ចេញក្រសែជូនចិត្តដ៏បរិសុទ្ធ ឲ្យដោតដៅត្រង់ឆ្ពោះទៅរកព្រះតេជព្រះគុណព្រះមុនីកោសល ដែលកំពុងមានរោគរោគបំពង់ក ឲ្យបានជាស្រាកស្រាន្តធូរស្រាលសះស្បើយ ដោយអំណាចតេជះគុណព្រះរតនត្រ័យ និងអានុភាពនៃចិត្តដ៏បរិសុទ្ធក្នុងបុណ្យកុសលនេះ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាត!

សុន្ទរកថានៃខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព ដែលថ្លែងមកនេះ កាលបើលោកអ្នកពុទ្ធិកជនមានសេចក្ដីពេញចិត្តជូនចំណងប្រាថ្នានេះហើយ សូមតាំងសច្ចាធិដ្ឋានដោយចិត្តស្មោះត្រង់ ហើយបន្លឺនូវវាចាជាពីសក្ដាំងថា សាធុបីដងឲ្យព្រមៗគ្នាទៅហោង! ចប់ ។

ផ្នែកកំណត់ និង ប្រវត្តិការណ៍

សកម្មភាពនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
ក្នុងខែ មិថុនា និង កក្កដា ១៩៦៧

១– ចលនាបុគ្គលិក.–

សហ. គុយ-សូត្រ បានចូលនិវត្តន៍តាំងពីថ្ងៃ ២១–៦ ៦៧ តាមអំណាចប្រកាសក្រសួងមហាផ្ទៃលេខ ១៣៣៨ ចុះថ្ងៃទី ៣–៦–៦៧ ។

សហ. ខឹម សួរ អ្នកនិពន្ធតែងសេចក្តី ធ្វើការនៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានត្រូវតែងតាំងជាលេខាធិការ ជំនួស សហ. គុយ-សូត្រតាមអំណាចប្រកាសក្រសួងហេរញ្ញវត្ថុ លេខ ១៧៣៤ ចុះថ្ងៃ ២១-៦-៦៧ ។

សហ. លឹម-លាងជិន អត្តលេខ ៥១៧៤ គ្រូបង្រៀនថ្នាក់បំពេញវិជ្ជា ថ្នាក់លេខ ១ ជាអគ្គលេខាធិការនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ត្រូវបានច្បាប់ឈប់សម្រាកពិសេសចំនួនពីរខែ តាមសេចក្តីសុំរបស់សាមីខ្លួន ដើម្បីទៅឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនបោះឆ្នោតរើសតំណាងរាស្ត្រ; តាមលិខិតអនុញ្ញាតនៃក្រសួងធម្មការ លេខ ១១ ប. ចុះថ្ងៃ ២៩-៧-៦៧ ។

២– ការទាក់ទងផ្សេងៗ.–

ក្រៅពីការទាក់ទងសំបុត្រស្នាមជាមួយក្រសួង និង ក្រុមរាជការនានា វិជ្ជាឋានបានធ្វើអំណោយសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកមួយចប់ ទៅតម្កល់ទុកនៅ

ក្រុងប៉ារីឡាំង តាមសេចក្តីស្នើសុំនៃឯកអគ្គរាជទូតយើង ប្រចាំក្រុងមូស្គូ ហើយដែលក្រសួងការបរទេសបានស្នើបន្តមក ។

បានប្រគេនតាមសេចក្តីសុំនូវ សៀវភៅធម៌ផ្សេងៗ ចំនួន ១០០០ ក្បាល ចំពោះសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក ដើម្បីព្រះអង្គចែកទៅតាមវត្តនានាដែលព្រះអង្គនិមន្តទៅតាំងមេគណ-អនុគណ ខាងគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ ។

៣- ខាងផ្នែកបោះពុម្ពផ្សាយ.-

បានបើកការដេញថ្លៃបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដក តាំងពីភាគ ៩១ ដល់ភាគ ១០១ ។ សព្វថ្ងៃការបោះពុម្ពនេះ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងទៀងទាត់ ដើម្បីសេចក្តីត្រេកអរនៃពុទ្ធសាសនិកយើង ដែលតែងរង់ចាំឲ្យបោះពុម្ពឲ្យបានចប់ឆាប់ៗ ព្រោះពីដើមមក ក្នុងមួយឆ្នាំបោះបានតែ ២ ឬ ៣ ភាគប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រៅពីព្រះត្រៃបិដកដប់ភាគនេះ វិជ្ជាឋានបានចាត់ការបោះឡើងវិញនូវសៀវភៅផ្សេងៗ ចំនួន ៦ មុខទៀត ដែលបោះពីលើកមុនហើយលក់អស់ទៅ គឺសៀវភៅប្រជុំរឿងព្រេងភាគ ១-ភាគ ៦, រឿងក្រុងសុភមិត្រ, ពន្លឺអាស៊ីទ្វីប, ពិធីទូខសមាសជាភាសាបារាំង និង គិហិបដិបត្តិ ។

៤- បណ្ណាល័យ.-

ក្នុងរយៈពីរខែនេះ បណ្ណាល័យបានទទួលសៀវភៅថ្មីមកទៀតចំនួន

៦៩១ ។ មានអ្នកចូលមកអានចំនួន ៤៣៨ និងអ្នកមកខ្ចីសៀវភៅឯកសារផ្សេងៗ ៤១ នាក់ ។

៥– ការទទួលភ្ញៀវបរទេស.–

ក្នុងពេលពីរខែនេះ វិជ្ជាឋានបានទទួលភ្ញៀវបរទេសពីរដងគឺ :

ពីថ្ងៃ២៩ មិថុនា ១៩៦៧ បានទទួលលោក ហ្វា-វ៉ាន់ ក្វាង និង លោក ង្វៀង-វ៉ាន់ ម៉ាយ ជាតំណាងទីភ្នាក់ងារយ៉ាយហ្វុង ធ្វើការនៅស្ថានតំណាងរណសិរ្សសេរីការជាតិវៀតណាមខាងត្បូងប្រចាំក្រុងភ្នំពេញ ដែលអញ្ជើញមកជួបគួរសម និង ស្រង់យកពត៌មាន ខាងវប្បធម៌ និង អរិយធម៌ខ្មែរ ។

ថ្ងៃ ៣១ កក្កដា ១៩៦៧ បានទទួលលោក រ៉ាំងសង់-ម៉ុងតី នាយកវិជ្ជាឋានខាងគោលនិយមអាហ្វ្រិកខ្មៅ នៅប្រទេសសេណេហ្គាល់ ដែលលោកត្រូវធ្វើទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅប្រទេសកម្ពុជាយើង ។

ពិធីប្រគល់បរិញ្ញាបត្រនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ

សេចក្ដីរាយការណ៍របស់ សហ. លី-ធាមតេង

ថ្ងៃ ទី ១៩ សីហា ១៩៥៧ វេលាម៉ោង ៨ ព្រឹក នៅក្នុងបណ្ណាល័យនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ មានការជួបជុំគ្នារវាងមន្ត្រីសង្ឃរាជាគណៈហនានុក្រមព្រមទាំងសាស្ត្រាចារ្យ បព្វជិតនិងគ្រហស្ថ, ឥស្សរជនស៊ីវិលជាច្រើនរូបដែលបាននិមន្ត និង អញ្ជើញមកជួបជុំក្នុងពិធីប្រគល់បរិញ្ញាបត្រនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យជាលើកដំបូង ចំពោះសមណនិស្សិតដែលទើបប្រឡងជាប់ចំនួន ៨ រូប ។ ពិធីនេះ បានប្រព្រឹត្តទៅ នៅក្រោមអធិបតីភាព នៃសម្ដេចព្រះពោធិវង្ស និង សហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រី ទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ ។

នៅម៉ោង ៨ កន្លះ ភ្ញៀវកិត្តិយសបាននិមន្ត អញ្ជើញមកជួបជុំក្នុងកន្លែងប្រារព្ធពិធី ដែលគេសង្កេតឃើញផ្នែកខាងព្រះសង្ឃ មានៈ ព្រះរាជតំណាងសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ព្រះតំណាងសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក, សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស អគ្គាធិការនៃពុទ្ធិកសិក្សាព្រមទាំងព្រះសង្ឃរាជាគណៈហនានុក្រម និងព្រះសង្ឃជាសាស្ត្រាចារ្យច្រើនព្រះអង្គ ផ្នែកខាងគ្រហស្ថ មានជាអាទិ សហជីវិន អ៊ុង-ហ៊ុងសាត ទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ, សហជីវិន ចៅ សេង ទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និង ជាអធិបតីនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ, សហជីវិន វណ្ណ-មូលីវណ្ណ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំជាតិ, សហជីវិន គីង-គុន

មហាវិទ្យាធិការ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ, សហជីវិន អ៊ុក-ម៉ុត អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ, អស់លោកសាស្ត្រាចារ្យសំខាន់ ៗ មន្ត្រីអ្នករាជការខ្លះ នៅក្រសួងធម្មការ ព្រមទាំងអស់លោក ជាភ្ញៀវកិត្តិយសច្រើនទៀត ដែលយើងសុំអភ័យទោស ដោយកប់ទាមមិនបាន អស់នៅក្នុងពេលនេះ ។

ពិធីនេះផ្តើមឡើង គឺមានសហជីវិន កែ-ម៉េងហាប់ ជាអគ្គលេខាធិការ នៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ថ្លែងសុន្ទរកថាមួយ ហើយបន្ទាប់មក សហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រី ក៏បានថ្លែងឆ្លើយតបវិញ ។ សុន្ទរកថាទាំងពីរនេះ មានសេចក្តីដូចតទៅ ៖

សុន្ទរកថារបស់សហជីវិន អគ្គលេខាធិការ
ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ថ្លែងក្នុងឱកាសពិធី
ប្រគល់បរិញ្ញាប័ត្រ ចំពោះនិស្សិត ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ

សូមប្រណិបតន៍សហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ
សូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះរាជគណៈសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ, ព្រះ
គណៈសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក, សម្តេចព្រះពោធិវង្ស
ព្រមទាំងព្រះថេរានុត្ថេរគ្រប់ព្រះអង្គ
សូមគោរព សហជីវិន សហជីវិនី,

ថ្ងៃសៅរ៍ ១៩ ខែសីហា គ.ស. ១៩៦៧ នេះ ជាថ្ងៃមួយប្រកប

ដោយនក្ខត្តឫក្សជោគជ័យសិរីមង្គល ចំពោះពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ព្រោះជាថ្ងៃដែលសមណនិស្សិត ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ផ្នែកទុតិយភូមិ ត្រូវទទួលជាផ្លូវការនូវបរិញ្ញាបត្រដែលជា ជោគជ័យនៃជំហានទី ២ របស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បន្ទាប់ពីជោគជ័យនៃជំហានទី ១ ដែលពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ បានទទួលកាលពីឆ្នាំ ១៩៦២ ក្នុងឱកាសធ្វើពិធីប្រគល់សញ្ញាបត្រ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា បឋមភូមិ ។

ក្នុងនាមនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមថ្លែងនូវអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ និងយ៉ាងស្មោះស្ម័គ្របំផុត ជូនចំពោះសហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ ដែលបានអញ្ជើញមកជាអធិបតី ក្នុងពិធីប្រគល់បរិញ្ញាបត្រជាគ្រាដំបូង ចំពោះសមណនិស្សិតនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ញ៉ាំងពិធីនេះ ឲ្យរឹងរឹតតែមានភាពឧឡារិកឡើង ព្រមទាំងថ្លែងនូវអំណរគុណប្រគេន-ជូនចំពោះព្រះថេរានុត្ថេរៈ សហជីវិនី សហជីវិន គ្រប់ព្រះអង្គ គ្រប់រូប ដែលបាននិមន្ត អញ្ជើញមកជាកិត្តិយសទទួលអបអរសាទរក្នុងពិធីនេះ ដែលជានិមិត្តនៃជោគជ័យថ្មីមួយទៀតរបស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ។

បន្ទាប់ពីនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមអនុញ្ញាតអំពីសហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ ដើម្បីថ្លែងដោយសង្ខេបនូវដំណើរការណ៍ នៃការសិក្សារបស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ដំណើរការណ៍ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅដោយជោគជ័យសិរីមង្គល ។

កាលពីឆ្នាំ ១៩៥៣ សម្តេចព្រះពោធិវង្ស កាលមានសមណស័ក្តិជាព្រះពោធិវង្ស បានទទួលព្រះបរមរាជានុញ្ញាត ពីព្រះករុណា, ព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ គឺសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ កាលព្រះអង្គទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រះរាជសម្បត្តិនៅឡើយ ឲ្យទៅពិនិត្យមើលការសិក្សា ខាងព្រះពុទ្ធសាសនា នៅបរទេសអស់រយៈកាល ១ខែ ។ លុះត្រឡប់មកវិញ សម្តេចព្រះពោធិវង្សបានធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ យ៉ាងពិស្តារថ្វាយព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ដើម្បីទ្រង់ជ្រាប ។ ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត លុះទ្រង់បានជ្រាបសេចក្តីរាយការណ៍នោះហើយ ទ្រង់បានព្រះរាជបញ្ជាទៅក្រសួងធម្មការ ឲ្យចាត់ការបង្កើតគណៈកម្មការ ជំនំពិនិត្យដោយរួសរាន់ ។ គណៈកម្មការនោះបានជំនុំពិគ្រោះគ្នារួចហើយ បានធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ថ្វាយព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ដោយស្នើសុំបង្កើតពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ព្រះបាទ នរោត្តម សីហនុ កាលទ្រង់បានជ្រាបសេចក្តីរាយការណ៍របស់គណៈកម្មការសព្វគ្រប់ហើយ ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យសម្រេចឲ្យបង្កើតពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ដោយព្រះរាជក្រមលេខ ៨៧៩ ន.ស. ចុះថ្ងៃទី ១ ខែកក្កដា គ.ស. ១៩៥៤ ។ ដោយខ្វះអគារសិក្សា ដោយមិនទាន់មានកម្មវិធីសិក្សា និងដោយមិនទាន់មានសមណនិស្សិតដែលមានចំណេះវិជ្ជាអាចចូលមកសិក្សាបាននៅឡើយ លុះដល់មក គ.ស. ១៩៥៩ ទើបពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានបើកទ្វារទទួល

សមណនិស្សិតជាលើកដំបូង ៗ ចាប់តាំងពី គ.ស.១៩៥៩ នោះមក ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យបានចំរើនលូតលាស់ជាដរាបរៀងមក ៗ

នៅឆ្នាំសិក្សា	១៩៥៩-៦០	មាននិស្សិត ចំនួន	៤០ រូប
—	១៩៦០-៦១	. . . . .	៨០ —
—	១៩៦១-៦២	. . . . .	១០៧ -

នៅដំណាច់ឆ្នាំសិក្សា ១៩៦១-៦២ សមណនិស្សិតជំនាន់ទី ១ បានសិក្សាចប់ថ្នាក់ផ្នែកបឋមភូមិ ហើយបានប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សាបឋមភូមិបានចំនួន ២៤ រូប ៗ ក្នុងឆ្នាំនោះពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ បានរៀបចំធ្វើពិធីប្រគល់សញ្ញាប័ត្រជាឱឡារិកម្ពង ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ដែលជានិមិត្តរូបនៃជោគជ័យទី ១ របស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ក្នុងដំណើរការសិក្សារបស់ខ្លួន ៗ សមណនិស្សិតជំនាន់ក្រោយបន្តមកទៀត បាននាំគ្នាសិក្សាជាលំដាប់លំដោយរៀងរាល់ឆ្នាំមក ដែលជាហេតុនាំឲ្យមានសមណនិស្សិតថ្មីៗ ទៀត បានប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សាបឋមភូមិ រៀងរាល់ឆ្នាំជាបន្តបន្ទាប់មក ដូចតទៅនេះ ៖

ឆ្នាំ	១៩៦៣	ប្រឡងជាប់បាន	៣២ រូប
—	១៩៦៤	. . . .	៣៦ —
—	១៩៦៥	. . . .	២៥ —

ឆ្នាំ ១៩៦៦ ប្រឡងជាប់ ២៧ រូប

– ១៩៦៧ . . . . ២៥ –

បូករួមទាំងអស់មកដល់ឆ្នាំ ១៩៦៧ នេះ សមណនិស្សិតដែលបានប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា បឋមកម្ម មានចំនួន១៦៥ រូបៗ

សមណនិស្សិត ដែលបានប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រ ពុទ្ធិកបឋមកម្មខ្លះ បានសុំចុះឈ្មោះបន្តការសិក្សាខាងផ្នែកទុតិយកម្មទៀត ។ ស្ថិតិនិស្សិតផ្នែកទុតិយកម្ម មានដូចតទៅនេះ ៖

ឆ្នាំសិក្សា ១៩៦២ ៦៣ មានចំនួន ១២ រូប

– ១៩៦៣–៦៤ . . . ១៥ –

– ១៩៦៤–៦៥ . . . ២១ –

– ១៩៦៥–៦៦ . . . ៣២ –

– ១៩៦៦–៦៧ . . . ៤៤ –

– ១៩៦៧–៦៨ . . . ៤៨ –

ការសិក្សានៅផ្នែកទុតិយកម្មនេះ មានការចែកជាបរិញ្ញាផ្សេងៗ គ្នាតាមឯកទេសភាពនៃវិជ្ជានីមួយៗ ។ ដើម្បីឲ្យបានសញ្ញាប័ត្រ នៃផ្នែកទុតិយកម្មនេះ សមណនិស្សិតត្រូវសិក្សា ៤ ឆ្នាំយ៉ាងតិច គឺត្រូវប្រឡងជាប់វិញ្ញាបនប័ត្រឧត្តមសិក្សាចំនួនទាំងអស់ ៤ ។ និស្សិតទាំង ៨ រូប ដែលបានប្រឡងជាប់បរិញ្ញាមុនគេ ហើយដែលមានកិត្តិយសនឹងបានទទួល

យកសញ្ញាប័ត្រក្នុងពេលបន្តិចទៀតនេះ សុទ្ធតែជ្រើសរើសយកបរិញ្ញាខាងទស្សនវិជ្ជា ។

ដូច្នេះ សមណនិស្សិតទាំង ៨រូប បានប្រឡងជាប់វិញ្ញាបនប័ត្រឧត្តមសិក្សាចំនួន ៤ គឺ:

- វិញ្ញាបនប័ត្រ ឧត្តមសិក្សា ទស្សនវិជ្ជាទូទៅ
- វិញ្ញាបនប័ត្រ ឧត្តមសិក្សា ទស្សនវិជ្ជាបស្ចិមប្រទេស
- វិញ្ញាបនប័ត្រ ឧត្តមសិក្សា ទស្សនវិជ្ជាបូព៌ាប្រទេស
- វិញ្ញាបនប័ត្រ ឧត្តមសិក្សា សាសនាប្រៀបធៀប ។

សមណនិស្សិតខ្លះទៀត បានជ្រើសរើសយកបរិញ្ញា ខាងវិជ្ជាដទៃៗទៀត ដូចបរិញ្ញាខាងបុរាណភាសាជាដើម ។ ក៏ប៉ុន្តែ សមណនិស្សិតទាំងនោះ ពុំទាន់ដល់គ្រប់ឆ្នាំនឹងប្រឡងយកវិញ្ញាបនប័ត្រ នៅឡើយ ។ ជាសង្ខេបទៅ ឃើញថា តាំងពីបានចាប់បដិសន្ធិឡើង នៅឆ្នាំ ១៩៥៩ រហូតមកដល់ឆ្នាំ ១៩៦៧ នេះ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ បានបញ្ចេញសញ្ញាប័ត្រ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា បឋមភូមិ បានចំនួនទាំងអស់១៦៥, សញ្ញាប័ត្រទុតិយភូមិ គឺបរិញ្ញាប័ត្របានចំនួន ៨ ។ សមណនិស្សិតខ្លះ ដែលបានប្រឡងជាប់បរិញ្ញាប័ត្រ មានបំណងនឹងបន្តការសិក្សាទៅខាងផ្នែកតតិយភូមិទៀត គឺថ្នាក់បណ្ឌិត ។ ដូច្នេះ ក្នុងអនាគតកាលដ៏ខ្លីខាងមុខនេះ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ មានសេចក្ដីសង្ឃឹមថា នឹង

បានបញ្ចេញសញ្ញាប័ត្រគតិយភូមិ គឺសញ្ញាប័ត្របណ្ឌិត តទៅទៀត ។ ម្ល៉ោះហើយ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមសន្និមទុកជាមុនថា សហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រីមុខជានឹងបានអញ្ជើញមកជាអធិបតីនៃពិធីប្រគល់សញ្ញាប័ត្រថ្នាក់បណ្ឌិត របស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ក្នុងពេលដ៏ខ្លីខាងមុខនេះទៀត ជាពុំខានឡើយ ។

បើគិតទៅតាមកាលបរិច្ឆេទ ជោគជ័យនៃជំហានទី ១ ក្តី ជោគជ័យនៃជំហានទី ២ ដែលយើងរៀបចំធ្វើពិធីនេះជានិមិត្តរូបក្នុងពេលនេះក្តី ជាជោគជ័យដែលបានកើតឡើង ក្រោយពីប្រទេសខ្មែរយើងបានឯករាជ្យដ៏បរិបូណ៌ ដោយស្នាព្រះហស្តនៃសម្តេចព្រះនរោត្តម-សីហនុ ហើយជាពិសេស ក្នុងសម័យដែលប្រទេសយើងឋិតនៅក្រោមការដឹកនាំ របស់ចលនាសង្គមរាស្ត្រនិយម ដែលមានសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះប្រធាន ។

ដូច្នេះ ជោគជ័យទាំងអស់នេះ ជាជោគជ័យរបស់សង្គមរាស្ត្រនិយម ដែលយើងត្រូវរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងសមិទ្ធិដ៏ច្រើនឥតគណនា របស់សង្គម-រាស្ត្រនិយម ក្នុងការស្ថាបនាជាតិឲ្យបានទៅជាអារ្យប្រទេស ។

ក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ពុទ្ធិកសិក្សា តាំងពីថ្នាក់តូច រហូតដល់ឧត្តមសិក្សា បានកែរៀបចំឲ្យមានទម្រង់ថ្មីស្របតាមកាលៈទេសៈហើយ ។ គួរកត់សំគាល់ថា ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ជាព្រឹទ្ធសាកលវិទ្យាល័យ បានកើតឡើងមុនគេបង្អស់ក្នុងចំណោមសាកលវិទ្យាល័យទាំង

ឡាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើង ។ ដោយព្រះតម្រិះរបស់សម្តេច ព្រះពោធិវង្ស ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ តាំងតែពីបានកើតឡើង បានយកភាសាខ្មែរមកធ្វើជាភាសា យានក្នុងការបង្ហាត់បង្រៀន ។ ក្នុងសម័យនេះ ដែលក្រសួងអប់រំជាតិ ត្រូវរៀបចំធ្វើខេមរយានកម្មក្នុងការសិក្សាស្របតាមសេចក្តីសម្រេចនៃសមាជជាតិ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានក្លាយទៅជាទីពន្សូចក្នុងចលនាៈខេមរយានកម្មនេះ ពីព្រោះសាស្ត្រាចារ្យទាំងឡាយ ដែលធ្លាប់មានការពិសោធន៍ក្នុងបញ្ហានេះ ខាងពុទ្ធិកសិក្សា បានយកការពិសោធន៍របស់ខ្លួន ទៅអនុវត្តធ្វើសហប្រតិបត្តិការយ៉ាងពេញទំហឹង ក្នុងចលនាជាតិនៃខេមរយានកម្ម ដោយសាស្ត្រាចារ្យខ្លះ បានចូលជាសមាជិករបស់គណៈកម្មាធិការជាតិ សាស្ត្រាចារ្យខ្លះទៀត ធ្វើជាប្រធានឬសមាជិករបស់គណៈកម្មការបច្ចេកទេស នៃខេមរយានកម្ម ដែលក្រសួងអប់រំជាតិ កំពុងតាក់តែងប្រតិបត្តិការ ដើម្បីធ្វើការអនុវត្តន៍ឲ្យបានទាន់នៅបវេសនកាលខាងមុខនេះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ចាប់តាំងពីពេលដែលពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានបញ្ចេញសញ្ញាបត្រនេះមក ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ មានសេចក្តីរីករាយពេញចិត្តនឹងជោគជ័យរបស់ខ្លួនជាអនេក ពីព្រោះពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានបំពេញបេសកកម្មខ្លួនយ៉ាងហ្មត់ចត់ ស្របទៅតាមព្រះរាជបំណងរបស់ព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍របស់ខ្លួន ដែលមានព្រះរាជបន្ទូលក្នុងសុន្ទរកថារបស់ព្រះអង្គក្នុងឱកាសសម្ពោធពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ថា :

ការដែលប្រទេសកម្ពុជាយើង បានបង្កើតឲ្យមានពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យនេះ ជាការដ៏ប្រសើរមួយ ដែលត្រូវតែត្រាទុកក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃជាតិយើង នៃប្រទេសយើង ដែលអំណើះតទៅសាកលលោកសន្មតបានថា មានវឌ្ឍនធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ក្នុងពុទ្ធិកសិក្សា ស្មើបាននឹងអារ្យប្រទេសឯទៀត ដែលកាន់លទ្ធិសាសនាដូចគ្នា ។

ជាការពិតណាស់ អំណើះតទៅ ជាមួយនឹងបរិញ្ញាប័ត្រ ដែលសហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រី នឹងប្រគល់ចំពោះទៅនិស្សិតក្នុងពេលបន្តិចទៀតនេះ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានក្លាយខ្លួនទៅជាគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាមួយពេញលក្ខណៈ ដែលនឹងធ្វើឲ្យប្រទេសយើង ដែលតំកល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ មិនខ្មាសប្រទេសឯទៀត ដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាដូចយើង ហើយថែមទាំងធ្វើឲ្យប្រទេសយើងរឹងរឹតតែមានកិត្យានុភាពខ្ពង់ខ្ពស់ឡើងទៀតៗ

ជោគជ័យរបស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានចង្អុលឲ្យឃើញម្យ៉ាងទៀតថា នៅក្នុងកម្ពុជរដ្ឋយើង ពុទ្ធចក្របានរីកយ៉ាងលឿនស្របគ្នា នឹងអាណាចក្រ ។ នេះជាភស្តុតាងមួយបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា សង្គមរាស្ត្រនិយម ក្រោមការដឹកនាំយ៉ាងកេងវៃរបស់សម្ដេចព្រះនរោត្តម-សីហនុ ពុំបានភ្លេចក្នុងវិស័យណាមួយទេ ក្នុងការកសាងជាតិ ក្នុងវិស័យពុទ្ធចក្រ ក៏ដូចជាក្នុងវិស័យអាណាចក្រដែរ ។

គឺដោយសារការដឹកនាំ និង ការឧបត្ថម្ភគ្រប់បែបយ៉ាង របស់សង្គមរាស្ត្រនិយម ដែលមានសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះប្រធាននេះ ហើយ ដែលនាំឲ្យសមណនិស្សិតបានខំប្រឹងប្រែងព្យាយាមយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការសិក្សារៀនសូត្រ ដែលនាំឲ្យអស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ ទាំងបណ្ឌិត ទាំងគ្រហស្ថ ព្រមទាំងបុគ្គលិកនៃមន្ទីរបាត់ការពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ខំប្រឹងប្រែងចង្អុលបង្រៀន និង ខំប្រឹងប្រែងបំពេញកិច្ចការផ្សេងៗ យ៉ាងហ្មត់ចត់ នាំឲ្យពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានស្គាល់នូវជោគជ័យដ៏ប្រសើរ ដែលខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ បានរៀបរាប់ដោយសង្ខេបអម្បាញ់មិញនេះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមអនុញ្ញាតអំពីសហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីធ្វើឱកាសនេះ ថ្លែងនូវអំណរគុណ យ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រ និងសេចក្តីសរសើរយ៉ាងកក់ក្តៅចំពោះសមណនិស្សិត ចំពោះអស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ និងចំពោះបុគ្គលិកនៃមន្ទីរចាត់ការ ដែលបានបំពេញពលិកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ក្នុងការបំរើពុទ្ធិកសិក្សាឲ្យបានជោគជ័យ ដូចបានបញ្ជាក់ប្រគេន-ជូន រួចមកហើយ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ជោគជ័យរបស់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានកើតមកពីការជ្រោមជ្រែងជួយឧបត្ថម្ភរបស់ពុទ្ធបរិស័ទគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដូចជាការឧបត្ថម្ភរបស់គហបតី ប៉េ.យ៉ាន ជាដើម ដែលបានកសាងអគារសិក្សាមួយខ្នងយ៉ាងធំ ទុកជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ នៅក្នុងបរិវេណនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ

ដើម្បីជាអនុស្សាវរីយ៍របស់លោក ក្នុងការស្ដួយព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យបានរុងរឿងឡើង មួយផ្នែកទៀត ដោយសារការខំប្រឹងប្រែងឥតឈប់ឈររបស់សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស. អគ្គាធិការ ពុទ្ធិកសិក្សា ដែលព្រះអង្គបានបរិច្ចាគឥតសំច័យនូវកម្លាំងព្រះកាយ និង កម្លាំងព្រះទ័យ ទុកណាជាព្រះអង្គមានព្រះជន្មវស្សាក្រាស់ក្រៃលណាស់ទៅៈហើយក៏ដោយ ហើយជាពិសេសបំផុត គឺដោយសារព្រះបរមពុទ្ធូបត្ថម្ភគ្រប់កាលៈទេសៈ ទាំងខាងផ្លូវចិត្តនិងខាងផ្លូវសម្ភារៈ នៃព្រះករុណាព្រះមហាកាញ្ចនកោដ្ឋ សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី និងសម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ដែលព្រះអង្គយកព្រះទ័យទុកដាក់ជាពិសេសចំពោះពុទ្ធិកសិក្សានេះ ។

ដើម្បីជាកិច្ចតបស្នងសងព្រះមហាករុណាធិគុណដ៏ធ្ងន់នេះ ខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំបាទ ក្នុងនាមនៃពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ ទាំងបព្វជិត ទាំងគ្រហស្ថ សូមបួងសួងចំពោះវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិទាំងឡាយក្នុងលោក មានទេវតារក្សាស្វេតច្ឆត្រជាដើម សូមជួយទ្រទ្រង់អភិបាលសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី និង សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ សូមព្រះអង្គបានប្រកបដោយព្រះសុខភាពបរិបូណ៌ ឈ្នះអស់មារសត្រូវគ្រប់ទិសទី មានព្រះជន្មាយុយឺនយូរពេប់រយព្រះវស្សា ដើម្បីបានជាម្លប់ដ៏ត្រជាក់នៃកូនចៅរបស់ព្រះអង្គតរៀងទៅ ។ មួយចំណែកទៀត សូមឲ្យវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិទាំងនោះ ជួយទ្រទ្រង់ពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទាំងបព្វជិត ទាំងគ្រហស្ថ ឲ្យបានប្រកប

ដោយពុទ្ធពរ ៤ ប្រការ គឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

សេចក្ដីគួរពុំគួរ សូមសហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រី សូមសម្ដេចជាអម្ចាស់ សូមព្រះថេរានុត្ថេរ សូមសហជីវិនី សហជីវិន មេត្តាប្រោសប្រណី ។

សុន្ទរកថា

សហជីវិនទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ

សូមនមស្សការ ដោយគោរព ចំពោះសម្ដេចព្រះពោធិវង្ស

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះថេរានុត្ថេរៈ

សូមគោរព ចំពោះសហជីវិនទាំងអស់

ក្នុងឱកាសនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ ក្នុងឋានៈជាទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ មានសោមនស្សរីករាយណាស់ ដោយបានទទួលនូវកិត្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងឋានៈជាអធិបតី នៃពិធីប្រគេន ជូន នូវបរិញ្ញាប័ត្រចំពោះអស់លោកនិស្សិត ជាបព្វជិតខ្លះ ជាគ្រហស្ថខ្លះ ដែលបានសិក្សាក្នុងពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ នេះ ហើយបានទទួលនូវលទ្ធផលដ៏ប្រសើរ ។

មុននឹងប្រគេន ជូន នូវបរិញ្ញាប័ត្រ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមភនឱកាសបន្តិច ដើម្បីថ្លែងពតិមានខសង្ខេបដែលទាក់ទងនឹងពុទ្ធិកសិក្សានេះ ។

អម្បាញ់មិញនេះ សហជីវិន អគ្គលេខាធិការនៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានថ្លែងសុន្ទរកថាយ៉ាងគ្រោះក្រាយ អំពីមូលហេតុដែលនាំឲ្យពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ បានកើតឡើងអំពីការប្រព្រឹត្តទៅនៃពុទ្ធិកសិក្សាតាំងពីបឋមសិក្សា រហូតដល់ឧត្តមសិក្សា ដែលបានប្រកបដោយសុវត្ថិភាព និងប្រកបដោយជោគជ័យជាដរាបរៀងមក ។

សេចក្តីថ្លែងរបស់សហជីវិនអគ្គលេខាធិការនេះ បានមកដាស់ស្មារតីខ្ញុំឲ្យភ្ញាក់រលឹកឃើញឥតមានសល់ ព្រោះខ្លួនខ្ញុំនេះមិនមែនឋិតនៅឆ្ងាយអំពីពុទ្ធិកសិក្សានេះទេ គឺខ្លួនខ្ញុំបានធ្លាប់បំរើពុទ្ធិកសិក្សានេះច្រើនដងហើយ ដោយហេតុថា ខ្លួនខ្ញុំនេះធ្លាប់ធ្វើជាលេខាធិការផ្ទាល់ នៃរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការមុន តមកទៀត បានធ្វើជារដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការពីរដងផង ឥឡូវបានធ្វើជាទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការទៀត គឺខ្ញុំមានភ័ព្វវាសនាបានចូលរួមក្នុងពិធីបញ្ចុះបឋមសិលា ខាងពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ ព្រមទាំងកម្មវិធីខាងការសិក្សាទៀតផង ។ ដោយហេតុនេះ ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថា សេចក្តីថ្លែងរបស់សហជីវិនជាការពិតមែនទាំងអស់ ហើយសូមបន្ថែមថាការប្រព្រឹត្តទៅនៃពុទ្ធិកសិក្សាគ្រប់ផ្នែក ខ្លួនខ្ញុំក្តី អស់លោកទាំងឡាយឯទៀតក្តី ពុំអាចនឹងបំភ្លេចបានឡើយ នូវការខំប្រឹងប្រែងព្យាយាមនិងការតស៊ូស្វិតស្វាញជាទីបំផុត នៃសម្តេចព្រះពោធិវង្ស ដើម្បីឲ្យពុទ្ធិកសិក្សាបីផ្នែកបានកើតមានឡើង ដោយមានរបៀបរបបត្រឹមត្រូវ ក្រោម

ព្រះបរមរាជូបត្ថម្ភ ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង និង សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក ។

លំដាប់តទៅនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមសរសើរដោយស្មោះ ចំពោះអស់លោកជាសាស្ត្រាចារ្យ ដែលបានខំបង្ហាត់បង្រៀនដោយយកព្រះទ័យ យកចិត្តទុកដាក់ដល់សមណនិស្សិតគ្រប់រូប សូមសរសើរចំពោះអស់លោកជានិស្សិតគ្រប់រូប ដែលបានខំប្រឹងព្យាយាមតស៊ូក្នុងការសិក្សា នូវចំណេះវិជ្ជា ទាំងខាងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ទាំងខាងផ្លូវលោក អស់រយៈកាលច្រើនឆ្នាំ រហូតដល់បានសម្រេចផលដ៏ប្រសើរ គឺត្រូវបានទទួលនូវបរិញ្ញាប័ត្រជាគ្រាដំបូងបំផុតនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមថ្លែងបញ្ជាក់ថា អស់លោកនិស្សិតដែលបានទទួលបរិញ្ញាប័ត្រ អំពីពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យនេះ ត្រូវចាត់ទុកថាជាអ្នកមានចំណេះវិជ្ជាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ទាំងខាងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ទាំងខាងផ្លូវលោក សមជាវិញ្ញូកុលបុត្រ ឬវិញ្ញូជន នៃប្រទេសកម្ពុជា សម័យថ្មី ដែលបានទទួលយកព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។

នៅអវសាននេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមប្រគេន-ជូន ពរសព្វសាធុការ ចំពោះអស់លោកជានិស្សិតទាំងអស់ សូមឲ្យបានប្រកបដោយពរទាំង ៤ ប្រការ គឺអាយុ: វណ្ណ: សុខ: ពល: និង បដិភាណ: គ្រប់ទិវារាត្រី កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

×

បន្ទាប់ពីសុន្ទរកថាទាំងពីរនេះមក ព្រះភិក្ខុ ប៉ាង-ខាត់ សាស្ត្រាចារ្យ និមន្តឡើងហៅនាមបេក្ខសមណៈ ដែលត្រូវមកទទួលបរិញ្ញាបត្រនេះមួយម្តងៗ តាមលំដាប់ថ្នាក់ គឺមាននាមដូចតទៅ ៖

១– ទុំ-ឡៃ

២- ពាវ-ឆៃសុក

៣ អេង-ប៊ន

៤. ជា-ហាំង

៥ ឆោម-បាន

៦– គិម-កៀង

៧– លី-សុរិ

៨ ពុទ្ធ-សំអុល

តពីនេះមកទៀត សម្តេចព្រះពោធិវង្ស អគ្គាធិការនៃពុទ្ធិកសិក្សាកម្ពុជរដ្ឋ និងជាស្ថាបត្យករដ៏ធ្ងើមខាងពុទ្ធិកសិក្សារបស់ខ្មែរយើង ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះថេរដីកា ផ្តែផ្តាំ ប្រៀនប្រដៅចំពោះអ្នកដែលទទួលសញ្ញាប័ត្រដ៏ឧត្តមទាំងនេះ ដោយព្រះកត្រូញញឹម ព្រះកាចមួយៗ តែប្រកបដោយខ្លឹមសារ ពោរពេញដោយគតិបណ្ឌិត ដែលយើងសូមដកស្រង់តែខ្លះ ដូចតទៅ ៖

ជាបឋម សម្តេចទ្រង់ថ្លែងព្រះអំណរចំពោះកៀរតិគ្គយស ជាពិសេស

គឺវរជនសំខាន់ៗ ដែលបានអញ្ជើញមកក្នុងពិធីនេះ ដែលធ្វើឲ្យទឹកព្រះទ័យព្រះអង្គសប្បាយដោយសារកិត្តិយសនេះពន់ប្រមាណ ។ សម្តេចទ្រង់រាប់រៀបអំពីការលំបាកខ្លះ ដែលកើតមានក្នុងជីវភាពសមណនិស្សិត ដែលបានទំពុះពារមកតាំងពីបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា រហូតដល់ឧត្តមសិក្សាក្នុងរយៈកាលមួយយ៉ាងវែង ។

បន្ទាប់មក ទ្រង់បែរព្រះភក្ត្រទៅផ្តាំផ្ញើចំពោះឧត្តមសិស្សរបស់ព្រះអង្គតាំង ៨ រូប មាន ៣ សំខាន់ គឺ៖

១ - តម្លៃនៃបរិញ្ញាប័ត្រ.— ព្រះអង្គទ្រង់ដៅបញ្ជាក់ថា៖ នេះជាសក្ខីកម្មមួយបញ្ជាក់ឲ្យស្គាល់ ច្បាស់នូវកំពស់ចំណេះវិជ្ជាដែលយើងមានដែលជាលទ្ធផលដ៏ស្វិតស្វាញ នៃពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យយើង ជាគ្រាដំបូង ។ ដូច្នេះ អស់លោកដែលបានទទួល ក៏ត្រូវតែរក្សាតម្លៃនេះឲ្យបានហ្មត់ចត់ល្អតទៅ ។

២- អំពីសារៈប្រយោជន៍.— ព្រះអង្គទ្រង់ផ្តាំបន្តថា ៖ បើយើងបានទទួលសញ្ញាប័ត្រដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដូច្នេះហើយ យើងពុំខិតខំប្រឹងរៀនសូត្របន្ថែមវិជ្ជា ឬផ្សព្វផ្សាយឲ្យបានល្អនូវចំណេះដែលយើងមានមកហើយទេ នោះបរិញ្ញាប័ត្រយើង ក៏បាត់គ្មានតម្លៃអ្វីដែរ ។ ហេតុនេះ គួរតែប្រកាន់ខ្ជាប់នូវការព្យាយាមស្វែងវិជ្ជាបន្ថែម និងប្រើការនូវវិជ្ជានេះ ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ហើយបានសាយភាយទូលំទូលាយផង ។

៣– អំពីគុណសម្បទរៀនខ្លួន.– បើយើងមានវិជ្ជាខ្ពង់ខ្ពស់ហើយ យើងតោងតែរក្សាចរិយារបស់យើងឲ្យសមរម្យជាអ្នករៀនសូត្រ ជ្រៅជ្រះខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ចំជៀសកង់ឲ្យផុតពីពាក្យនិន្ទា ដែលអាចកើតមានពេលណាដែលៈយើងភ្លេចខ្លួន ។ បើមានចរិយាប្រពៃជាទីគោរពរាប់អានបែបនេះ កេរ្តិ៍ឈ្មោះយើងក៏ល្អ បរិញ្ញាបត្រនោះក៏រឹតតែលេចនូវគុណសម្បទពិសេសមួយថែមឡើងទៀត ។

ពិធីនេះបានចប់សព្វគ្រប់នៅម៉ោង ៩ កន្លះ ប្រកបដោយបរិយាកាសយ៉ាងរីករាយក្រៃលែង ។